Anayasa sokakta da yazılır!

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

BSP'de tartışmalı ve gerilimli kongre

▼ Birleşik Sosyalist Parti'nin büyük kongresi hareketli, tartışmalı ve gerilimli bir atmosferde yapıldı. Programın ve bazı tüzük maddelerinin değiştirilmesinin ertelenmesi tartışmalara yolaçtı. Genel Yönetim Kurulu (GYK) seçimlerinde uygulanan nisbi temsil sistemine de itiraz edildi. Seçilen GYK üyelerinin bir kısmı istifa etti. Genel başkanlık seçimlerine iki aday katıldı. Sadun Aren yeniden parti genel başkanı seçildi. GYK'dan istifaların geri alınması için girişimler sürdürülüyor.

▼ Kongreye diğer ülkelerden çok sayıda konuğun katılması dikkat çekiciydi. 7 ülkeden 10 komünist ve sosyalist partinin temsilcileri iki gün boyunca BSP'nin konuğu oldu. Konuklar, yaptıkları konuşmalarla hem kongreyi uluslararası bir toplantıya dönüştürdüler, hem de bütün kongre delegasyonunu ortak bir coşku ve heyecanda birleştirdiler. Bütün gerilim ve tartışmalara karşın kongrede önemli politik kararlar alındı.

■ Haberi 4-5 ve 6. sayfalarda

Fethullah, Hizbullah'a karşı

▼ Bölgede başarısızlığa uğrayan Hizbullah'tan desteğin çekildiği, Kürtler'in Fethullahçılar aracılığıyla yeniden kazanılmaya çalışıldığı gözleniyor.
Fethullah Gülen, Olağanüstü Hal Bölgesi'nde devlet desteği ile açtığı yurtlar aracılığıyla taban bulmaya çalışıyor. Son dönemde Çiller ve Çetin'le görüşen Gülen'in bu çabasının Demirel'in sözünü ettiği "devletin ılımlı İslamla barışma" politikasının bir gereği olduğu vurgulanıyor. Bu gelişme karşısında MHP'nin memnun, RP'nin ise tedirgin olduğu belirtiliyor.

■ Mustafa ERDOĞAN'ın haberi 3. sayfada

▼ Kamu çalışanları, Meclis koridorlarında, kulislerde ve genel olarak toplumun üst katlarında yürüyen anayasa tartışmalarına aşağıdan, sokaktan müdahale ettiler. Siyasal gericiliğin önünün nasıl kesileceğini gösterdiler. Alternatif bir tartışma alanı yarattılar. Ama yalnız kaldılar. Ancak o kadar çoktular ki yalnız oldukları farkedilmedi.

■ Haber ve yazıları 12-13-14 ve 24. sayfalarda

Anayasa değişikliğine Sandinistler'den havanlı müdahale
■ Haberi 9. sayfada

Komutanın bir böcekle kurmaca diyaloğu
İki, üç, daha fazla Marcos
■ YAZISI 23. SAYFADA

TBMM'nin 'Güneydoğu raporu' itirafçılarla hazırlandı
Meclis yine devletini aklıyor
■ HABERİ 7. SAYFADA

Türkiye'nin silahlanmasına katkıda ilk sırada
Köpekçi polisleri de Almanya eğitiyor
■ HABERİ 9. SAYFADA

● TARİH: 24 HAZİRAN 1995 ● SAYI: 19 ● FİYATI: 40.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Sevda'nın silikonu, kelek karpuz ve memur eylemi

Yazılı medya en etkili dikte ettirici olarak, toplum için giderek tehlikeli bir güç halini alıyor. Tam anlamıyla tekelleşmiş yazılı medya, insanların nasıl yaşayacaklarını, neyi tüketeceklerini en ince ayrıntısıyla empoze ediyor. Sahte bir görüngüler dünyası oluşturuyor. Memleketin üzerini kaplayan bulutların türünü onlar saptıyor, neredeyse yağmur yağsa, 'hava bol güneşli' diyecekler de kimse itiraz edemeyecek. O denli belirleyiciler.

İkitelli'ye sorarsanız memleket güllük gülistanlık... Medya Plaza, Medya Towers, Medya Center'larda 'gazete' üreten 'gazeteciler', aralarında sürmekte olan tabak–çanak, çarşaf–nevresim kavgasından başlarını ancak kaldırabildiklerinde; "Sevda'nın patlayan silikonları"nı görebiliyorlar da, sayıları 100 bin dolayında kamu çalışanının iki gün boyunca Ankara'nın göbeğinde yaptıkları eylem ve üç gün iş bırakmaları menzillerinin dışında kalıyor. Aralarından biri, ancak eylem bittiğinde gözlerini açıyor ve memurların sağduyusuna teşekkür ediyor. Mesele eylemin olaysız bitmesi. Memurların derdi nedir; umurlarında değil.

20 santimden vazgeçti

'Üç büyükler' son bir haftada okurlarına önemli olay olarak şu dolmaları yutturdular:

• Silikonu patladı... 2 yıl önce geçirdiği ameliyatla büyüttüğü göğüslerinden biri yüzükoyun uyurken patlayan manken ve sinema oyuncusu Sevda Demirel geçirdiği operasyon sonucu göğüslerinin 20 santiminden vazgeçmek zorunda kaldı.

• Minibüste cinayet... 3 çocuk babası minibüs şoförü, para vermediğini ileri sürüp, 'yanındaki kız arkadaşına rezil ettiği' müşterisi tarafından öldürüldü.

• Souness'ın başı yine dertte... G. Saray'ın yeni İskoç teknik direktörünün başı, transferine aracılık ettiği futbolculardan aldığı komisyonu gizleyip vergi kaçırdığı iddiasıyla yine derde girdi.

• Mirkelam ve aşkı... Pop müziğin 'bir gecede ünlü olan' yeni yıldızı Mirkelam iki yıldır evli olduğu eşi ile katıldığı ilk davette ilgi odağı oldu.

• Vehbi Koç'u ağlatan tören... Koç Özel Lisesi ilk 125 öğrencisini muhteşem bir törenle mezun etti. Törende bir konuşma yapan işadamı Vehbi Koç gözyaşlarını tutamadı.

• Punk Efe... Özal ailesindeki değişim rüzgarına Efe Özal da katıldı. Efe'yi annesi Semra Hanımı havaalanında karşılarken görenler gözlerine inanamadılar. Efe saçına punk tıraşı yaptırmıştı.

• Gazinin kelek karpuz intikamı... Manavdan aldığı karpuz olgun çıkmayınca sinirlenen Kıbrıs gazisi, tezgahtaki karpuzları kurşun yağmuruna tuttu.

> **Gazinin, kelek karpuz intikamı**
>
> Manavdan aldığı karpuz olgun çıkmayınca sinirlenen Kıbrıs Gazisi, tezgahtaki karpuzları kurşun yağmuruna tuttu.
>
> Sezen Kiraz
>
> Kasım ŞAHİN - BURSA
>
> BURSA'nın Sırameşeler semtinde Kıbrıs Gazisi Sezen Kiraz (42), Recep Yamanlı'dan (53) satın aldığı karpuz yeterince olgun çıkmayınca tezgahı kurşun yağmuruna tuttu.
>
> Kiraz, Asayiş Şubesi Ağır Suçlar Bürosu'nda şunları anlattı: "Aldığım karpuz kelek çıktı. Çok sinirlendim ve bana kelek karpuzu satan adamın tezgahına gittim, ama tezgahını kapatıp gitmiş. Sinirlerime hakim olamadım ve tabancamın bütün mermilerini karpuzlara sıktım. Ben salak mıyım kelek karpuz yiyeceğim? Üstelik kelek karpuza tam 120 bin lira para verdim."
>
> Suçüstü Savcılığı'na sevk edilen Kıbrıs Gazisi cezaevine gönderildi.

Tüm bu haberlerden daha da önemli oldukları için sürmanşetten verilen başka haberler de var tabii: Üç büyüklerden biri çay–kahve seti veriyor, diğeri ütü, çarşaf vs., bir diğeri de tabak–çanak.

Başkalarının da göbeği çatladı

Bu arada, sayıları 100 bini aşan kamu çalışanının iki gün boyunca Ankara'nın göbeğinde göbekleri çatladı. Kamu çalışanları Başbakanlık ve Meclis binalarının burnunun dibinde, toplusözleşmeli, grevli sendikal hakları için, orayı bayram yerine çevirdi, çoluklu çocuklu, örgütlenme hakları için eylem yaptılar. Ardından üç gün iş bıraktılar, hayat birçok şehirde kısmen durdu. Ama Sevda'nın 110 santimlik göğüsleri İkitelli basınının önünde baraj oluşturmuştu; tüm bunları göremediler! İlk sayfalarından tek fotoğrafına bile yer vermediler olayın. İçeride de bir köşeye sıkıştırdılar haberi. Anlı– şanlı köşe yazarlarından da 'tık' çıkmadı konuyla ilgili. Birkaçı, işin özüne değinmeden, memurun devletin memuru ve akl–ı selim sahibi olduğuna, olay çıkartmayacağına değinen sade suya tirit bir şeyler karaladılar.

Şimdi şu soruların yanıtları merak ediliyor: Toplam gazete satışları içinde yaklaşık 2 milyon 100 bin ile önemli bir yer işgal eden bu üç büyük gazete kaç memurun evine giriyor? Kendileri için hayat memat meselesi olan toplusözleşmeli, grevli sendikal hakları uğruna verdikleri mücadele kapsamında ülke tarihinde hiç görülmemiş şekilde üç gün boyunca iş bırakan kamu çalışanları, mücadelelerine Sevda'nın silikonları kadar bile değer biçmeyen bu gazeteleri almayı sürdürecekler mi?

Sevda'nın silikonları, tabak–çanak–çarşaf kuponları ve memurun grev hakkı... Üç bilinmeyenli bir denklem... Nasıl çözülecek dersiniz?

> LK KAZAZEDE Sevda Demirel, "Gerçi silikonlarım no
> alin üzerindeydi; ancak hiçbir zaman patlayacakları da ak
> a gelmemişti" dedi. Ameliyat, Sevda'ya 65 milyona patlad
>
> **Silikonu patlad**
>
> Manken ve sinema oyuncusu Sevda Demirel'in 2 yıl önce
> çirdiği ameliyatla büyüttüğü göğüslerinden biri önceki g
> evinde yüzükoyun uyurken patladı. Hemen hastaneye kal
> lan mankene dün 2.5 saatlik ameliyatla yeni silikon takıldı.
> Eski göğüs ölçüsü 110 cm olan manken yeni silikonlarıyla g
> ğüslerini 90 cm'ye indirtti. Ameliyatı yapan Doç. Durak, "S
> rumla şişirilen bu göğüslerde zamanla deri deliniyor, anc
> şi... sorun çıkarmayacak jel silikon kullandık" dedi ● 34't

Son ütücüler

F. Cengiz ERDİNÇ

Onlar, iktidar makinesinin en rafine parçalarından birini oluşturur. Boyun eğenlerden gelen rıza ve başkaldıranlara yönelen şiddete dayanan bu makina, son ütücüler aracılığı ile rıza'nın ve şiddetin adaylarına ödülleri ve cezaları duyurur. Tercihinizi yaparsınız...

Son ütücü duyguların ya da aklın yönlendirdiği değişim taleplerinin içini boşaltır, onları dönüştürür, ehlileştirir ve eninde sonunda mevcut çarkları korur. İşini son derece muhalif bir tonda halleder, ama çarklar yeni bir sesle ve başka bir hızda bildik dönüşlerini sürdürürler. Sisteme bir tehdit olarak yönelebilecek radikal düşünceler daha kaynağında dizginlenir, olmazsa bütünüyle iğdiş edilir. Rıza ya da zor. Ve her iki çözümde de sistem karşıtı düşünce bu koca makinanın besin kaynaklarından biri haline geliverir.

Bu dönüşte, hayatın, çatışma ve uzlaşmanın her alanında son ütücüler bir şekilde varolurlar. Mesela içki masasında "ulan rakı bitti!" diyerek ayaklanan ve değişim talebinde bulunan güruhu "şimdi bakkala kadar kim gidecek?" sorusuyla stabilize eder. Ya da "birer kahve içip evlere dağılsak?" önerisinde bulunur. Her iki olasılık da uzun uzun tartışılır, ancak kaçınılmaz sonuç rakı muhabbetinin sona ermesidir.

Son ütücüyü "ütülenmeden" önce farketmek neredeyse imkansız sayılır. O, hep sizinle birliktedir ve sizin iyiliğinizi düşünüyormuş gibi yapar. Hatta kendi de böyle olduğuna rahatlıkla inanabilir ve gerçek dostlarınızdan ayırdedilemez. Aşık olduğunuz kıza "aşkın kitaplarda kaldığını ağlayarak anlatan ve bu işten vazgeçmesini hayatını altüst etmemesini" söyleyen yakın dostur son ütücü. Ya da işyerinizdeki olumsuzluklara karşı sesinizi biraz yükselttiğinizde kendinizi harcamamanız gerektiğini, buna değmeyeceğini şefkatle söyleyen ve arada "geçmiş güzel günlerden" bahseden eski solcu ağabeydir. Belki yaptıkları işin doğası gereği, en çok gazetelerde, dergilerde yer alırlar ve yazı adamları içinde bulunurlar. En radikal fikirleri dahi peşi peşine gelen usta işi hareketlerle aniden ütüler ve vitrine koyarlar. Siz "bıçak gibi keskin hatlara sahip" muhalif bir fikre sahip olduğunuzu düşünürsünüz, oysa üzerinizdeki "ütülü" bir malzemedir. On beş yıl önce girdiği karanlık koridorlarda hala yürüyen bu ülkede, darbeden sonra "mihrabı" ve "minberi" dağıtan birtakım eski solcular son ütücülerin öncülerini oluşturmuşlardır. Memleketin beşte biri yanarken, sokaklarda insan avlayanlar hukuktan bahsederken, kağıt üzerindeki anayasanın hangi maddelerinin değiştirileceğini ya da "doğa mı insana hakimdir, insan mı doğaya" çeşitliliğindeki düşünce özgürlüğünü tartışırlar. Gözde konuları arasında zamanın modasına ve eğilimlerine göre tek gecelik aşklar, ütopya, ruh kirliliği, yitik zamanlar gibi konular yer alır. Türk popuna ve özellikle Mustafa Sandal gibi şarkıcılara övgüler düzmeleri ayırdedici özelliklerindendir. Bazıları sistemin "kilit bürokratlarına" sahip gazetelerde "romantik isyancı" diye takılırlar.

Son ütücüler gençlere ve onların meselelerine özellikle yakın durmaya çalışırlar. Renkleri sık sık kızıllaşır, ancak bu politik bir eğilimden çok, "dur" anlamına gelir. Çünkü onlar aşkın, politikanın ve tarihin kesişme noktalarında trafik lambası olarak durmaktan öte gidemezler.

Peki ne olacak da onlardan ve ütülenmekten kurtulacağız. Benim hesaplarıma göre bir gün yağmur yağacak ve herşeyi temizleyecek. Herşey yıkanıp yeni baştan kurulacak. Aşkın, politikanın ve tarihin kanalları bu sel altında birbirine karışacak. O zaman sular onları da diğerleri ile birlikte sürükleyecek...

Devlet Olağanüstü Hal Bölgesi'nde Fethullah'ın ipine sarıldı

Başarısızlığa uğrayan Hizbullah'tan desteğin çekildiği, Kürtler'in Fethullahçılar aracılığıyla yeniden kazanılmaya çalışıldığı gözleniyor

Mustafa ERDOĞAN

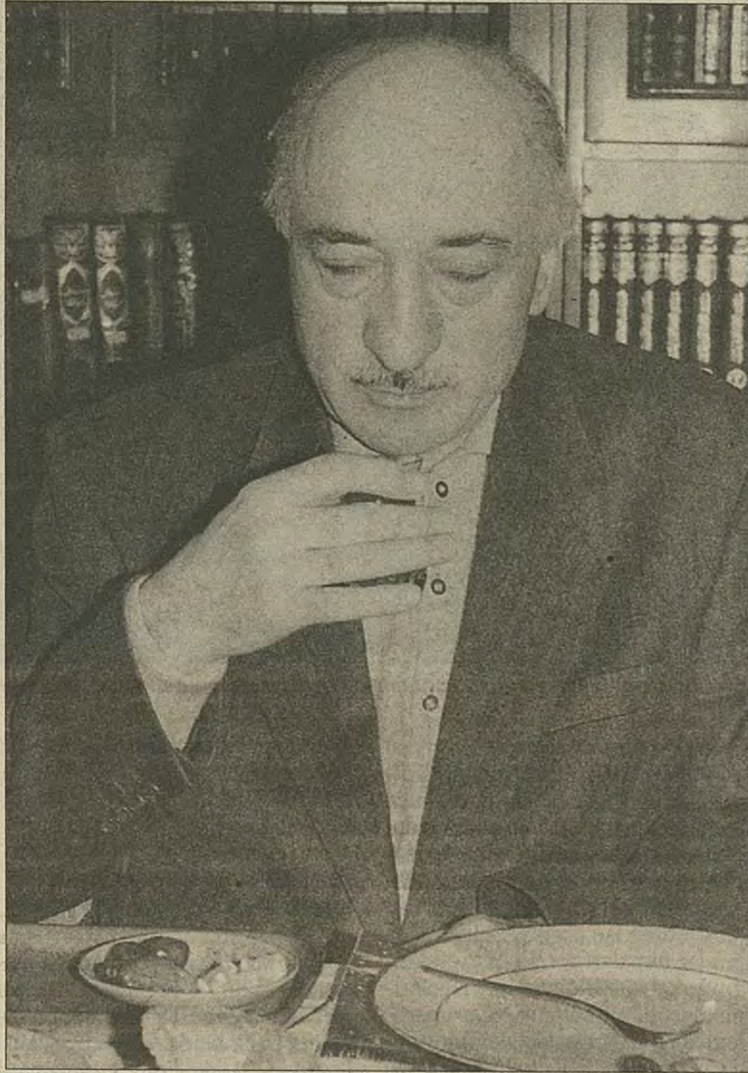
Ankara-Yıl 1982. Fethullah Gülen tarikatlar kurmak ve şeriat propagandası yapmak suçundan dönemin sıkıyönetim komutanlıkları tarafından aranıyor. Görüldüğü yerde gözaltına alınması gerekiyor yani... Bu dönemde Gülen İzmir'in Menemen ilçesinde askeri binalara 2 yüz metre mesafedeki bir binada akşam sohbetleri düzenliyor. Sohbete ilçe eşrafının önemli isimleri de katılıyor. İlçenin müftülük binasının bitişiğindeki bu toplantıları bazı yedeksubaylar komutanlarına bildiriyorlar. Komutanın yanıtı şu oluyor, "buraya askerlik yapmaya geldiniz. Askerliğinizi bir an önce bitirmeye bakın ve gidin."

Bunları islamcı yazar İsmail Nacar anlatıyor. Son dönemde hükümetin ve medyanın ilgi odağı olan Fethullah Gülen'in devletle ilişkinin eskiye dayandığının bir işareti olarak...

Önce Başbakan Çiller, DSP lideri Ecevit ve en son Başbakan Yardımcısı Hikmet Çetin Fethullah Gülen'le görüştüler. Bu arada Özer Çiller eşi ile Gülen arasında bir süre kuryelik yaptı. Tam da bu dönemde Cumhurbaşkanı Demirel bir gazeteci ile yaptığı sohbette, "devlet ılımlı İslamla barışmalı" dedi.

Söz'ün Olağanüstü Hal Bölgesi'nde yaptığı araştırmada, Fethullahçılar'ın okul, özel dershane, yurt ve camilerde hızla örgütlendikleri ortaya çıktı. Devleti yönetenlerin Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinin değişmez devlet politikası olan tarikat-tasavvuf ve resmi ideoloji üçgenini "sorunlu bölgede" yeniden kurmaya çalıştıkları gözleniyor.

Bu amaçla Diyarbakır, Batman, Mardin, Elazığ, Van ve Hakkari'de Sur, Söz, Çağlayan ve Işık dershanelerinde örgütlendikleri öne sürülen Fethullahçılar, Batman'da yeni bir yurt açmak üzere 15 milyara bir bina satın aldılar. Valilik kanalıyla temin edilen yurt binasının önümüzdeki günlerde faaliyete geçmesi bekleniyor. Diyarbakır'da bulunan Söz dershanelerinin Diyarbakır Söz gazetesine ait olduğu bildiriliyor. Söz'ün sahibi M. Ali Altındağ'ın devletle ve Hizbullah'ın ılımlı bilinen Menzil kanadıyla ilişkileri dergimizin 18'inci sayısında yer almıştı. Altındağ'ın şimdilerde Gülen'in müritleri ile yakın ilişkide olduğu öne sürülüyor.

O şimdi gözde!

MHP memnun

Dershanelerde, derslerin yanısıra İslami eğitim verildiği, namaz kıldırıldığı ve çocuklara şeriat dersleri verildiği bildiriliyor.

Konuyu MHP yetkilileri ile görüştük. Devletin Gülen'le diyalog kurmasından memnun görünen MHP, artık gelenekselleşen DYP'yi destekleme tutumunu sürdürüyor. Söz'e bilgi veren MHP Genel Sekreter Yardımcısı Abidin Dursun Kaleli, Gülen'in bölgede örgütlenmesinin radikal İslamın geriletilmesine yönelik olup olmadığı yolundaki sorumuza şu yanıtı veriyor: "Türkiye müslüman bir ülke, müslümanlığa sarıldıkça büyür. Bu anlamda Gülen'le görüşmeleri olumludur. Bölgedeki diğer kesimler ise dış güçler tarafından kullanılıyorlar. Maşa görevi görüyorlar. Türkiye'de Fethullah Gülen gibi insanlardan millete sadece hayır gelir."

'RP'ye izin vermezler'

Refah Partisi ise Gülen'le ilgili dikkatli tutumunu sürdürüyor. RP Genel Başkanı Erbakan daha önce basına verdiği demeçlerde Gülen'i karşısına almaktan kaçınmıştı. Gülen'i hükümetle diyalog kurduğu için bir anlamda "saflıkla" suçlayan Erbakan, gelişmeleri dikkatle izlediğinin de işaretlerini vermişti. Konuyla ilgili olarak RP Genel Başkan Yardımcısı Rıza Ulucak'la görüştük. Fethullah Gülen'le yapılan görüşmeleri samimiyetsiz bulan Ulucak, cuma namazına, türbanlı kadınların avukatlığına, sakallı mühendislerin görev yapmasına karşı çıkanların laiklik adı altında inanç düşmanlığı yaptıklarını öne sürüyor. Bu anlamda Gülen'le diyaloğun "iki yüzlülük" olduğunu söyleyen Ulucak, ancak bunun bir zorunluluğa da karşılık geldiğini belirtiyor. Ulucak'a göre devlet inançlı kesimlerle görüşmek zorunda ve Fethullah Gülen de onlara göre iyi bir tercih. Ulucak, Gülen'in Olağanüstü Hal Bölgesi'nde devlet desteği ile örgütlenmesinin RP'yi etkilemeyeceğini de öne sürüyor. Devlet'in Gülen'in bölgede yurt, dershane gibi yatırımlarını desteklemesine karşılık, RP'lilerin benzer girişimlerine engel olduğunu belirtiyor. Ulucak, "RP'nin böyle bir girişimi olsa -ki örnekleri çoktur- devlet bırakın destek olmayı, bu girişimi baltalar" diyor.

HADEP Genel Sekreteri Bahattin Günel, Fethullahçılar'ın bölgede gittikçe artan oranda örgütlendiklerini doğruluyor. Günel, Fethullahçılar'ın yükselen Kürt muhalefetinin bastırılmasının yanısıra bölgede tabanı bulunan Partiya İslamiya Kurdistan (PİK) gibi oluşumların önünün kesilmesi amacıyla kullanıldığını söylüyor. Günel bölgedeki korucu gücüne benzer ehlileştirilmiş İslamcılardan oluşan bir güç oluşturulmaya çalışıldığını belirtiyor.

Fethullah Gülen'in devlet tarafından yönlendirildiğini söyleyen Günel, Hikmet Çetin'in Gülen'le görüşmesinin dikkat çekici olduğuna işaret ediyor. İslamcı yazar İsmail Nacar ise Söz'e yaptığı açıklamada, devletin tarikatlar aracılığıyla resmi ideolojiyi yaygınlaştırmaya çalıştığını söylüyor. Gülen'le İslam anlayışı konusunda ihtilafı olan Nacar, Olağanüstü Hal'e Gülen ile tutunmayı amaçlayan devletin ilkel tarikat kültürüne eklemlendiğini belirtiyor. Gülen'in İslam anlayışının, rasyonel İslam yaklaşımı ile örtüşmediğini söyleyen Nacar, Gülen'in Güneydoğu'nun yanısıra Türki Cumhuriyetler'de okullar açtığını söylüyor. Bu bölgelerde Türkiye ile rekabet eden İran'a karşılık Gülen'in okullarının ilkel tarikat kültürü ve resmi ideoloji ile açılmaya çalıştığını belirtiyor.

Gülen Kuzey Irak'ta da örgütleniyor

Öte yandan, Fethullah Gülen'in Irak Kürdistanı'nda da, benzer okullar açarak yeni müritler kazandığı bildiriliyor.

Gülen'in bölgede özellikle Dihok ve Erbil kentinde etkinlik gösteren Rabıta-tul İslami örgütüyle bağlantılı çalıştığı belirtiliyor. Mısır'daki İhvan-ı Müslimin (Müslüman Kardeşler) örgütünün Irak Kürdistanı'ndaki uzantısı olan Rabıta-tul İslami'nin Dihok kentinde birçok okulu bulunuyor. Kürdistan İslami Hareketi Ankara Temsilcisi Kak Galeh Fethullah Gülen'e yakın çevrelerin Erbil kentinde bir evlerinin olduğunu ve orada örgütlendiklerini söyledi. Temsilci, Kuzey Irak'ta Zaman gazetesinin dağıtımını da üstlenen aynı çevrelerin Said Nursi'nin Arapça ve Kürtçeye çevrilmiş kitaplarını dağıttıklarını bildirdi.

Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) Ankara Temsilcisi Sefin Dizeyi ise, Rabıta-tul İslami örgütünün Dihok kentinde islami ağırlıklı dersler veren birçok okulu olduğunu bildirirken, örgütün Fethullahçılar'la birlikte çalışıp çalışmadığını bilmediğini söyledi.

Menzir terfien mi gidiyor?

İstanbul Emniyet Müdürü Necdet Menzir'in CHP'li bakanları vatan hainliği ile suçlayan açıklamasının ardından toplanan ilk Bakanlar Kurulu toplantısında Çiller ve Çetin, Menzir sorununu aralarında çözümleyeceklerini söylediler. Nasıl çözümlerler, bilemeyiz tabii. Ancak, geçen sayımızda dikkat çektiğimiz gibi CHP'nin yüzsüzlük katsayısı yeni rekorlara doğru yol alacak gibi. Son olarak, Antalya Valiliği önerilen Menzir'in, CHP'li bakanların karşı çıkması üzerine yurtdışındaki bir elçiliğin güvenlik sorumluluğuna atanması gündemde. DYP'liler, önce Bursa Valiliği'ne düşünülen Menzir'i, son gelişmeler üzerine, emekliliği yaklaşan Antalya Valisi yerine nakletmeyi düşündülerse, CHP'li bakanların muhalefeti üzerine yurtdışına da göndermeye onay verebilirler. Şimdi Menzir'in, Sürgün Parlamentosu'nun etkin olduğu ülkelere gönderilip gönderilmeyeceği merak ediliyor.

Mimarlar Odası'ndan Sümeyra anısına proje yarışması

Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi, 5 Şubat 1990'da yaşamını yitirmiş olan sanatçı Sümeyra Çakır anısına "Fikir Projesi Yarışması" düzenliyor. 25 Mayıs 1996'da Sümeyra'nın 50. doğum yıldönümü etkinlikleri içerisinde yer alacak olan yarışmaya katılmak isteyenlerin, projelerini en geç 6 Kasım 1995 tarihine kadar Oda'ya teslim etmeleri gerekiyor. Mimarlar Odası üyeliği de yapmış olan Sümeyra anısına düzenlenen yarışma, herkese açık bulunuyor. Katılımcılar, uygun buldukları bir tasarım tekniği ve ölçekle projelerini sunabilecekler. Yarışma sonucunda seçilen altı eser 15 gün süreyle sergilenecek.

BSP'de gerilimli kongre

▼ Başta İstanbul olmak üzere, bazı büyük il kongrelerinde ortaya çıkan gerilim Büyük Kongre için de uyarıcı olmuş ve BSP içinde bazı kaygılara yol açmıştı. Büyük Kongre'de zaman zaman ortaya çıkan gerilimler, istenen ve beklenen sağduyulu ortamın egemen olmasını engellerken bu kaygıları da haklı çıkardı.

▼ Programın ve bazı tüzük maddelerinin değiştirilmesinin ertelenmesi ve Genel Yönetim Kurulu seçimlerinde uygulanan nisbi temsil sisteminin bazı noktalarına itirazlar, gerilimlerin ve çatışmaların esas kaynakları oldu.

Özellikle diğer ülkelerin komünist ve sosyalist parti temsilcilerinin konuşmaları kongre salonunda ortak bir coşku ve heyecan yarattı.

Haber Merkezi - Birleşik Sosyalist Parti (BSP) 1. Olağanüstü Kongresi ve Konferansı 16-17-18 Haziran günlerinde Ankara'da yapıldı. Sadun Aren'in yeniden genel başkanlığa getirildiği kongrede 100 kişiden oluşan Genel Yönetim Kurulu da seçildi. Zaman zaman sıkıntılı ve gerilimli anlara sahne olan kongrede seçilen Genel Yönetim Kurulu 8 Temmuz'da yapacağı ilk toplantısında yaklaşık 20 kişiden oluşan bir Merkez Yürütme Kurulu seçecek.

Konferans, tartışmalar ve kararlar...

BSP tüzüğüne göre yasal kısıtlamalardan dolayı resmen parti üyesi olamayan ama 'fahri üye' statüsü çerçevesinde fiilen çalışmalara katılanların da görüşlerini ve iradelerini yansıtmalarına olanak veren parti konferansı 16 Haziran Cuma günü yapıldı. Divan Başkanlığı'na Masis Kürkçügil'in, yardımcılıklarına ise Necmi Demir, Fatma İrier Töre ve Saffet Uygun'un seçildiği konferansta, sosyalistlerin birliği, işçi hareketi ve sendikalar, kadın kotası, tüzük ve program sorunu, gençliğin örgütlenmesi ele alınan başlıca konular oldu. Yer yer gerilimli tartışmaların yapıldığı bu konularda önemli kararlar alındı.

İlk ele alınan konu sosyalistlerin birliğine ilişkin karar tasarısı oldu. Partinin solun içine doğru daha da genişlemesi, büyümesi gerektiği konusunda genel olarak ortak bir yaklaşıma sahip olan kongre birlik için yürütülen görüşmeleri onayladı. Kabul edilen karar tasarısında, başta "Kitlesel Sol Parti Girişim"cileriyle sürdürülen diyalog olmak üzere, birlik girişimlerinin süreceği ifade edilerek şöyle dedi:

"BSP kuruluşundan bu yana geçen bir yıllık süre içinde önüne koyduğu amaçlar doğrultusunda önemli bir mesafe katetmiştir... BSP bir yandan sosyalistlerin birliği için mücadele ederken, diğer yandan toplumsal muhalefet dinamikleriyle ortak bir mücadelenin örgütlenmesi için yoğun bir çaba içinde olacaktır. BSP bu doğrultuda ortaya çıkacak yeni gelişmeler karşısında her türlü esnekliği göstermeye uygun ve hazır bir partidir. Sosyalist solun yeniden yapılanmasında katkıda bulunacak herkesle buluşmaya hazırdır."

Daha sonra işçi hareketi ve sendikalar üzerine hazırlanan karar tasarısı ele alındı. Sendikaların "sermayeden ve devletten ideolojik, siyasi ve örgütsel bakımdan bağımsız" olmalarının yanısıra siyasi partilerden de bağımsız olup olmayacaklarının tartışıldığı konuşmalardan sonra esas olanın her açıdan sermayeden ve devletten bağımsızlık olduğu siyasi partilerden ise örgütsel olarak bağımsız olmaları gerektiği oy çokluğuyla kabul edildi. SBP delegelerinin önemli bir bölümü 'siyasi partilerden de bağımsızlık' doğrultusunda oy kullanırken Kurtuluş, Emek ve diğer gruplar 'siyasi partilerden örgütsel bağımsızlık' formülasyonu doğrultusunda oy kullandılar. Sendika bürokrasisinin eleştirildiği ve sendikal demokrasinin yaşamsal önemine vurgu yapıldığı kararda BSP'nin 'sınıf ve kitle sendikacılığı' ilkelerine ve anlayışına uygun bir sendikal politika izleyeceği belirtildi.

Partinin bütün organlarında kadınlara "en az yüzde 30 oranında kota tanınması" önemli tartışmalardan biriydi. Bağımsız kadınların bu doğrultuda yürüttüğü kampanya İstanbul il kongresinde oy çokluğuyla benimsenerek ciddi bir destek bulmuştu. Genel kongrede de etkili bir çalışma yürüten bağımsız kadınlar oy çokluğuyla yüzde 30 kota kararının alınmasını sağladılar. SBP delegeleri kotadan yana oy kullanırken, Kurtuluş'un çoğunluğu çekimser kaldı, diğer gruplar ise karşı oy kullandılar.

Program sorunu, ilk gerilimler ve protestolar...

Kongrenin en önemli tartışma konularının başında tüzükte yapılacak değişiklikler ve program sorunu geliyordu. İlk ciddi gerilim de bu konuda patlak verdi. Başta Sosyalist Politika ve kendilerini 'Gruplararası Zemin' diye tanımlayan bazı bağımsız delegeler bu kongreden yeni bir programla çıkılmasında ısrarlı idiler. Emek ve 10 Eylül grupları da kongreden bir programla çıkılmasının doğru olacağını savunuyorlardı. Ancak Kurtuluş, SBP ve Yeni Yol delegasyonları ise hazırlanan program taslağının gerek parti içinde, gerekse de sosyalist kamuoyunda yeterince tartışılamadığını ve başta kitlesel sol parti girişimcileri olmak üzere, birlik görüşmelerinin sürdüğünü belirterek, bu kongrede hazırlanan taslağın 'program' olarak benimsenmesine karşı idiler. Hazırlanan taslak bir 'programatik belge' olarak kabul edilebilir ve bir yıl içinde özel bir tüzük ve program kongresi düzenlenebilirdi. Bu özel kongreye hazırlık sürecindeki tartışmalarda mevcut taslak, diğer önerilerle birlikte değerlendirilebilirdi. Tartışmalardan sonra yapılan oylamada Kurtuluş, SBP ve Yeni Yol delegelerinin yanısıra bazı bağımsız delegelerin oylarıyla hazırlanan taslak program olarak kabul edilmedi ve bir yıl içinde bir program kongresi toplanmasına karar verildi. Ayrıca bu sürecin tartışmalarının örgütlenmesine ilişkin bir önerge de kabul edildi.

Sorunun tartışılması sırasında konferans salonuna bir ölçüde egemen olan gerilim oylamalardan sonra daha da arttı. Oylamayı 'kaybedenler' alkışlarla protestoya yönelince 'kazananlar' da karşı alkışlarla yanıt verdi. Bu arada 'bir yıl içinde' ifadesini muğlak ve geniş bulanların divana vermek istedikleri önerge konusunda divan başkanı ile aralarında tartışma çıktı ve sonuçta Sosyalist Politika ve 'Gruplararası Zemin' delegasyonları salonu terkettiler. Bundan sonra ele alınan gençliğin örgütlenmesi konusu da en azından gerilimli havanın dağılmasına olanak vermeyecek durumdaydı. Konuyla ilgili karar tasarısı komisyonu ortak bir önerge üzerinde anlaşmıştı.

Yedi ülkeden on yabancı konuk

BSP kongresine yabancı konukların katılımı da dikkat çekici düzeydeydi. Yunanistan'dan Yunanistan Komünist Partisi Midilli milletvekili Korokas Stratis ve Synaspismos (Sol ve ilerici güçler koalisyonu) Merkez Komitesi üyesi Christos Tsacopoulos, Fransa'dan Fransız Komünist Partisi Uluslararası İlişkiler Bölümü Koordinatörü Jacques Fath, Devrimci Komünist Birlik Siyasi Büro üyesi ve IV. Enternasyonal Yürütme Kurulu üyesi Alain Krivine, Almanya'dan Demokratik Sosyalizm Partisi Türingen Eyalet Meclisi milletvekili Steffen Dittes ve danışmanı Andreas Schuster, İspanya'dan İspanya Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi ve İspanya Birleşik Sol'unu temsilen Jose Cabo, İsviçre'den İsviçre Emek Partisi Başkanlık Kurulu üyesi Anjuska Weil, Kıbrıs'tan AKEL Siyasi Büro üyesi Venizelos Zannetos ve Avusturya Metal İşçileri Sendikası'ndan Peter Haumann kongreye konuk olarak katıldılar ve konuşma yaptılar. Ayrıca Haymana Cezaevi'nden yeni tahliye olan Fikret Başkaya, Küba Büyükelçiliği Müsteşarı Gladio Garcio, DİSK Genel Başkanı Rıdvan Budak, HADEP Genel Sekreteri Bahattin Günel, Demokrasi ve Değişim Partisi Genel Sekreteri Fehmi Demir, TMMOB ve İHV Başkanı Yavuz Önen, TTB Merkez Konseyi Başkanı Ata Soyer, çeşitli işçi ve kamu sendikaları temsilcileri kongreye katılarak konuşmalar yaparken, aralarında Haluk Gerger, Mahir Sayın, Teslim Töre, Mihri Belli, Mehmet Atay gibi isimlerin bulunduğu çok sayıda kişi de mesaj gönderdi.

Delegasyonlar ve GYK'ya seçilenler

Kongredeki tartışmalarla ve kararla saptanan yeni değerlendirme yöntemine göre GYK üyeliklerinin dağılımı şu şekilde oldu:

Kurtuluş: 26
SBP: 25
Emek: 8
Sosyalist Politika: 4
Yeni Yol: 4
Gruplararası Zemin: 7
Bağımsızlar: 26

Ortaya çıkan bu sayılar üzerine tartışmalar devam ediyor, ancak sağduyunun egemen olduğu bir ortamda partinin bütünlüğünü gözeten ve koruyan bir sonucun elde edileceği de bütün bileşenler tarafından vurgulanıyor.

Öte yandan konferansa katılan delegelerin dağılımı ise şöyle idi; Kurtuluş ve SBP delegasyonları yaklaşık 200'er delegeden oluşurken, Emek 90 civarında, bağımsızlar 70 civarında, Sosyalist Politika 34, Yeni Yol 20, 'Gruplararası Zemin' 10, 10 Eylül ve BİEP de 3'er delege ile konferansa katıldılar.

Bu önerge gençlerin parti içinde daha özerk bir örgütlenmeye gitmelerine ve çalışmalarına olanak sağlıyordu. Ancak bunu yeterli görmeyen gençler de vardı. Bazı Kurtuluşçu gençlerin yanısıra diğer delegasyonlardan da bazı gençlerin imzalarıyla verilen bir önergede gençlerin bağımsız örgütlenmesi isteniyordu. Yapılan tartışmalardan sonra büyük çoğunlukla komisyonun önerisi kabul edildi.

En kritik oylama...

Artık sıra kongre öncesinde de üzerinde çokça konuşulup, tartışılan, konferansın devam ettiği saatlerde de görüşmeler yapılmasına karşın bir uzlaşmaya varılamayan tüzük değişikliğine gelmişti. Kongre öncesinde Necmi Demir ve Veysi Sarısözen gibi isimlerce ortaya atılan ve Kurtuluşçular tarafından da desteklenen 'sekretarya' önerisine sadece Yeni Yol ve bazı bağımsızlar olumlu yaklaşıyordu. Konferansın devam ettiği saatlerde 'Gruplararası Zemin' ve Sosyalist Politika da öneriye sahip çıktı. Bu öneriye bağlı olarak gündeme getirilen şey Başkanlık Kurulu'nun kaldırılarak onun yerine işlevlere ve somut görevlere bağlı bir 'sekretarya'nın oluşturulması idi. Merkez Yürütme Kurulu içinden oluşturulacak böylesi bir organla partinin daha iyi sevk ve idare edileceği ve harekete geçirilebileceği ileri sürülüyordu. Ancak SBP ve Emek öneriyi benimsemiyordu.

Konuyla ilgili önerge divana verilmeden hemen önce Emek grubu tarafından verilen bir önerge ile yasal zorunluluklar dışındaki her türlü tüzük değişikliğinin önerisinin 'bir yıl içinde' yapılacak program kongresine bırakılması önerildi. Aslında bu önerge Kurtuluş tarafından hazırlanan önergenin oylanmasından başka bir şey değildi. Çünkü öneri kabul edilirse sekretarya önerisi gündeme getirilemeyecekti. Cuma gecesi saat 22.30 sıralarında yapılan oylama sırasında Kurtuluş ve Yeni Yol delegasyonları ile bazı bağımsızlar bir yanda, SBP ve Emek delegasyonlarıyla yine bazı bağımsızlar ise diğer tarafta oy kullandılar. Sosyalist Politika ve 'Gruplararası Zemin' delegasyonlarının salonu terkettiği saatlerde yapılan bu oylama iki kez tekrarlandı ve Emek'in erteleme önerisi 8 oy farkla kabul edildi. Gerilimin en

üst noktaya çıktığı bu anlarda konferans salonu her türlü olumsuzluğa gebe bir ortama girmişti. Bu yorgun ve sinirli topluluk konferansa sağlıklı bir şekilde devam edemezdi. Konferansın çalışmalarına o gün için son verildi ve oturum kapandı. Ancak en büyük iki delegasyona sahip olan Kurtuluş ve SBP delegasyonları ciddi bir şekilde karşı karşıya gelmişlerdi.

Kongre çalışmaları ve politik kararlar

Cumartesi günü sabahı başlayan resmi kongrenin divan başkanlığına İHD Genel Başkanı Akın Birdal, yardımcılıklarına ise Erdoğan Tatlav, Saffet Uygur, Şennur Akkaya ve Emine Sapmaz getirildi. Genel Başkan Sadun Aren'in konuşmasından sonra diğer ülkelerden gelen komünist ve sosyalist parti temsilcilerinin ve diğer konukların konuşmaları kongre salonunu heyecanlandırırken, bir gün önceki gerilimli konferans sırasında oluşan havadan uzak bir ortam oluştu. Kamu çalışanlarının Kızılay'da devam eden eylemiyle dayanışmasını ifade eden kongre çalışmaların bitiminde topluca Kızılay'a gitmeyi de kararlaştırdı ancak seçimlere geç saatlerde geçilebilmesi nedeniyle toplu gidiş gerçekleştirilemedi. Yine de gruplar halinde birçok delege kamu çalışanlarıyla dayanışmaya gitti.

Kongrenin çalışmaları daha önce Merkez Yürütme Kurulu tarafından hazırlanan ve komisyonların üzerinde çalıştığı bir dizi karar tasarısını kabul ederek devam etti. Bunlar arasında Politik Rapor ve Örgüt Raporu'nun yanısıra Kürt sorunu, köktendinci hareket, faşizme ve şövenizme karşı mücadele, militarizme karşı mücadele, toplumsal muhalefet hareketleri, çevre sorunları, özelleştirme, Gümrük Birliği ve emperyalist politikalara karşı mücadele ve güncel talepler üzerine önemli ve partinin bundan sonraki çalışmalarına yol gösterici politik kararlar alındı. Üzerinde çok kapsamlı tartışmaların yapılmadığı bu konularda oybirliği veya büyük çoğunluklarla kararların alınması dikkat çekti.

Genel başkanlık, GYK seçimleri ve çekilmeler

Cumartesi akşamı geç saatlerde seçimlere geçildiğinde genel başkanlığa iki aday vardı; SBP delegasyonu tarafından Sadun Aren aday gösterilirken, Emek, Sosyalist Politika, 'Gruplararası Zemin' ve 10 Eylül delegelerinin imzalarıyla da Fatma İrier Töre aday gösterildi. 100 kişilik Genel Yönetim Kurulu için ise bütün gruplar çeşitli sayılarda aday gösterdiler. Nisbi temsil esasına göre yapılan seçimlerin sonuçları gece geç saatlerde belli oldu. Genel Başkanlık seçimlerinde 570 delege oy kullandı. 304 oyla Sadun Aren

seçilirken, Fatma İrier Töre 149 oy aldı. 87 boş oyun yanısıra 27 oy da iptal edildi.

GYK seçimlerinde ise nisbi temsilin nasıl uygulanacağı, oyların değerlendirilmesinin hangi yöntemle olması gerektiği açısından seçim komisyonunun ilan ettiği sonuçlar tartışmalara yolaçtı. Çünkü seçim komisyonunun benimsediği yöntemin küçük grupların aleyhine sonuçlar doğurması kongre öncesinde Merkez Yürütme Kurulu tarafından belirlenmiş ilkelere ve partinin çoğulcu mantığına ters düştüğü ileri sürülüyordu. Nitekim konuya ilişkin gerilimli tartışmalar sırasında Emek, Sosyalist Politika, 'Gruplararası Zemin' listelerinden seçilenler ve bazı bağımsızlar GYK'dan çekildiklerini açıkladılar. Çeşitli görüşmeler ve tartışmalardan sonra oyların değerlendirme yönteminin değiştirilmesi kongre tarafından da kabul edildi ve çekilenlerin bu kararlarını değiştirerek GYK'daki görevlerine devam etmelerini isteyen bir önerge verildi ve yine kongre tarafından kabul edildi. Sosyalist Politika adına yapılan açıklamada çekilme kararlarının değişmeyeceği ifade edilirken Emek ve bazı bağımsızlar ise durumu tekrar görüşeceklerini belirttiler.

Ve son...

18 Haziran Pazar günü devam eden kongre çalışmaları akşam saatlerinde sona ererken, yayınlanan 'Sonuç Bildirisi'nde şöyle deniyordu: "Kongremiz BSP'nin sosyalistlerin daha geniş birliktelikleri için çabalarını artıracağını belirterek, daha kapsamlı, gelişkin ve etkili bir politik faaliyet içinde işçi ve emekçi sınıflarla bütünleşmek doğrultusundaki kararlılığını vurguluyor. Kongremiz, partimizin en yetkili forumu olarak, eksikliklerimizin parti eyleminin güçlendirilmesi, etkili ideolojik, teorik ve örgütsel çalışma ile sınıf mücadelesi içinde ve eşitlikçi, özgürlükçü ve çevreci güçlerle birlikte ve onlarla ortak kavgayla aşılabileceğine işaret ederek, tüm partilileri BSP'yi güçlendirmek ve geliştirmek için birliklerini, bilinç, kararlılık ve eylemlerini yükseltmeye çağırıyor."

'BSP'ye katılımımız örgütlü değil'

SÖZ'ün geçen sayısında eski TİP'lilerin Birleşik Sosyalist Parti'ye katılmalarıyla ilgili haber üzerine, aralarında BSP'nin ilçe başkanları da bulunan bazı eski TİP üyeleri dergimizi arayarak açıklamada bulundular. Ülkenin çeşitli yerlerindeki birçok eski TİP'linin BSP'ye katıldığını ve bu katılımların sürdüğünü belirten eski TİP'liler bu açıdan haberin doğru olduğunu ve SÖZ'ün geçen sayısında yayınlanan çağrının aynı zamanda BSP Kongresi'nde de okunduğunu hatırlattılar. Ancak haberde, 'bu katılımın öncülüğünün ve sekreteryasının TİP'in eski Tarsus ilçe başkanı Sönmez Targan tarafından yapıldığı'ndan söz edildiğini, oysa bunun doğru olmadığını belirttiler. BSP'ye katılımın bireysel düzeyde gerçekleştiğini ve herhangi bir örgütlülüğü içermediğini ifade eden eski TİP üyeleri bu durumun düzeltilmesini istediler.

Gözaltında kayıplara karşı Adli Tıp önüne

Siz de birer fotoğrafınız ve parmak izinizle birlikte Adli Tıp'a başvurmak ister misiniz? Ne de olsa her an bu ülkede 'kaybedilme' tehlikeniz var. En azından kaybedildiğinizde, kim olduğunuz bilinsin, 'cesediniz bulunsun'!

Bu tehlikeyi bertaraf etmek için 27 Haziran Salı günü saat 11.00'de Birleşik Sosyalist Parti (BSP) Genel Başkanı Sadun Aren, sendikacılar, sanatçılar, kayıp aileleri ve BSP üyeleri hep birlikte Cerrahpaşa Adli Tabipliği'ne giderek fotoğraflarını ve parmak izlerini verecekler. Böylece kayıp olmaları halinde bulunmalarını kolaylaştıracaklar. Aynı zamanda Adli Tıp'ın önünde bir basın açıklaması yapacaklar. Ne dersiniz, gitmek gerekmez mi?

Kongre İzlenimleri/ Asya DERELİ

BSP Büyük Kongresi'nin birinci gününde bir rastlantı oldu ve Refah tabanı ile BSP tabanı yanyana geldi. Ankara Büyükşehir Belediyesi aylar önce kadınlar için "Beceri ve meslek edindirme kursları" açmış. Bu kursların sonucunda kadınların ürünlerini "1. El emeği, göznuru sergisi"yle halka açmaya karar vermişler. Sözkonusu sergi 16 Haziran günü açılmıştı. Aynı gün BSP kongresi de başlamıştı. Altınpark'ta karşılıklı iki salona girip çıkan insanlar oldukça zıt görüntü oluşturdular.

Acaba Refah'ın sergisine gelenler BSP hakkında ne düşünüyor? Merak edenler çıkabilir diye dolaştık aralarında..

Çok sayıda çarşaflı, türbanlı kadın binanın ön cephesine asılmış büyük BSP pankartı altında güneşleniyorlar. Afişlere bakılıyor. Sosyalizm sözüne kafa sallanıyor, kaş çatılıyor. İşte bir türbanlı kız. Liseyi bitirmiş, sonra el sanatları kursuna gitmiş. Bu kızla bir BSP'li sohbet ederken kulak misafiri oluyoruz. Soruyor: "Şu Be-Se-Pe ne?" BSP'li kadın yanıtlıyor onu: "Bu ülkede birçok sorun var. Sağlık sorunu, eğitim sorunu.. Yıllardır her gelen hükümet halktan yana hiçbir şey yapmadı... "

- Ama biz az önce girmek istedik almadılar.

- Bugün konferans var. Dışarıdan kimse alınmıyor.

- Bu partide herkes görev alabilir mi?

- Tabii. Tüzüğünü kabul ederseniz niye olmasın?

- Ama öğrenmek istiyoruz. Bilmeden pat diye görev almak olmaz. Bizi içeri alsaydılar..

BSP'li ona "Peki sen Refah'ı nasıl görüyorsun" diye soruyor. O da yanıtlıyor:

"Onlar bana teklif ettiler ama kabul etmedim. Beni türbanlı olduğum için öyle sanıyorlar, ama değilim. Mesela ben kadın-erkek eşitliğini savunuyorum. Mesela bir erkekle tokalaşmak onlara ters geliyor."

Genç kız BSP afişinden gözünü ayırmadan soruyor: "BSP nasıl bir şey. SHP gibi mi?"

Olur mu? BSP'li kız onunla koyu bir sohbete dalıyor. Aradaki farktan örnekler vererek..

Başka ilginç konuşmalar da yaşanıyor. "Sosyalizm" adını gören kadınlar "Aman kavga-mavga çıkar uzaklaşalım" diye panikliyorlar. Çoğunun yanında erkek yok. İri yarı Refahlı gözcüler "korumayı" üstlenmiş olmalı..

Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek bekleniyordu. Nihayet geldi sanata tüküren adam. Bu da bir sanat etkinliği ama.. "Tükürülecek" türden değil! Şimdi sık sık Necmettin Erbakan anonsu yapılıyor. Ancak BSP pankartını gören Refahlı korumalar, "Erbakan gelince ne diyecek buna?" telaşında. "Baksana şuraya. BSP pankartının altına girmişler. Bunlar şu görüntüyü çekerler, işte bizim genel grevimiz derler!"

Refah tabanı arasında dolaşıp rastgele soruyoruz. "Burada iki toplantı var. Siz hangisine geldiniz?"

- Yok. Ben sergiye geldim. Burası onların. Orada sosyalistlerin şeyi var.

- Sosyalistler ne yapıyor orada?

- Birleşme şeyi.. Sosyalistlerin birleşme şeyi varmış galiba.

Bir sakallı adam soruya kızıyor. "Bana ne soruyon. O göğsünde yazılı olanlara sor. ("Şimdi sosyalizm zamanıdır" tişörtü giyen gençlerden söz ediyor.)

Sakallı adam şöyle diyor, kendinden emin: "Bizim onlarla ilgimiz yok. Onların mezarı ayrı, bizlerin mezarı ayrı.. Ama bir gün onlar bize gelecekler. Yaradılış böyle."

Bu arada bir çarşaflı kadın.. Tam BSP afişlerinin altında oturuyor. Zıt bir görüntü.. Fotoğraflıyoruz hemen.. Biraz sonra ardımızda Refahlı bir görevli. Filmi istiyor. Vermiyoruz tabii. Üç koruma daha ardımıza düşüyor. Bu kez telsizler falan var.. Atlatıyoruz onları da..

İçeri girmenin zamanı.. Masis Kürkçügil'in konuşma yaptığı sırada Erbakan geliyor. Erbakan anonsu konferans salonundan duyuluyor.

Kürkçügil espriyi patlatıyor:

"Zıtların birliği işte bu arkadaşlar.."

BSP, sadece BSP'lilere ait değildir!

Seyfi ÖNGİDER- Veysi SARISÖZEN

BSP 1. Olağanüstü Kongresi tamamlandı. Birleşik ve çoğulcu bir parti modelinin bu ülkedeki ilk deneyimi olarak BSP'yi sadece BSP üyelerine ait olarak görmek doğru olmaz. BSP'nin sorunları sosyalist hareketi içinde bulunduğu krizden çıkarmak için mücadele eden ve bu doğrultuda benzer arayışlar içinde bulunan herkesin sorunları olmalıdır. Bu mantıkla soruna yaklaşıldığında sadece parti üyelerinin değil, sol kamuoyunun da çok şey beklediği ve ilgiyle izlediği kongreden nasıl çıkıldı?

Bu soruya 'savunmacı' veya tek yanlı ve yapıcı olmayan konumlardan yanıt vermek doğru olmaz. Gerekli ve devrimci olan yaklaşım çelişkili gerçekliğin içinde ileriye götürecek yanları keşfetmek ve onları bilince çıkartmaktır.

Kongre hakkında konuşurken delegelerin son gün kapıdan çıkarken içinde bulunduğu ruhsal durumu çok iyi anlamaya çalışmak gerekir. Hemen herkesin derece derece sorumlu olduğu gerilimli ortam, bölgelerine dönen delegelerin bilincinde karmaşık duygulara, hatta düş kırıklığına yol açmıştır. Her birinin kafasında, onları bekleyen parti üyelerine ne diyeceklerini bilememenin sıkıntısı olduğundan kuşku yoktur. Bu partinin başarısını dileyen DİSK'teki, Türk-İş'teki, kamu çalışanları sendikalarındaki, bir dizi demokratik kitle örgütündeki insanlar uzaktan izledikleri kongrenin sonuçlarına benzer duygularla bakmışlardır. Başka ülkelerden gelen dost konuklar da kendilerince ilginç buldukları BSP deneyiminin yazgısından kaygılandılar.

Kongrede neler oldu?

Önce kaygılara kaynaklık eden olgulara değinelim. Kongrede farklı platformlar ve bireyler arasında güvene dayalı ilişkilerin, tartışma konusu olan sorunların önemini kat kat aşan gerginliklerle dramatik bir biçimde sarsılabildiğine tanık olundu.

Herkesi karşılıklı güveni korumakta büyük bir sorumlulukla yüzyüze bırakan bu durum, program taslağının ertelenmesi, örgütsel reformun ertelenmesi, GYK seçimleri sırasında hep bir güven bunalımına yol açtı. Kongre, kendi iç örgütsüzlüğü ve platformların henüz süren kendine özgü refleksleri nedeniyle defalarca gergin anlar yaşadı ve bunun sonucu ağır oldu. Her gerginlik, kongreyi temel politik sorunlardan uzaklaştırdı, delegeleri -şimdi geriye dönüp bakıldığında görülebileceği gibi- kolayca çözülebilecek iç sorunlarla uğraşmaya itti.

Dolayısıyla bu ortamda bir dizi politik belge ve karar tasarılarının yeterince tartışma fırsatı olmadı. Kongrenin dikkatini iç sorunlardan dışarıya çevirmek başarılamadı ve böylece kongrenin kamuoyuna verdiği profil olumsuz oldu.

Kongre Kızılay'a taşınamadı...

Kongreyi politik sorunları derinlemesine ele almaktan uzaklaştıran bu olgu, 100 bini aşkın kamu çalışanının direnişi sırasında örgütlü ve eylemli bir dayanışmayı gerçekleştirmesini de engelleyerek sonuçta tüm partiye zarar veren bir olgu haline geldi. Kongre kendi iç gerginliğinin etkileri altında çözüldü ve körleşti. Böylece kongreyi Kızılay'a taşımak -üst üste alınan kararlara rağmen- mümkün olmadı; orada kamu çalışanlarının taleplerini oybirliği ile benimsemek ve işte bu yolla -masa başında değil- sokakta parti programını yazmaya başlamak başarılamadı. Oysa bu çalışma tarzı, kongrenin desteklediği, fakat gereken özenle tartışma fırsatı bulamadığı Politik Rapor'da temellendirilmişti.

Kongre sırasında şu ya da bu grubu kaygılandıran, o nedenle tüm kongreyi meşgul eden birçok zayıflık, hata ya da kabalık, Kızılay'da yitirilen olanağın yanında, şimdi tümüyle sıradan, önemsiz ve anlamsız kalıyor.

Çalışanların çıkarlarını parti ve platform çıkarlarının üstünde görmek ve gelip geçici çekişmelerin etkisi altında soğukkanlılığı yitirmemek anlaşılan bu gibi dramatik derslerle öğrenilecek. Kongrenin, içinde bulunduğu olumsuz atmosferin etkisiyle yalnızca kitlesel bir halk eylemi karşısında felce uğradığını söylemek yetmez. Kongre, birkaç büyük il dışında, kendi yerel örgütleri karşısında da üzerine düşen sorumluluğu ne

yazık ki yerine getiremedi. Platformlar, kendi iç ve dış sorunlarıyla, kadınlar ve gençler ile bağımsızlar kendi sorunlarıyla öylesine yoğun bir içiçe geçiş yaşadılar ki, GYK seçimlerinde parti yerel örgütlerinin temsilcilerinin kim olduklarını sorma, onlara oy verme, böylece parti yönetici organlarında onların temsilini sağlama görevi unutuldu. Umulur ki, herkes bu olumsuz sonuçlardan dolayı payına düşen sorumluluğu enine boyuna tartacaktır.

Özeleştirel yaklaşımın gücü...

Kendi konumlarına karşı özeleştirel yaklaşım, herhangi biri bu özeleştirel yaklaşımdan hangi amaçla yararlanacak olursa olsun, bu yaklaşımda bulunanların gücünü gösterir, onlara güç katar. Dolayısıyla vurgulanan bu hatalardan tedirgin olmaya, yapılan yanlışların yüksek sesle dile getirilmesine şaşırmamak gerekir. Üstelik şu da bir gerçektir; BSP kongresini baştan sona kadar bir olumsuzluklar kongresi gibi gören ve kongredeki olumsuzlukları son derecede şaşırtıcı bir gelişme gibi algılayan kişinin, partinin gerçeklerinden habersiz ve onun gücü hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı söylenebilir.

BSP, onlarca yıl aynı yönetici kadroların, şeflerin, hep birarada bir ömrü paylaşmış insanların, tek bir çizgiye, tek bir yapıya, tek bir geleneğe sahip kimselerin oluşturduğu bir "fraksiyon" değildir. BSP, 70 yıl önceye gitmeyecekse, 1. TİP'den bu yana geçen 30 yıllık ayrılıklar, çatışmalar ve hatta düşmanlıklar döneminin biriktirdiği sorunları, birlik–çoğulculuk-kitlesellik-sosyalizm temelinde çözmeye çalışan ve bunu 12 Eylül'ün yarattığı yıkıcı, bozucu ve soysuzlaştırıcı etkiler altında ve dünya ölçüsünde yaşanan anti-sosyalist altüst oluşun elverişsiz koşullarında başarmaya çalışan 1 yıllık bir partidir.

Bu 1 yıllık yol, daha önce yürünmemiş bir yoldur. Çoğu zaman el yordamıyla hareket edilmektedir. Şu ya da bu zor anda, eski dar, monolitik grup yaşamının özlenmesi sözkonusu olabilir. Huyu, suyu bilinen insanlar arasında olma isteği egemen olabilir. "İç sorunların" o koşullarda ne denli kolay çözüldüğü hatırlanabilir. Ama sonra dönüp, bu rahatlığın Türkiye'de varolan düzeni değiştirmeye ve hele bugünkü kriz koşullarından güçlenerek çıkmaya yetmeyeceği de yeniden kavranmaktadır. Hiç kuşkusuz bundan sonra da beklenmedik zorluklar çıkacak, belki daha birçok kez düşkırıklığına uğranabilecektir.

BSP'nin bu kısa ve önceden yürünmemiş yolunda, üç günlük kongredeki gelişmeleri bir yıkım gibi algılamanın anlamsızlığı açıktır.

Bilincine varılan kriz yıkım değil, çözüm getirir.

Sadece olumsuzluklar yoktu!

Kongreye katılan delegelerin bildiği olumlu ögeleri vurgulamaya belki burada fazlaca ihtiyaç yok. Fakat gerçeği bir bütün halinde aktarmak, gereklidir ve aynı zamanda bu, özeleştirel yaklaşma cesaretinin nereden kaynaklandığını da ortaya koyacaktır.

BSP Kongresi çalışmıştır. Önemleri kısa bir süre sonra anlaşılacak bir dizi olumlu adım atmıştır.

Delegeler, Kongre'ye sunulan Politik Rapor'u, Örgüt Raporu'nu ana hatlarıyla desteklemiş ve bir dizi politik ve örgütsel kararlar almışlardır. Kongre sonrasında BSP birçok alanda ne yapacağını kongrede saptamıştır. Her biri düne kadar kendi platformlarının görüşleriyle yetinen, belki de bu nedenle ortak bir dil yakalamakta zorlanan üyeler, şimdi hiç değilse belirli somut sorunlarda ortak konuşma ve iş yapma olanağına kavuşmuşlardır. Bu kazanım BSP'yi dışa açmanın düşünsel temeli olmalıdır. Elbette herşey mükemmel olmaktan uzaktır, ama yeni seçilen parti yönetimi bu doğrultuyu somutlaştırmalıdır.

Partinin yönetim kademelerinin bileşiminde, bu kongre köklü bir değişime yolaçmıştır. Delegeler, kadın üyelerin bütün organlarda yüzde 30 oranında temsilini benimsemekle kalmadılar, GYK'ya aday olan kadın delegeler, bu kotaya gerek kalmadan GYK üyeliklerinin yüzde 30'una seçildiler. Delegeler, yaş ortalaması yüksek olan kongre içinden azımsanmayacak sayıda genç insanı GYK üyeliğine seçerek partiyi gençleştirme yönünde sembolik de olsa bir adım attılar. Geçmişe sırt çeviren bir nihilizmi de reddeden delegeler, partinin süreklilik içinde devrimci yenilenme isteğini, yaşları 70'lere varan komünistleri de GYK'ya seçerek gösterdiler.

Delegeler, platformlar arasında ortaya çıkan ve zaman zaman kabul edilmez nitelik alan davranışlara teslim olmadılar ve herşeye karşın GYK seçimlerinde sosyalist çoğulculuğu koruyan bir çerçevede oy kullanmaya büyük ölçüde özen gösterdiler.

Delegeler, BSP'yi "fraksiyonlar arası parsellenmiş bir arazi" gibi görmekte direnenlere anlamlı bir yanıt verdiler. Bağımsız adayları, neredeyse en güçlü gruplardan seçilenlere eşit düzeyde GYK'ya seçerek, BSP'ye bireysel katılımların önündeki engelleri zayıflattılar.

Evet! Bu kongre törensel-bürokratik bir düzen ve intizamdan yoksun olmuş, kendilerini formel kongrelere alıştıranları şaşkına çevirmiş, bu çevrelerde bir küçümseme duygusu yaratmıştır. Belki kendi törensel kongreleriyle hoşnut olan bazıları BSP kongresindeki "anarşiyi" küçümseyebilirler. Kızgın, öfkeli insanların kongresi, her adımı önceden kurgulanmış, yapılmadan sonuçlanmış, coşkusu bile senaryo gereği yapay ve alışılagelen kongrelerden daha devrimci olarak nitelenmeye layıktır.

BSP Kongresi gerçek bir kongre olmuştur. Zayıflıkları, örgütsüzlüğü, amatörlüğü ve aynı zamanda gücü ve olanakları da ortaya koymuştur.

Artık kongre geride kaldı...

Kongrede ne eksik bırakıldıysa tamamlanmalı, neler yanlış yapıldıysa onarılmalı ve hızla çalışmaya geçilmelidir.

BSP'nin önünde yeni bir dönem açılıyor. Bu yeni dönem zor bir dönem olacaktır. Herhangi birilerinin "hassasiyeti" ile kilitlenip kalmadan, aynı zamanda partinin çoğulcu yapısını, her bir eğilimin varlığını, parti faaliyetine katılımını güvence altına alarak kongre kararları hayata geçirilmelidir. Politik krizin tehlikeli biçimde derinleştiği koşullarda hiç kimse, hiç kimseye kolay başarılar vaadedemez. BSP, üyelerinin özverisinden, cesaretinden ve deneyiminden başka bir şeye dayanamaz.

Somut önerilerle geleceğe yönelmek...

Bütün bu değerlendirmelerin ardından ilk elde yapılması gerekenler konusunda ise şunlar söylenebilir:

Kongrenin ve seçilmiş organların meşruiyeti ve saygınlığı tartışma konusu olmamalıdır ve zaten böyle bir tartışmanın olmaması olumlu bir özellik olarak gözlenmektedir. GYK, BSP'nin kongre sonrasında en yetkili ve meşru organıdır. GYK'da temsil edilemeyen illerden il başkanlarına ya da temsilcilerine GYK'nın bazı genişletilmiş toplantılarında söz hakkı tanınabilir ve böylece parti içi demokrasinin daha işlevli kılınmasının yanısıra parti örgütünün nabzı da daha iyi elde tutulabilir.

Öte yandan, farklı eğilimler gözetilmekle birlikte, MYK üyeliklerine işlevsel ölçütler esas alınarak seçim yapılmalıdır. MYK'da ciddi bir işbölümü yapılmalı ve partiyi harekete geçirecek, sevk ve idare edecek mekanizmalar oluşturulmalıdır.

Şimdi en önemli sorun BSP'nin yüzünü topluma ve siyasal mücadeleye dönmesi, dışa yönelmesidir. Dolayısıyla kararlaştırılacak acil politik sorunlar çevresinde etkili bir politik kampanya başlatılmalı, bütün parti üyelerinin olanakları bu kampanya için seferber edilmeli ve partinin yüzü iç sorunlardan politik sorunlara radikal bir biçimde çevrilmelidir.

Kongre ve hemen sonrasındaki gelişmeler BSP'nin hiç de sahipsiz olmadığını göstermiştir.

Sosyalist hareketi birleşik ve çoğulcu bir anlayışla yeniden yapılandırmak amacında olan herkesin bu açıdan ortaya çıkmış bir model, bir deneyim olan BSP'nin bu kongresinden ciddi sonuçlar çıkarması umulur. Çünkü sözkonusu olan sadece herhangi bir partinin değil bir anlayışın, uluslararası sosyalist hareketin önemli ve anlamlı bir eğiliminin bu topraklarda ortaya çıkan görünümünün daha sağlıklı ve etkili bir şekilde geleceğe yönelmesidir... Başarı ya da başarısızlık sadece birilerine değil, bu anlayışa ve eğilime malolabilecektir... Bu bağlamda BSP'nin sorunları, zaafları veya başarıları sadece bu parti üyeleri ve taraftarlarıyla değil, bu doğrultuda sosyalist hareketi yeniden yapılandırmakla ilgilenen herkese aittir...

TBMM Güneydoğu Raporu'nu açıklıyoruz. Rapor itirafçı ve korucuların katkısı ile hazırlandı

Meclis yine devleti aklıyor!

▼ TBMM Güneydoğu ile ilgili bir rapor hazırladı. Raporu hazırlayan komisyonun başında eski emniyet müdürlerinden DYP'li milletvekili İsmail Köse var. Köse, tıpkı Gazi raporunda olduğu gibi, yine polisi aklıyor. Rapor daha çok DEP'li milletvekilleri ile polemik yapıyor.

▼ Raporda, Tuğgeneral Bahtiyar Aydın'ın Lice'de PKK tarafından öldürüldüğü bir itirafçının ifadesine dayanılarak iddia edilirken, DEP'li milletvekillerinin aday olmadan önce Diyarbakır Cezaevi'ndeki PKK'lilerle görüştükleri ve onların onaylarını aldıkları da öne sürülüyor.

Aylan UNCU

Ankara- TBMM, 1992'de 51 kişinin ölümüyle sonuçlanan Newroz olaylarını iki yıl sonra araştırmaya başladı ve 13 ay süren araştırma sonucunda hazırlanan raporla, DYP ve CHP arasında yeni bir tartışma konusu başlattı.

Son üç yıldır gerçekleşen büyük ve kanlı olaylara ilişkin Demokrasi Partisi (DEP), CHP ve RP'li milletvekillerinin verdikleri önergelerin birleştirilerek araştırılması amacıyla kurulan 'TBMM Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde Meydana Gelen Olayları Araştırma Komisyonu'nda, 5'i DYP, 3'ü ANAP, 2'si CHP ve biri RP'den olmak üzere 11 milletvekili bulunuyor. Ancak, daha komisyonun başkanlık divanının oluşturulduğu seçimde, CHP Grup Başkanvekili Mehmet Kerimoğlu, başkan ve başkan yardımcılığı görevinin DYP ve ANAP arasında paylaşılmasının ardından istifa ediyor. Koalisyon ortaklarının arasında yapılan anlaşmaya göre, komisyon başkanının DYP'den olması durumunda, yardımcısının CHP'li olması gerektiğini belirten Kerimoğlu, "İsmail Köse ve Mehmet Keçeciler gizli Milliyetçi Cephe'yi (MC) kurdular. Köse ve Keçeciler'in kafa yapıları biliniyor. Bildiğimiz plağı yeniden çalacaklar. İsmail Köse raporu İçişleri Bakanlığı'na hazırlatır, getirtir" diyor ve istifa ediyor. Ve 1 Mart 1994'te çalışmalara başlayan komisyonun raporu aynen Kerimoğlu'nun dediği gibi çıkıyor. "Olaylara bir polis şefi gibi bakarak" hazırlandığı söylenen rapor, genel olarak DEP milletvekillerinin buradaki olaylara ilişkin iddialarını yanıtlama özelliği taşırken, güvenlik güçlerinin de "ne kadar masum" olduklarını kanıtlamaya çalışıyor.

Komisyonun tek CHP'li üyesi Erzincan milletvekili Ali İbrahim Tutu, raporun tamamen polis şefi gözüyle yazıldığını belirtirken, Köse'nin daha önce polis olduğuna, Malatya ve Erzurum Emniyet Müdürlüğü görevinde bulunduğuna da dikkat çekiyor. Rapordaki bilgileri onaylamadığını söyleyen Tutu, yakında imzaya açılacak olan rapor hakkında muhalefet şerhi hazırladığını belirtiyor.

Şırnak, Cizre ve Nusaybin olayları

Raporun, DEP milletvekillerinin 21-22 Mart tarihlerinde yapılan Newroz kutlamaları sırasında Şırnak'ta biri polis 24 kişi, Nusaybin'de 14 kişi, Cizre'de 13 kişi olmak üzere toplam 51 kişinin ölümüyle sonuçlanan olaylarla ilgili araştırma önergelerine ilişkin bölümünde, önce ölenlerin sayısının 51 değil, 33 olduğu belirtiliyor. Raporda, DEP milletvekillerinin önergesindeki, "Ölümle sonuçlanan olayları başlatanların güvenlik güçleri olduğu" iddiasının doğru olmadığı, olayların, bayramın yapıldığı yer olan Cumhuriyet meydanına gelen topluluğun üzerlerinin aranmasının güvenlik güçlerince istenmesi üzerine başladığı, bunun olayları başlatabilmek için PKK tarafından bahane edildiği öne sürüldü. Önergedeki, olaylarda güvenlik güçleri ile PKK arasında bir çatışma olmadığı, 'herhangi bir PKK'lının silahlı çatışma sonucu yaşamını yitirmediği, yaşamını yitirenlerin küçük çocuklar ile yaşlı ve sivil insanlardan oluştuğu' şeklindeki iddiaların da incelendiği vurgulanarak, Newroz kutlamaları için toplanan masum halkı PKK'nın kalkan olarak güvenlik güçleri ile kendileri arasında bıraktıkları ve geri plandan halkı güvenlik güçlerine karşı kışkırttıkları ve bir silahlı çatışma çıkması için, "Biji PKK, Yaşasın Apo, Yaşasın Kürdistan, Kahrolsun Türkiye Cumhuriyeti" şeklinde Türkçe ve Kürtçe sloganlar atarak halkı tahrik ettikleri" iddiaları yer aldı.

Raporda, Cizre ve Nusaybin'deki olaylar da Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Emniyet müdürlüklerinin kayıtlarından alınan bilgiler ve Şırnak Belediye Başkanı Beşir Tatar gibi, "olayların görgü tanığı olan ve bu olayları bizzat yaşamış bulunan" Cizre Belediye Başkanı Kamil Atak'ın ve Nusaybin Belediye Başkanı Kazım Arslan'ın ifadeleriyle anlatılıyor.

Diyadin olayları

Raporda, Ağrı'ya bağlı Diyadin ilçesinde 12 Temmuz 1993 tarihinde, 6 kişinin yanarak ölmesi ile ilgili CHP ve DEP milletvekillerinin hazırladıkları önergelerdeki iddialara da ilginç yanıtlar veriliyor. Bu iki partinin milletvekilleri tarafından ayrı ayrı hazırlanan araştırma önergelerinde, PKK'nın güvenlik güçlerine ait binaları hedef alarak başlattığı olayların ardından, özel timlerin panzerlerle çarşıya girerek, dükkanları yaylım ateşine tuttukları, ateş sırasında çıkan yangının dükkanın üzerindeki eve sıçraması ile, SHP Belediye Meclis üyesi ve Başkan Yardımcısı olan Burhan Çiftçi ile, eşi ve dört çocuğunun yanarak hayatlarını kaybettikleri belirtiliyor. Önergelerde, itfaiyenin yangını söndürmesini güvenlik güçlerinin engellediği, Diyadin'deki dükkan kepenklerine ve gerilla yakınlarının evlerinin duvarlarına, TİT (Türk İntikam Tugayı) imzalı "Hepiniz öleceksiniz, Diyadin Kürtler'e mezar olacak" şeklinde yazılar yazıldığı yer alıyor.

Raporun bu önergeyle ilgili bölümünde ise, yangın sonucunda hayatlarını kaybeden 6 kişinin yakınlarının PKK'ya katılmış olmaları nedeniyle hedef seçilmedikleri, PKK'ya daha önceden yapmış oldukları yardım ve desteği kestikleri için örgüt ileri gelenlerince korkutulmak amacıyla evlerinin ve mağazalarının roket atışına tutulduğu, özel timin yardıma gelenleri engellemediği, olay yerine yakın bulunan İsaağa Mahallesi içerisinden uzun namlulu silahlarla üzerlerine ateş açılması karşısında bu silahlı müdahaleyi engellediği belirtiliyor. İlçedeki itfaiye aracından da, belediye başkanının "itfaiye şoförünün evde olmadığını" beyan etmesi nedeniyle yararlanılamadığı da ifade ediliyor. Ayrıca, Diyadin ilçesinde, TİT (Türk İntikam Tugayı) imzalı "Hepiniz öleceksiniz, Diyadin Kürtler'e mezar olacak" yazılarının olayın geçtiği tarihlerde değil, ancak olaydan üç ay önce ilçede çeşitli duvarlara, "Kahrolsun PKK-Apo, sen de öleceksin, Kurtuluş T.C.'de, Diyadin PKK'ye mezar olacaktır, Ermeni Apo, Vatan haini Apo'ya değil, Türkiye Cumhuriyeti'ne güven" ve benzeri yazıların TİT imzasıyla yazıldığı ve görevlilerce bunların tutanakla tespit edildiği yer aldı.

Komisyonun raporunun ilginç bir bölümünü de, 22 Ekim 1993 tarihinde, Diyarbakır'ın Lice ilçesinde Jandarma Bölge Komutanı Tuğgeneral Bahtiyar Aydın ile Jandarma Çavuş Yüksel Bayar'ın ve 13 vatandaşın ölmesiyle sonuçlanan olaylar oluşturuyor. Olayların geçtiği dönemde, PKK Tuğgeneral Aydın'ın öldürülmesi olayını üstlenmemiş, bununla ilgili bir açıklamayı da Şemdin Sakık yapmıştı. DEP milletvekillerinin Tuğgeneral Aydın'ın kaza sonucu mu, yoksa PKK tarafından mı öldürüldüğüne ilişkin iddiaların aydınlatılması istemiyle verdikleri önerge üzerine yapılan araştırma sonucunda, Lice'deki olayların bir hafta öncesinden PKK tarafından planlandığı belirtiliyor. Raporda, Jandarma Bölge Komutanı Tuğgeneral Bahtiyar Aydın'ın Lice'deki olaylar sırasında PKK'liler tarafından Kannas marka dürbünlü tüfekle vurulduğu, Komando Bölüm Komutanlığı hizmet binasının yanındaki duvara saplanan mermi çekirdeği üzerinde yapılan incelemeden anlaşıldığı ifade ediliyor.

Diyarbakır Cezaevi

Komisyon raporunda, DEP milletvekillerine yönelik iddialar da bulunuyor. Raporda, yine kimliği "komisyonca mahfuz tutulan ve Diyarbakır 1 nolu E Tipi Cezaevi'nde tutuklu bulunduğu" belirtilen bir kişinin de verdiği bilgiler yer alıyor. Cezaevlerinin azgın PKK'li yetiştirme yurdu, çokça söylendiği gibi "Mazlum Doğan Akademisi" olduğu gerçeğinin ortaya çıktığını belirten bu kişi, ifadesinde, Türkiye'yi etkileyecek kişilerin dahi kendileriyle içli dışlı olduğuna değiniyor. Cezaevlerinin dışarıya el atarak, milletvekili seçtirme, adaylığın onaylama gibi çalışmalara da katıldığını belirten bu kimliği gizli kişi şöyle devam ediyor:

"1991 genel seçimlerinde örgütün talimatları doğrultusunda, Diyarbakır Cezaevi yönetimi Hatip Dicle, Leyla Zana, Orhan Doğan, Sedat Yurttaş, Muhsin Melik, Zübeyir Aydar gibi isimlerin aday olmasında etkili bir rol oynamıştır. Örnek olarak vermek gerekirse, Şırnak bölgesinden milletvekili olan Orhan Doğan adlı şahıs bizzat gelip, cezaevinde benimle görüştü ve aday olmak istediğini söyledi... Kısaca DEP, PKK'nın nefes borusudur. Siyasi koludur..."

Raporda, 56 bin civarında olan köy koruculuğu kadrosu kaldırılması halinde, bu kadrolarda bulunanlara yeni bir statünün belirlenmesi ve güvenlik sistemi içinde başka alanlara kaydırılmaları da öneriliyor.

Olağanüstü Hal Bölgesi kentlerinden sıradan bir gün ve sıradan bir görüntü

Ölü törenleri

Ahmet URAL

Cenazelerin sayısı iyice arttı. Ölü törenleri sıklaşıyor. Kör şiddet bütün toplumu yeniden kuşatıyor. Siyaset yine bir konspirasyon ve intikam pratiğine dönüşüyor. Devletin silahlı müfrezeleri, "güvenlik" güçleri cenaze törenlerinde uygun adım yürüyor. Ve hep bir ağızdan bağırıyorlar. "Herşey vatan için". Korkuyoruz. Hissediyoruz ki, devlet, kendisini kayıtsız şartsız onaylamayan vatandaşları düşman ilan ediyor, güvenlik de düşmanları yok etmekle sağlanıyor. Devlet vatan için vatandaşlarını öldürüyor.

Buna karşılık devletçe düşman ilan edilen vatandaşlar da devletin temposuna ayak uydurup, uygun adım yürümeye başlıyor. Ve hep bir ağızdan bağırıyoruz: "Devrimciler geliyor, titre oligarşi". Titreyenler kavgayı belirleyen ölü tacirleri değil elbette. Silahlı insan müfrezelerinin dışında kalan vatandaşların tümü korkuyor ve titriyor. Belki bazı güvenlik görevlileri de titriyor. Üçüncü kişiler anlıyor ki, barikatın bu tarafında da kayıtsız şartsız bir onay talebi var; ünlü sözün ikileminde korkuyorlar: Ya bir taraf ya bertaraf... Nefsi müdafaa ile saldırının ayrımı yok olup; oyun, devletin kullandığı, doğası gereği tercih ettiği araçlarla ve yöntemlerle sürdürülmeye başlanıyor. Ve giderek iki tarafta da şiddet yanlıları oyunu belirlemeye başlıyor. Devlet bundan memnun, böyle sürmesini istiyor.

Gizem, mitler, büyülenme, ortak jestler, kendisinden olmayan ve kendisi gibi düşünmeyene korku salmaktan başka bir anlamı olmayan ritüeller, "doğal, karizmatik otoriteler"e yaşam olanağı sağlıyor. Sonuçta toplumsal ve siyasal öbekleşmeler de ölü törenlerini, ruh çağırma seanslarını ya da iç dökme terapilerini andırmaya başlıyor. Giderek herkes nefret ve kin kusuyor. İntikam çığlıkları altında esrikleşiyor toplum. Çözülmüş, parçalanmış, kimliğini, kişiliğini, özgüvenini yitirmiş ezici çoğunluğun, ihtiraslar ve kendini kurtarmak dışında hayatını anlamlı kılan hiçbir şey kalmıyor. Kültürel olarak, alternatif siyaset ve yaşama tarzlarıyla doldurulmayan her alanı sistem yani "doğal otorite ve şiddet" dolduruyor.

Böyle bir ortamda kaçınılmaz olarak siyaset de kifayetsiz muhterislerin elinde biçimleniyor. Siyasal cenazelerini gömemeyenler, hatta diriltmeyi umanlar, çürümenin parçası haline gelip birbirlerinin ve çocuklarının cenazelerinde toplanmayı sürdürüyor. Peki bu toplumun hayatını anlamlı ve yaşanır kılan ne var? Hangi ortak idealler, düşler, amaçlar bu toplumu, hiç değilse bir kısmını, barıştırabilir ve birleştirebilir? Sorunun yanıtı şimdilik çok şüpheli. 19 ve 20. yüzyıl arkasında bir düşler, idealler mezarlığı bırakarak 21'e evriliyor. Bu dağılıp parçalanmış, çökmüş bütünü birarada tutan tek şey çaresizlik, korku ve şiddet gibi görünüyor.

Rejim çürümüş, kokusu her tarafa yayılıyor. Sistem partileri iç disiplinlerini, saygılarını karizmatik düzenlerini, hiyerarşilerini yitirmiş, temsil ettikleri idealleri ortak bir dille ifade edemez durumdalar. Gerçekte hangi milletvekili ya da delege hangi partiden, bu bile iyice karışmış. Sadece birbirlerinden çekindiklerinden sözedilebiliyor. Daha güçsüz olan siyasiler daha güçlü olanlardan çekiniyor o kadar. Kanla ve kinle beslenen, elini kanla yıkayan, kendi ihtirasları, hırsları ve kinleri için bu memleketin gençlerini hiç düşünmeksizin ölüme gönderebilen ölü tacirleri yönetiyor hayatı.

Ya sosyalistler, biz ne alemdeyiz? Kendimizi bu resimden ayırabiliyor muyuz? Farklılaşabiliyor muyuz? Topluma ve birbirimize egemenlerin sunduğu hayatın ve ilişkilerin dışında bir ilişki vaadedebiliyor muyuz? Bunun kanıtı ne? Bayraklarımızdaki renklerin farklı oluşu mu? Silahı tutan ellerin farklı oluşu mu? Uygun adım yürüyenlerin sloganlarının farklı oluşu mu? Yoksa çürüyen bu toplum içinde yaşam vaadeden ilişkiler, umut vaadeden topluluklar, adalet, vicdan ve barışın güvencesi olan yaşantılar mı bunun ıspatı?

Sosyalistlerin önemli bir kesimi derin bir ideolojik çöküntünün, büyük bir siyasal bozgunun ardından, hâlâ, göz göre göre başlarına gelenlerin gerçek nedenleri üzerine içtenlikle ve açıkça konuşmuyor. Bu çürümenin parçası haline gelişimizi, itiraf eden yok gibi. Sosyalizmin tanımı hâlâ rakiplerle mücadelede biçimleniyor ne yazık ki. Eski ya da eskimeyen küçüklü büyüklü aparatçiklerin bir kısmı, hâlâ koltuklarını ve siyasal pazarlık güçlerini ellerinde tutacak pozisyonları terketmemekte direnirken; "en birlikçi, en modern, en özgürlükçü" resimler vermekten de geri durmuyorlar. Bir yandan da "dün dündür, bugün bugündür, dün yapılanlar doğruydu; bugün farklı yapmak gerekir" diyebilecek kadar içtenlikten yoksun açıklamaları kendilerine ve bize layık görebiliyorlar. Böylece alternatif bir hayatın umudunu, barışın ve kardeşliğin güvencesini, bu topluma sunabilecek, ıspat edebilecek yegâne topluluk olan özgürlük yandaşları bu fırsatı göz göre göre bir kez daha kaçırıyorlar.

Buna izin vermemek gerekiyor. Israrla, bıkmadan yeniden sormak ve belirli sorulara herkesin artık ikirciksiz, kaçamaksız yanıtlar vermesini zorunlu kılmak gerekiyor.

Dün izlenen çizgiler, yürünen yollar "esas olarak doğru" muydu? Seçtiğimiz "araçlar, yöntemler amaca uygun" muydu?

"Evet" diyenler yanıtlasın o halde, seçtiğimiz yollar yöntemler araçlar esas olarak doğruydu da neden birçoğumuz kendimizi, çökmüş "sosyalizm"lerin politbüroları kadar kötü ve neden çökmüş "sosyalizmlerin" tebası kadar aşağılanmış, geleceksiz ve yalnız hissettik? Neden birçoğumuz örgütsel hayatlarımızda olup bitenlerin, sosyalist denilen ülkelerdeki devletler kadar bürokratik, ataerkil, totaliter olduğunu düşündük; neden bu ülkelerde muhaliflerin başına gelenlerin bizim de başımıza aynıyla geldiğini farkettik? Neden kendi yaşantımızda da örgüt (devlet) fonlarının ve güçlerinin muhaliflere karşı kullanılabildiğini dehşetle düşündük? Çok başka amaçlarla söylenmiş olan "susma, sıra sana da gelir" sözünün kendi siyasal hayatımızda da karşılığı olduğunu neden hissettik; neden kendi örgütlerimizde de resmi düşüncenin dışındaki fikirlerin suç olduğunu düşündük; neden 12 Eylül geldiğinde halkın, faşistlerle antifaşistler arasında, ilk günlerdeki kadar net ayrımlar yapamaz hale geldiğini hissettik? Neden sosyalistlerin birçoğu 12 Eylül sonrasını anlatırken "güven bunalımı" gibi kavramları öncelikle vurguladılar? Neden bazı "askerlerimiz" örgüt dışına düşünce mafyalaştı? Neden ve nasıl "devrim için edindikleri mesleği(!)", kendi hesabına kolay para kazanmanın yolu haline getirebildiler? Ve neden birçok sol grup, parti ya da örgütün tarafları ezici bir çoğunlukla bugün bu sorular karşısında başını yeterince dik tutamıyor?

Şu bir türlü kaldıramadığımız ve her geçen gün yenisiyle karşı karşıya kaldığımız cenazelerimizin başında, şu tuhaf ölü gömme törenlerinde, çaresizliğin, mesleksizliğin, kimliksizliğin, kan bağı türünden ilişkilerin ve anıların dışında henüz başka bir nedenle açıklayamadığımız, şu varolan öbekleşmeler içinde hâlâ neden kimse kimseyi sevmiyor ve güvenmiyor? Neden birbirini seven, güvenen yüz kişilik bir heyetten söz etmek mümkün değil? Neden çoğunlukla kimsesizler yurdu duygusundan başka bir şey hissedemediğimiz toplantılar dışında biraraya gelemiyor, neden alkolsüz dostluklar, sıcaklıklar, neşeler yaşayamıyoruz? Neden hemen bütün toplantılarda garip bir durumla karşılaşıyoruz? "Sosyal fordçuluk" denilebilecek garip bir durum. Herkes sadece birbirine sürtünüyor, vuslat yok, tatmin yok. Yoksa bunlar ben ve benim gibilerin hezeyanlarından, paranoyak hayallerinden mi ibaret?

Peki umut nerede, çıkış nerede?

Çoğu kez canına tak ettiği için, öfkeyle, kızgınlıkla, genellikle de bir cenazeyi kaldırmak için sokağa dökülen onbinlerde mi? Yoksa 1 Mayıs'ta Türkiye genelinde yüzbinlerce olduğu halde henüz bir sol gazeteyi bile (örneğin Evrensel'i) yirmibin tirajın üzerine çıkaramayan bu sol kalabalıklarda mı, nerede umut? Peki bu insanlar canlarına tak eden şeylerin itilimiyle sokağa çıkmış olmanın ötesinde, "kalabalığın düşmana korku salan birleşik gücü" olmanın ötesinde, henüz birbirlerine ve topluma hangi geleceğin, uğruna hayatımızı feda edebilecek hangi düşün ıspatı olabiliyorlar? Özgür bir yarın, sosyalist bir gelecek, bunun bugünden ıspatı olan ilişkiler ne zaman bayrağın rengine, elde tutulan silaha, uygun adım yürüyüşlere, bir ağızdan bağırılan sloganlara, tabelalarda ve tüzüklerdeki sıfatlara indirgendi?

Yenilenme, meşruiyet ve birlik.. Ne gariptir ki bu üç kelime varolan rejimin de, varolan sosyalist hareketin de temel problemlerini özetliyor. Bu benzerlik çok fazla ve hazmedilmesi zor bir gerçeğe işaret ediyor. Öte yandan toplum, vicdanını ve adalet duygusunu çoktan yitirdi. Sosyalistler de toplumun vicdanı olma konumlarını çoktan yitirdiler. Ve yenilgi sosyalistler için toplumun vicdanı ve adaletinin ıspatı olma özelliğini yitirdiklerinde başladı. 12 Eylül ise bunu yalnızca bir bozguna çevirdi o kadar...

İşin en kötü tarafı da hafızasını da yitirmiş olan bu topluma vicdanını ve adalet duygusunu kim, nasıl iade edebilir bilmiyoruz. Sadece kendimizin iade edebileceğine inanıyoruz. Ama henüz bunu birbirimize de ıspat edebilmiş değiliz ne yazık ki.

Sorular, sorular, nedenler, niçinler arasında cenaze törenlerinde akıp gidiyor hayat. Cesetler kaldırılamıyor. Çürüyor. Ya da kimsesizler mezarlığına atılıyor. Galiba siyasal cenazelerimizi yaşamlarına yakışan birer törenle gömünceye kadar; "yarım kalmış işleri tamamlamaya mı çalışıyoruz" yoksa gerçekten "yeniden mi başlıyoruz"- bir karar verinceye kadar 'umut ve çıkış nerede', gösteremeyeceğiz. Toplantılarımız ölü törenlerinden, ruh çağırma seanslarından, iç dökme gruplarından farklılaşıp yeniden yaşayan, yaşamı besleyen, gelecek vaadeden, sevinç ve coşku aşılayan birer imkâna dönüşemeyecek.

Önce birbirimize, sonra topluma, tıpkı bir zamanlar olduğu gibi, hayatın anlamını, onurunu, yaşama sevincini, vicdanı ve adalet duygusunu iade edebilecek olanın özgürlükçüler, sosyalistler olduğunu yeniden ispat etmek zorundayız. Bu, bütün stratejik ve taktik sorunlardan daha önemli ve esastır. Bugün yeniden şiddetin, kin ve nefretin doldurmaya başladığı boşlukları asker yüzlü, intikam suratlı, nefret ve kinle örülü, totaliter bir ideolojiyle değil; insan yüzlü, ölümü değil yaşamı, umudu, sevinci ve coşkuyu çağrıştıran özgürlükçü bir sosyalizmle doldurmadıkça, yani dünden ve sistemden yöntemsel bir kopuş sağlamadıkça (artık yaşımız gereği ana babaları olduğumuz) gençlerin ve birbirimizin cenazelerinde galiba daha çok toplanacağız. Ve bu kez suçu ne devlete, ne de "günah keçisi bir avuç lidere" yıkarak kurtulabiliriz. Şu geçirdiğimiz utanılası onbeş yılın ve böyle giderse geçireceğimiz yılların günahı da vebali de tek tek hepimizindir.

DHKP-C militanı Sibel Yalçın'ın cenaze töreni ancak uzun süren bir mücadeleden sonra yapılabildi.

Federal Almanya, Türkiye'nin silahlanmasında en önemli ülke

Köpekçi polisleri de Almanya eğitiyor

Engin ERKİNER

▼ **Almanya'nın Türkiye'ye silah desteği, BRT-60, Leopar ve M 113 tanklarından Fantom uçaklarına, makinalı tüfeklerden polis köpeklerine kadar uzanıyor. Türk subaylarını ve Özel Tim'i eğiten Almanya, köpekleri kullanan polisleri de eğitilmeye başladı.**

Federal Almanya, Doğu Almanya'dan kalan tankları Türkiye'ye vererek "silah indirimi" antlaşmasına uydu!

Türkiye'ye yardım olarak verilen Alman silahlarının OHAL bölgesindeki çeşitli operasyonlarda kullanıldığı birkaç ay önce yoğun olarak gündeme gelmiş ve Türkiye Dışişleri Bakanlığı tarafından yalanlanmıştı. Sözkonusu olan BRT-60 tipi tanktı. Dışişleri Bakanlığı, sözkonusu tankların Rusya'dan alındığını iddia etmişti. 31 Mart 1995 tarihli "Die Woche" gazetesine göre Rusya bu tanklardan Türkiye'ye ancak 10 tane satmıştı. Almanya hükümeti ise "Boğaziçi'ndeki dost" olarak nitelediği Türkiye'ye, aynı tip tankı 300 adet hibe etmişti. Bu tanklar eski Doğu Almanya ordusu tarafından kullanıldığı için şimdiki Almanya'da da bulunuyordu.

Şimdiki Almanya hükümetinin Türkiye'ye bakışını, Dışişleri Bakanı Klaus Kinkel, "Spiegel" dergisiyle yaptığı bir söyleşide şöyle ifade ediyordu:

"Türkiye halen önemli bir NATO üyesidir. Eskiden Varşova Paktı'na karşı NATO'nun güney kanadını oluşturuyordu, şimdi ise Ortadoğu, Arap ülkeleri ve SSCB'den sonra oluşan ülkelere karşı NATO'yu temsil ediyor. Dolayısıyla o bizim güvenliğimizi de sağlıyor. Bir NATO ülkesi olarak Türkiye'yi askeri ve politik olarak desteklememiz gerekir. Güvenliğimiz istikrarlı bir Türkiye'ye ihtiyaç duymaktadır, bu nedenle Türkiye'yi Kürt sorununun çözümünde ve terörist bir örgüt olan PKK ile savaşında desteklememiz gerekir."

Türkiye'nin ABD'ye bağımlılığı eskiden beri bilinir. Almanya ile her alanda olan yoğun ilişkileri ve bu ülkeye olan bağımlılığı üzerinde ise nispeten az durulmuştur. Oysa ki, bırakalım ekonomik ve politik ilişki ve desteği, Türkiye'nin silahlanmasında ve silah ticaretinde en önemli ülke Almanya'dır. Aşağıdaki örnekler bu önemi fazlasıyla göstermektedir:

Almanya, 1964 yılından beri NATO çerçevesinde Türkiye'ye askeri yardım yapmaktadır. 1991 yılına kadar bu yardım çerçevesinde Türkiye'ye verilen askeri malzemenin toplam değeri 6.3 milyar DM'dir ve bunun yarısından fazlası 1985 yılından sonra verilmiştir. Türkiye NATO üyesi olduğu için silah ihracatındaki kısıtlamalar geçerli olmamakta ve tank, helikopter, fırkateyn, denizaltı ve hücumbota kadar her çeşit askeri araç, "parasız savunma yardımı" olarak verilebilmektedir.

Avrupa'da konvansiyonel silahların azaltılması anlaşmasına göre Almanya çok sayıda tank, uçak vb. gibi askeri aracı imha etmek zorundaydı. Bu araçların Türkiye'ye gönderilmesi hem daha ucuzdur ve hem de politik bakımdan kazanç sağlamaktadır. Almanya'nın 1991 yılından beri Türkiye'ye verdiği askeri malzeme şöyledir:

Eski Doğu Almanya ordusundan:

BRT-60 tankı: 300 adet,
Kalaşnikov: 256 bin adet,
Diğer makinalı tüfekler: 5 bin adet,
Mermi: 450 milyon adet,
Bazuka: 100 bin adet.

Avrupa'daki silah indirimi anlaşmasına göre:

Leopar tankı: 100 adet,
Tank M 113: 187 adet,
Fantom uçak: 45 adet.

Bunlardan BRT-60 ile M 113 tankları ideal iç savaş silahları olarak bilinmektedir.

"Die Zeit" gazetesine göre, Almanya'nın "silah indirimi" anlaşması nedeniyle Türkiye'ye 1991 yılından beri yaptığı askeri hibenin değeri 1.5 milyar DM'dir. Silahlar Almanya'dan Türkiye'ye gönderilmekte ve böylece de Avrupa'da silah indirimi yapılmış olmaktadır!

Almanya ile Türkiye arasındaki askeri ilişkiler bundan ibaret değildir. Askeri eğitim ve Alman lisansı ile Türkiye'de silah yapımı gibi iki önemli olgu daha vardır.

Türk subayları yıllardan beri Hamburg'daki bir Alman askeri akademisinde eğitilmektedir. 1986 yılından beri Özel Tim, Almanya'nın anti-terör harekat grubu olan GSG-9 tarafından eğitilmektedir.

Türkiye'de yeni kullanılmaya başlayan özel köpekler için eğitim de Hannover yakınlarında yapılmaktadır. Köpekler "Alman malı"dır ve Türk güvenlik birimlerine bu köpekleri kullanmak için gerekli eğitim de verilmektedir.

Almanya Türkiye'ye en fazla silah veren ülkedir. Bunun yanısıra birçok Alman firması ya doğrudan ya da üretim lisansı vererek Türkiye'de silah üretimi yapmakta veya yapılmasına izin vermektedir. Örneğin HDV, IKL, Thyssen ve Blohm-Voss yıllardan beri Gölcük'te hücumbot üretmektedirler.

Yine Alman şirketi olan Abeking-Rasmussen ve Friedrich Lürssen yine Gölcük'te savaş gemisi üretmektedirler. MTU lisansı ile Arifiye'de bir tank motoru fabrikası vardır.

MTU'nun İstanbul'daki filyali, "MTU Motor ve Türbin Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti." Türk ordusunun çeşitli bakım işlerini yapmakta ve ayrıca Leopar tankları için dizel motor üretmektedir.

Krupp tekeli 1984'te Arifiye'de tank paleti ve tank tamiri için bir işletme kurmuştur.

Daimler-Benz Niğde'de Otomarsan adı altında bir askeri araç üretim birimi kurmuştur.

Peine Salzgitter firması Hema Holding'e gerekli lisansı vermiş ve Kayseri'de bir tank modernize etme fabrikası kurulmuştur.

Makine Kimya Endüstrisi Kurumu yıllardan beri Heckler-Koch lisansıyla G3 ve MG3 silahlarını üretmektedir.

Türk firması olan Roketaan da Dornier, Deutz Otokar Karosserie lisanslarıyla çalışmaktadır.

Türk poisinin zaman zaman kullandığı makineli tüfek MP5 de bir Alman silahıdır.

Almanya, ABD'nin yanısıra Türkiye'ye en çok kredi veren ülkedir de. Türkiye'de yabancı şirketler tarafından yapılan doğrudan yatırımlara gelince; Almanya bu alanda Fransa, ABD ve İsviçre'den sonra dördüncü sırada gelmektedir. Alman firmaları denildiğinde bunlar özellikle iki firmadır: Siemens ve Daimler-Benz (Sokaktaki kişi bu firmayı Mercedes otomobiliyle tanır, ama hemen her alanda yatırımı vardır).

Son olarak kısa bir süre önce Almanya'nın Türkiye'ye uyguladığı silah ambargosunun ne kadar göstermelik olduğunu sergileyen bir örnek verelim: Almanya, Türkiye'nin çok ihtiyaç duyduğu askeri birlikleri taşıma helikopterlerinden bir dönem bu ülkeye vermedi. Devreye hemen Fransa girdi ve "Cougar" helikopterlerinden Türkiye'ye verebileceğini ilan etti. Türkiye bu helikopterleri 1993'te 20 tane ısmarlamıştı ve bunların toplam maliyeti 253 milyon dolar tutuyordu. Helikopterleri Türkiye'ye verecek olan DASA firması bir Alman-Fransız ortaklığıdır. Alman ortağı Daimler-Benz oluşturmaktadır.

2. Dünya Savaşı sırasında çeşitli Avrupa halkları ölümü Alman olarak adlandırırlardı. Çok kişi Nazi kurşunları ve bombardımanıyla ölmüştü. Şimdi aynı şeyi başka bir bölgede Alman silahları yapıyor.

Anayasa değişikliğine Sandinistler'den havanlı müdahale

Nikaragua'da Sandinist parti taraftarı protestocular Ulusal Meclis'in 20 Haziran salı günü yaptığı özel oturum esnasında, parlamento üyelerinin anayasa konusunda değişikliğe gitmesini protesto etmek amacıyla meclis binasına havan saldırısında bulundular. Nikaragua parlamento binasının büyük bölümü bir başka Sandinist protestocu grup tarafından 15 Haziran Perşembe gününden beri işgal altında tutulduğu için parlamenterler salı günü binanın her zamanki oturum salonunun dışındaki bir başka bölümde toplanmak zorunda kaldı.

Yeni oturum salonu da protestocuların ev yapısı havan toplarıyla düzenlediği saldırıyla karşılaşınca bölgeye özel polis birimleri aktarıldı. Göstericilerin, tehdit amacıyla sadece toplantı yapılan salonun üstünde havan mermileri patlatmaları sonucunda Meclis binasında panik yaşanırken, herhangi bir zarar da meydana gelmedi. Reuters ajansının bir muhabiri, patlamalar nedeniyle meclis üyelerinin yasa konusunda bir oylamaya gidemeden salı günkü toplantıya ara vermek zorunda kaldığını belirtirken, toplantı çarşamba günü yeniden başladı.

Kabul edilmesi durumunda anayasa ile ilgili yeni düzenlemeler, Ulusal Meclis'in gücünü Devlet Başkanı Violeta Chamorro'nun aleyhine artıracak. Chamorro, geçen hafta bir uzlaşmaya gitmeden önce, anayasa ile ilgili yeni düzenlemeler konusunda dört ay boyunca oyalama taktikleri uygulamıştı.

Sandinist parti taraftarları da,1987 anayasasının bazı şartlarına karşı çıkıyorlar. Anayasa, 1979 Devrimi'nin ardından 11 yıl süren Sandinist iktidarı sırasında kabul edilmişti.

Nikaragua'da yasama yetkisine sahip olan meclis 17 Haziran cumartesi günü de başkent Managua'nın dış mahallelerinde bulunan Katolik Üniversitesi'nde anayasa ile ilgili bir oylamaya gitmeye çalışmış, ancak üç kamyon dolusu Sandinist protestocunun üniversiteyi basması üzerine oturum iptal edilmişti.

Ulusal Meclis binasındaki işgali sürdürmekte olan Sandinist parti taraftarı grup, hükümetin kemer sıkma politikalarının yumuşatılmasını ve tarım arazilerinin mülkiyeti konusunda değişiklikler yapılmasını da istiyor.

Dağılma kavşağındaki Rusya Federasyonu

▼ Ağustos 1993'te yerel yöneticileri uyaran Boris Yeltsin ayrılıkçılığa izin vermeyeceğini vurguladı. Çekişme sürünce bağımsız davranan yerel yöneticileri değiştirdi ve Sovyetler'den gelen yerel yönetim yapılarını kaldırdı. Bir adım daha atarak Federasyon Antlaşması'nı zorladı ancak 12 Aralık 1993'de yapılan referanduma bazı cumhuriyetler hiç katılmadı, bazılarında referandumu geçerli kılacak oranda sandık başına gidilmedi ya da referandum aleyhine oy verildi.

Sovyet Kızılordusu'ndan arta kalan Rus ordusu *(yukarıda)* yerel başkaldırılara karşı en büyük tehdit olarak çıkarılıyor. Ancak, Çeçenya'da sivil hedeflere büyük zarar veren *(solda)* ordunun en azından moral olarak eski gücünde olmadığını, vurulan bir tanktan sarkan kömürleşmiş askerin cesedi *(en solda)* de ortaya koyuyor. Çeçenya'da yaşananlar Yeltsin'i *(yan sayfada altta)* de sıkıştırdı.

Tevfik ARSLAN

Merkezi Ankara'da olan siyah beyaz bir gazetenin 31 Mayıs 1995 tarihli sayısının dünya sayfalarında Anadolu Ajansı (AA) kaynaklı bir haberin ara başlıkla -gazeteci tabiriyle- kuyruğuna takılmış 5 paragraf, dikkatimizi çekti. Habere ek haberciğe göre, güney Sibirya'daki Hakasya Büyük Meclisi, Rusya'ya bağlı özerk cumhuriyet statüsü aldığını ilan etmiş. Başkenti Abakan olan bu yeni Türk cumhuriyeti, yeni anayasasını da hemen kabul etmiş. Meclis toplantısına 76 milletvekili katılmış ve bunların 62'si gelişmelere olumlu oy vermiş.

Haberin son iki cümlesi şöyle: "Köken itibariyle Kırgızlar'a yakın kabul edilen Hakas Türkleri, Rus Çarlığı ve Sovyetler döneminde uygulanan sömürgecilik politikası sonucu kendi ülkelerinde azınlık durumuna düşmüştü. Halen 70 bin dolayında Hakas Türkü'nün yaşadığı yeni Hakasya Özerk Cumhuriyeti'nde Hakaslar, nüfusun yüzde 13'ünü oluşturuyor".

Aslında Hakas özerk oblastının (özerk idari birim) geçen yıl "egemen" özerk cumhuriyet olduğunu bir yerlerden duymuştuk, ama haber kafamızı karıştırdı. Kanaat Yayınları'nın bastığı eski bir Büyük Atlas'ın kuzey Asya coğrafi haritasına, sonra da 1976 baskısı Encyclopedia Americana'daki siyasi haritaya daldık. Americana'ya göre Abakan, Hakas Özerk Oblastı'nın başkenti. Nüfusu 90 bin. Hakas, (tabii eski) Rus Federe Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne bağlı özerk oblast ve 1963 tahmini nüfusu 425 bin.

Hakas Özerk Oblastı'nın güneybatı sınırdaşı Gorno-Altay Özerk Oblastı ve güneydoğu sınırdaşı ise (Tannu) Tuva Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti. Abakan'ın güneyinde Sayan Dağları, güneybatısında ise Altay dağları bulunuyor.

Americana'ya göre, Hakas Özerk Oblastı'nda Hakaslar, Ruslar ile eşit nüfusa sahipti. AA'nın haberinde ise, ülkedeki diğer etnik gruplar ve nüfusa oranları verilmemiş. Yine Americana'ya göre, Hakaslar eski bir Türk-Moğol boyu ve yüzyıllarca Yenisey Vadisi'nde yaşamışlar. Küçükbaş hayvancılıkla uğraşıyorlar; at ve büyükbaş hayvancılık da yaygın. Kömür, barit, demir, gypsum, mermer ve tuz çıkartılıyor. 1918-1923 yılları arasında Beyaz Ruslar'ın safında çarpışmışlar. Hakas Özerk Oblastı 1930'da kurulmuş. Çernogorsk ve Askiz diğer önemli kentleri.

Yerli basın -belki de AA'nın Moskova muhabiri- bir yıl gecikmeyle duysa da, sonuç olarak yeni bir Türk cumhuriyeti daha tarih sahnesine çıktı. (Bu kaçıncı oldu?)

Zor koşullar

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB), Aralık 1991'de merkezin zayıflamasıyla dağılmasının ardından, şimdi de Rusya Federasyonu'nun dağılıp dağılmayacağı tartışılıyor.

12 Aralık 1993'de yapılan seçimlerin ardından çıkan sonuç, Rusya Federasyonu'nun içinde bulunduğu siyasi, ekonomik ve sosyal huzursuzluğu ortaya koydu. Boris Yeltsin'in izlediği "reform programı"ndan toplumun geniş kesimleri memnun değil. Durma noktasına gelen üretim, hiperenflasyon tehdidi taşıyan yüksek enflasyon ve bunların beslediği örgütlü suç oranındaki tırmanış, günlük yaşamda derin sıkıntılar yaratıyor. Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) göre, Rusya'da zorunlu ücretsiz izne çıkarılanlar da dahil, 10 milyon işsiz var.

Yetişkin nüfusun yüzde 45'inden fazlası 12 Aralık 1993 seçimlerine katılmadı; katılanların da sadece yüzde 25'i yeni anayasaya olumlu oy verdi. Merkez partiler oy kaybetti ve şu andaki siyasi yapıya göre "uçlarda" kabul edilen Komünist Partisi ve müttefikleri (Tarım Partisi de dahil) ile "ünlü" Jirinovski'nin Liberal Demokratik Partisi karlı çıktı.

İşin ilginç yanı Boris Yeltsin'in bir siyasi güç merkezi, yani partisi yok. Gücünü halk arasındaki popülaritesinden, tartışmalı yeni anayasa ve "güç bakanlıkları" denilen eski Güvenlik Bakanlığı'na bağlı iç güvenlik birlikleri ile Savunma Bakanlığı'ndan -Rus Silahlı Kuvvetleri- alıyor. Aslında askerler de Yeltsin'den şikayetçi. Düşük ücretler, sürekli kısılan savunma bütçesi ve konut sorunu, ordunun üst kademesini düşündüren yakıcı konular.

İşte senaryolar

Rusya Federasyonu'nun dağılması senaryoları içinde en başta sayılan etkenler arasında, SSCB'nin dağılmasında olduğu gibi, merkezin zayıflaması ve kararsızlığı, farklı bölgelerdeki değişik ve zor ekonomik koşullar, bu bölgelerin farklı çıkarları ve öncelikleri ile çoğunlukla eski nomenklatura'dan çıkan yerel seçkinler ile ekonomiden sorumluların farklı ihtirasları, etnik ve dini bölünmeler.

Rusya Federasyonu'nun dağılmayacağı senaryoları içinde en başta sayılan etkenler arasında ise, Federasyon içindeki Rus nüfusun birbirine ekonomik, etnik ve kültürel bağımlılığı, Rus olmayan özerk topraklarda yaşayan geniş Rus azınlıkların varlığı ve merkezi otoritenin ayrılıkçı hareketlere karşı alabileceği cezalandırıcı tutumlar vurgulanıyor. (Çeçenya örneğinde ya da popularitesinin sarsıldığını hisssettiği anda Yeltsin'in askeri birlikleri meclis binasına saldırtması gibi...) Bütün bunlara ve yeni anayasanın Yeltsin'e verdiği ek yetkilere karşın, özellikle Rus kaynakları, hükümetin reform programının kötü yaşam koşullarını daha kötüleştirmesi halinde Yeltsin'in otoritesinin giderek zayıflayacağına kesin gözüyle bakıyorlar.

Batılı kaynaklar, iki tip dağılma senaryosu üretiyorlar: 1) Patlama; yani dağılmanın merkezde olması, 2) İç patlama; yani dağılmanın bağlı topraklarda başlaması. Birinci senaryo merkezin zayıflaması, felç olması ya da merkezi otoritenin tam anlamıyla çökmesini; ikincisi ise Rusya Federasyonu'na bağlı büyük topraksal birimlerin özerklikle başlayarak ayrılığa kadar gitmesini öngörüyor.

Bu temel iki senaryonun, dış müdahaleler ya da Rusya Federasyonu'nun bazı komşu ülkeler ile silahlı çatışmaya girmesiyle hızlanabileceği ya da tırmanabileceği ileri sürülüyor.

İşte federasyon

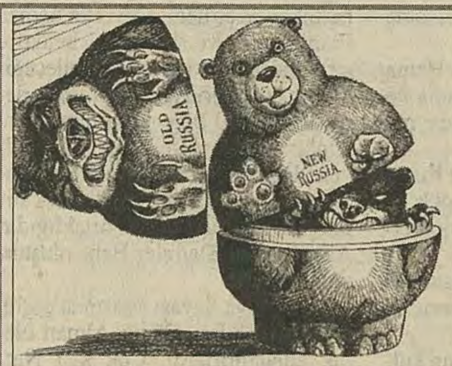
SSCB'nin dağılmasından sonra işler iyice karıştı ama 1993 itibariyle Rusya Federasyonu çatısı altında çeşitli Rus olmayan etnik azınlıklarca belirlenen toprakları temsilen 22 özerk (egemen) cumhuriyet ile 67 kray (toprak esaslı idari birim), okrug (ulus esaslı idari birim) ve oblastlar (özerk idari birim) var.

Bunların çoğunun yönetiminde "eski komünistler" bulunuyor. Yeltsin 1990'da kendisine bağlılıklarını artırmak ve dünya çapında da ne kadar demokratik olduğunu göstermek için özerk cumhuriyetlere "ne kadar çok egemenlik alabiliyorsanız o kadar alın" çağrısında bulunmuştu. Bu dönemde, bir yandan özerk cumhuriyetlerin sayısı artarken, bir yandan da özerk oblastlar, özerk cumhuriyetler haline dönüştüler. Temelde yatan kaygı ise yeraltı ve yerüstü zenginliklerin yerel birimlerce kullanılmasıydı. Kendi anayasalarını yaptılar. Bazı idari birimler, merkezi otoriteye (Moskova'ya) vergi vermeyi reddettiler. Moskova basını, dönemi "egemenlerin resmi geçiti" olarak nitelendiriyor. "Egemenlerin resmi geçiti" ile 1989'da 16 olan özerk cumhuriyet sayısı 1993'de 22'ye çıktı. Bunun büyük çoğunluğu ise Kafkaslar, güney Sibirya ve Rusya'nın Avrupa yakasının kuzey bölgelerinde gerçekleşti. Bazıları ise bölündü; Çeçen-İnguş Cumhuriyeti gibi; Çeçenya ve İnguşetya adlarını aldılar. Bazıları ise özerk okrug ya da oblast olmaktan egemen özerk cumhuriyet olmaya yükseldiler (Adige, Karaçay-Çerkezya, Gorno-Altay [Altay Cumhuriyeti], Hakasya ve Nenets cumhuriyetleri gibi)

Bazı cumhuriyetler ise daha çok özerklik ve hatta bağımsızlık istiyorlar. Bunların en dramatik örneği ise Çeçenya; savaş ve kırım bilindiği gibi sürüyor (Çeçenya'nın bağımsızlık ve Rusya'dan ayrılma kararı Moskova tarafından kabul edilmedi ve başta ABD olmak üzere, önde gelen Avrupa ülkeleri, Çeçenya'yı tanımadı ayrıca, savaşın ilk döneminde durumu Rusya Federasyonu'nun içişleri olarak değerlendirdiler).

Tataristan ve Başkurtistan, tam egemenlik ve özkaynakların denetimi konusunda Moskova'ya direndiler. Karelya, Komi, Tataristan, Başkurtistan, Kalmıkya, Tuva, Buryatiya ve Yakutya-Saka cumhuriyetleri, kendi yasalarını Rusya Federasyonu anayasasının önüne geçirdiler ve hükümetleri, Moskova'ya hangi vergileri hangi oranlarda ödeyecekleri konusunda bağımsız kararlar aldılar. Bu cumhuriyetlerin de temel kaygılarını, özkaynakların kendilerince denetlenmesi ve kullanılması (satış ve ihracat konuları) oluşturuyor. Tataristan, Başkurtistan, Buryatiya, Nenets ve Yakutya-Saka cumhuriyetleri mineral, doğalgaz ve elmas açısından çok zengin.

14 Mart 1992'de Tataristan ve Çeçen-İnguş dışındaki cumhuriyetlerin hepsi, Federasyon

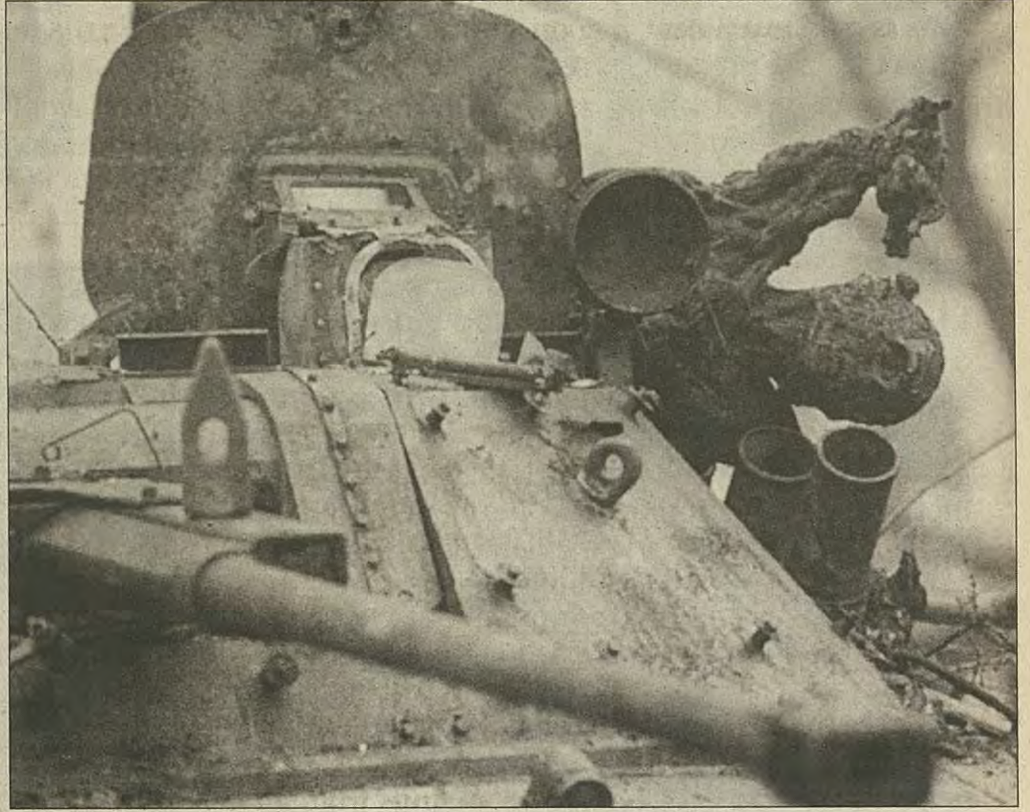

Batı'nın ırkçı bakış açısı Sovyet döneminden beri Ruslar'ı ve Rusya'yı "ayı" olarak görür. Yeni Rusya'yı eskisinin içinden çıkaran karikatüristler, Rusya'nın bölgesinde etkinliğini kurmasını da Economist'in kapağındaki gibi "ayı pençesi" olarak çizer. Bazen de "ayı"nın ayağını Çeçenya tuzağına kaptırırlar.

Antlaşması'nı imzaladılar. Bu antlaşma, cumhuriyetlerin egemenliğini onayladı ve Rusya Federasyonu'ndan bağımsız özerk idari yapılarını kabul etti.

Diğerleri de ayağa kalktı

Özerk cumhuriyetler önemli haklar elde edince diğer idari yapılarda yaşayanlar da yeni hak taleplerine giriştiler. Yeraltı ve yerüstü kaynakları zengin ve endüstriyel yapısı güçlü kraylar ve oblastlar, "egemen" özerk cumhuriyet statüsü istediler: Primorskaya Cumhuriyeti (Rusya'nın uzak doğusundaki denizcilik bölgesi); Yekaterinburg, Omsk, Tomsk, Krasnoyarsk, Novosibirsk, Chelyabinsk, Kemerovo, Tyumen ve Ulyanovsk (Batı Sibirya oblastları); Vologda, hatta Moskova oblastları ile Yaroslavl üzerinde hak iddia eden Rusya Cumhuriyeti, Vladimir, Novgorod, Pskov, Kostroma ve Voronez (Merkezi Rusya oblastları).

Kuzeyde ise petrol ve doğalgaz açısından zengin Yamal-Nenets ve Hanti-Mansi özerk okrugları kendi kaynaklarını kendilerinin denetimi ve egemenlik ilanı peşindeler. (Kuzey Kafkasya'daki Krasnodar ve Stavropol da aynı şekilde). Bunlara üçü Kuzey Kafkasya'da olmak üzere, beş Rus Kazak bölgesinin de cumhuriyet olma talebini eklemek gerekiyor.

Bazı durumlarda ise Ural Cumhuriyeti'nde (Yekaterinburg) olduğu gibi meclis yeni anayasa ilan etti.

Sibirya'daki bölgeler ise çeşitli ekonomik işbirliği anlaşmaları imzaladılar ve tam ekonomik egemenlik talebinde bulundular. Bazı Rus gözlemciler bu durumu, "ekonomik ayrılıkçılık ideolojisi" olarak tanımlıyorlar.

Bütün bunlara karşı Boris Yeltsin, tutum değiştirdi ve Ağustos 1993'te yaptığı bir açıklamada, yerel yöneticileri uyararak ayrılıkçılığa izin vermeyeceğini vurguladı. Çekişme sürünce Yeltsin, bir üst seviyeye yükselmek isteyen oblast, kray ve okrugların taleplerini durdurdu, bağımsız davranan yerel yöneticileri değiştirdi; 21 Eylül 1993'te de Sovyetler'den gelen yerel yönetim yapılarını kaldırdı. Bir adım daha atarak Federasyon Antlaşması'nı zorladı, ancak 12 Aralık 1993'te yapılan referanduma bazı cumhuriyetler hiç katılmadı (Çeçenya), bazılarında referandumu geçerli kılacak oranda sandık başına gidilmedi (Tataristan, Komi, Hakasya ve Udmurtiya) ya da referandum aleyhine oy verildi (Başkurtistan, Çuvaşya, Dağıstan, Yakutya-Saka ve Tuva).

Rus yöneticilerden bir bölümü "yerel konfederalizm sistemi"ni tartışadursunlar, Yeltsin, çabalarını askeri aşamaya çıkartarak Çeçenya'ya müdahale etti.

İç patlama

İç patlama senaryosuna göre Rusya Federasyonu'na bağlı topraklardaki yerel yönetimler, özerklikten bağımsızlığa bir çizgide hareket ederek, dağılımı gerçekleştirecekler. Ancak, Rus kaynaklar bu senaryoyu pek gerçekçi bulmuyorlar, çünkü birçok cumhuriyette esas olarak çoğunluğu Rus olmak üzere, farklı etnik gruplardan azınlıklar yaşıyor.

Örneğin egemenliğini ve ekonomik özerkliğini ilan etmede hızlı hareket eden Tataristan'da nüfusun yüzde 43'ünü Ruslar oluşturuyor, yüzde 49'nu ise Tatarlar.

Ayrıca, cumhuriyetlerin birçoğunun toprakları Rusya Federasyonu topraklarıyla kuşatılmış durumda. Rusya Federasyonu'ndaki Rus olmayan etnik nüfus ise, toplam nüfusun sadece yüzde 18'ini oluşturuyor. Bazı Rus kaynaklarına göre, bağımsızlık yanlıları "kritik sayıda" değiller. Ancak, Rusya'nın bazı bölgelerinde Rus olmayan etnik unsurlar, coğrafi yoğunluğu sağlıyorlar ve buralarda patlayacak bir ayrılıkçı dalganın diğerlerini de etkilemesinden kaygı duyuluyor.

Rus uzmanlar, etnik çatışmalar ve bağımsızlık hareketlerinin etkili olabileceği en önemli bölgelerin Volga ve Kuzey Kafkasya olduğunu belirtiyorlar.

Volga bölgesinde Tataristan, Başkurtistan, Mari-El, Udmurtiya, Çuvaşya ve Mordovya var. Buraların ayrılması halinde Rusya Federasyonu sadece önemli doğal kaynaklar ve endüstrileri kaybetmekle kalmayacak, Avrasya ile Sibirya arasında ulaşım ve yakıt hatları kesilecek.

Bu cumhuriyetlerin bazılarında (Tataristan ve Başkurtistan) etnik gerilimin arttığı ve Ruslar'ın göç etmeye başladıkları kaydediliyor.

Bu cumhuriyetlerin bağımsızlık yolundaki hareketleri, iki önemli nedenle sürekli aksıyor. Coğrafi olarak Rusya Federasyonu toprakları içinde sıkışmış durumdalar ve ekonomik ilişkileri ağırlıklı olarak Rusya Federasyonu ile. Örneğin Tataristan, 1992'de Federasyon'a 92 milyon ruble vergi verirken, 32 milyar ruble, kredi ve subvansiyon olarak aldı. Ayrıca, Moskova Kama Kamyon Fabrikası'nın yeniden inşası için 75 milyar ruble harcayacak.

Kuzey Kafkasya ise adeta barut fıçısı; bölgede 50 farklı etnik grup olduğu ve olası 30 etnik çatışma merkezi bulunduğu öngörülüyor. Stalin zamanında zorunlu göçe tabi

tutulan grupların, bölgeye dönerek eski topraklarını talep etmeleri halinde çatışmaların patlak vermesinden kaygı duyuluyor.

Kafkas Halkları Konfederasyonu, yeni anayasayı reddetti ve Abhaz Cumhuriyeti'nin kurulmasını ve Güney Osetya'nın Kuzey Osetya ile birleşmesini savunuyor. Yeltsin ile başı belada olan Konfederasyon, Rusya'nın Gürcistan ile imzaladığı askeri anlaşmadan da hoşnut değil.

Çeçenya, Rusya ile savaşıyor. Gözlemciler, İnguşetya'nın Çeçenya'nın yolunda olduğunu iddia ediyorlar. Dağıstan'da durum karışık; Lezgiler, Azerbaycan'ın bazı topraklarını da içine alacak bağımsız bir cumhuriyet kurmak istiyor.

Kuzey Kafkasya'nın bağımsız olması halinde Rus gözlemcilere göre, Moskova'nın Transkafkasya ülkeleri olan Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan ile doğrudan bağı kopacak ve bölge Türkiye ve İran gibi ülkelerin etkisine açık kalacak.

Rus gözlemciler, diğer cumhuriyetlerin şu dönemde ayrılma olasılığının çok düşük olduğunu öngörüyorlar. Karelya Cumhuriyeti'nde, her zaman Finlandiya ile birleşme taraftarları olsa da, ülke ağır bir enerji krizi içinde ve Rusya'nın yardımına bakıyor.

Komi, Nenets ve Hanti-Mansi bölgesinde ayrılıkçı söylem, en alt düzeyde, buna rağmen petrol ve doğalgaz gibi kaynakların özdenetime verilmesi yolunda istekler var.

Sibirya'da ise ayrılıkçı söylem oldukça yüksek. Buryatiya, Irkutsk'taki iki okrug ve Çita oblastının kendisine bağlanarak Buryat Cumhuriyeti'ni kurmak istiyor. Buryat, etnik olarak Moğolistan'a yakınlık duymasına karşın ekonomik olarak Moskova'ya bağlı. Buryat'ın bağımsız olması halinde Trans-Sibirya demiryolu kesilecek ve Moskova'nın uzakdoğu Rusya ile bağı kopacak.

Elmas ve altın madenlerinin yanısıra diğer maden zenginliğinin bağımsız yaşamasını garanti edeceğine inanan Yakutya-Saka ise ayrılık yönünde eğilim gösteriyor. Ancak, Yakut nüfusu, ülkedeki Rus nüfusundan çok az.

Oblastlar

Ekonomik çıkarlar ve Moskova'nın yardım konusundaki yetersizliği, Rusya'nın uzakdoğusu, Sibirya ve Urallar'daki oblast ve kraylarda ayrılıkçı söylemleri körüklüyor.

Özerkliğe doğru hareketler, ekonomik birlikler kurma yolunda gelişiyor; örneğin Rusya'nın uzakdoğusundaki denizcilikle uğraşan oblast ve kraylar, kendi aralarında ekonomik birlik kurmuş durumda. Ural bölgeleri de, 8 oblast ve cumhuriyeti kapsayan bir Urallar İçin Ekonomik İşbirliği Derneği'ni hayata geçirdiler. Benzer bir birliğin Komi ve Nenets cumhuriyetleri ile Yamal-Nenets özerk okrugunda da gerçekleşmesi bekleniyor. Böylece, ürünlerin satış ve ihracatından fiyatlandırmaya kadar herşeyi belirleyen, Rusya'dan bağımsız ekonomik birlikler oluşuyor.

Moskova'nın denetimlerine tepkiler, çeşitli biçimler alabiliyor. Irkutsk oblastı ve Kabarovsk krayı, ekonomik zorluklar nedeniyle belediye işçilerine ücretlerini ödemek için federasyona verecekleri vergileri göndermediler.

Ayrıca, Federasyon Meclisi'nde daha etkin hareket için yerel milletvekilleri kendi aralarında dernekler, birlikler de kuruyorlar.

Rus gözlemciler, oblastlar ve kraylardaki bu gelişmeleri ekonomik nedenlere ve yerel yöneticilerin kişisel ihtiraslarına bağlıyor.

Ne olur?

Volga bölgesi ve Kuzey Kafkasya'da etnik milliyetçilik, çatışma ve ayrılma olasılığı bulunsa da, Rusya Federasyonu'nun etnik temelde bir dağılmaya uğramasının zor olduğu yönünde görüşler var.

Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından "ders alan" Ruslar'ın, Moskova merkezin kararsızlık ve zayıflık sonucu (tek neden bu değil elbette!..) ani çöküşe uğramasına izin vermeyecekleri kaydediliyor. Buna karşın, merkezi sarsacak iç etmenler şöyle sıralanıyor: 1) Zayıf, kararsız bir devlet başkanı, 2) Federasyon Meclisi'ndeki çatışmalar, anlaşmazlıklar (başta ekonomik konularda...), 3) Devlet Başkanı'nın ani bir hastalığında yerine geçecek kişinin belirlenmemiş olması (Devlet Başkanı Yardımcılığı yok. Yeltsin'in partisi bile yok...), 4) Ordunun, herhangi bir etnik çatışma/başkaldırı durumunda tarafsız kalması ya da yerel komutanların, kendilerine yeterli imkan ve destek sağlayan yerel siyasi yöneticilerin etkisi altına girmesi.

Gözlemciler, belki de dağılma sürecinin federasyondan konfederasyona geçiş zorlamasıyla başlayacağını; konfederasyona geçişten sonra merkezin ekonomik/siyasi ağırlığının giderek zayıflaması/azalması ve bunu değerlendiren bir iki cumhuriyetin bağımsızlığını ilan etmesinin zincirleme etki yapabileceğini kaydediyorlar.

Sokağa, eyleme, ge

▼ Kamu çalışanları, Ankara'nın kulislerinde, Meclis koridorlarında ve genel olarak toplumun üst katlarında yürüyen Anayasa tartışmalarına aşağıdan, sokaktan müdahale ettiler. Siyasal gericiliğin önünün ancak sokakta kesilebileceğini gösterdiler. Sembolik çıkışları bir kenara bırakırsak, henüz toplumdaki ilerici, özgürlükçü ve demokratik güçlerin bu eylemlere katılımı sağlanabilmiş değil. Genel olarak işçiler ve gençlik alanlardan uzakta. Ankara'daki kitlesel eylemin ardından, protestolar bütün yurda yayılıyor. Anayasa tartışması sokakta sürüyor.

Ankara/İstanbul, Söz- Meclis'te fiilen oluşan Milliyetçi Cephe memur düşmanlığına devam ediyor. DYP, ANAP ve MHP, geçen çarşamba gerçekleşen TBMM Genel Kurulu'nda, kamu çalışanlarının grevli, toplusözleşmeli sendikal hak talebine olan karşı tutumunu sürdürdü. RP ise Anayasa'nın laikliği düzenleyen 24. maddesi ile uğraşmayı sürdürüyor. Memurlara grevli, toplusözleşmeli sendikal hak konusunda RP'nin diğer partilerden farklı bir tutumu yok.

Memur eylemleri ilk etapta taslağın geri çekilmesinde etkili oldu. Ancak, Anayasa'da yapılacak değişiklikte, grevli, toplusözleşmeli sendika hakkına yönelik yasakların kalkması konusunda direnen DYP'ye, ülke genelinde kamu çalışanlarından tepkiler yağmaya başladı.

Memurlara grev ve toplusözleşme hakkının verilmesi, sendikacılara konulan siyaset yasağının kaldırılması taleplerinde ısrarlı olan memurların tepkileri sadece, Ankara'daki kitlesel eylemle sınırlı kalmadı. Eylem programında da yer aldığı gibi, tepkiler yurt genelinde tırmanışa geçti.

17-18 Haziran'da Ankara'da gerçekleşen kitlesel eylemin ardından ve geçen çarşamba günü iş bırakıldı.

Gözaltılarla tehdit geri tepti

Ankara'daki eylemden rahatsız olan, ancak çaresiz kalan devlet; bu eylemin ardından gelen iş bırakma dalgasını engellemek için gözdağı vermeye başladı. 19 Haziran Pazartesi günü öğleden sonra Kamu Çalışanları Sendikaları Koordinasyon Kurulu (KÇSKK) dönem sözcüsü, Eğitim–Sen Genel Başkanı Yıldırım Kaya, Yapı Yol-Sen Genel Başkanı Cengiz Faydalı, Turizm-Sen Genel Başkanı Selami Çiçek, Eğitim-Sen 2 No'lu Şube Başkanı Kemal Ünal, Eğitim-Sen 1 No'lu Şube Başkanı Alper Öztürk gözaltına alındı..

Ankara Basın Savcılığı KÇSKK kapsamındaki diğer sendikaların başkanlarına da savunma yapmaları için çağrı yaptı. Bunun üzerine salı günü sabah saat 10.00'da bütün sendika başkanları Eğitim-Sen Genel Merkezi'nde toplandı. Bu toplantıdan sonra bir basın toplantısına hazırlandılar. Saat 12.30'da Sakarya'da yapılan basın açıklamasına Ankara'daki memurlar akın etti. Alanda yaklaşık 4 bin kişi toplandı. Alınan karar açıklandı. Basın Savcılığı'na bütün genel başkanlar topluca ifade verdi.

KÇSKK Yürütme Kurulu'ndan Osman Altuğ, tüm kararları 500 bin kamu çalışanı ile birlikte aldıklarını ve uyguladıklarını söyledi; "Toplusözleşmeli, grevli sendika ve demokrasi talebinde bulunma suçunu hep birlikte işledik. Suç işlemeye devam ediyoruz. Buyursunlar, bizleri de gözaltına alsınlar." Gözaltındaki sendikacılar saat 14.00'te savcılığa çıkarıldı. O an topluluk hemen karar aldı. "Duruşmayı hep birlikte izleyelim." Topluca pankartlarla Sakarya'dan Sıhhiye'deki Adliye Sarayı'na yürüyüş başladı.

'Eylem değil etkinlik'

Yaklaşık 4 kilometrelik yürüyüşten sonra Adliye Sarayı'na ulaşıldı. Saat 18.00'e kadar genel başkanların hepsinin ifadesi alındı. İfadelerinde yaptıklarını savundular. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) sözleşmelerine göre davrandıkların, bu sözleşmelerin iç hukuku bağladığını söylediler.

Bu ifadelerin alınışı sırasında mahkeme önündeki yüzlerce kamu çalışanı sloganlarıyla ortalığı çınlattı.

Sonuçta dışardaki kitlenin sloganları da savcının kararını etkiledi ve ifadeleri alınan başkanlar serbest bırakıldı. İkinci mahkemenin 7 Temmuz'da yapılacağı duyuruldu. (Eğer gözaltındaki sendika başkanları bırakılmasaydı Ankara'daki

Kamu çalışanları, beyaz yakalı emekçiler merkezi bürokratik bir devlet geleneğini güçlü olduğu Türkiye'de kendi tarihler başlattılar. Bu kopuş ülkemizdeki demokrasi mücadelesi bakımındanda önemli olanaklar sunuyor.

"Susma, sustukça sıra sana gelecek" son 15 yılın en çarpıcı, en anlamlı sloganı. Çünkü, suskunluğu yırtanlar, çevrelerinde, yollarının üzerinde çeneleri kilitlenmişçesine susan, kendilerine bakan boş gözlere karşı ürettiler. Bu kez suskunluğu yırtan yüzbinler oldu Ankara'da. Ankara tam dört gün boyunca, kamu çalışanlarını konuştu, kamu çalışanlarını dinledi, kamu çalışanlarına yemek, mesaj taşıdı, ziyaret etti. Türkiye tarihinde ilk kez başkentin göbeğinde yüz bin insan iki gün boyunca bir festival, bir direniş gerçekleştirdi. Bu sesi herkes duydu da bir tek TBMM ve sağır sultan duymadı.

Eylemden önce "tertip komitesi"ni bulan polis, eylemler sırasında br engellemede bulunmayacaklarını, ancak TBMM'ye yürünmemesini istediler. Daha önceki eylemlerde "devletin sınırı" belli olmuştu zaten. Her kim, Kızılay'da Bakanlıklar tarafındaki tüp geçidin hizasını geçmeye kalktıysa, kafası kırılmış, sokaklarda coplanmış ve gözaltına alınmıştı. Bu sınır Gazi olaylarını protesto edenlerin belleklerine kazınmıştı.

Bu eylemde de memurlar devletin sınırına kadar dayandılar. Tüp geçitten bu yanı emekçilerin, öte yanı devletin olmuştu. Milli

Susmadılar,

Eğitim Bakanlığı ile başlayan dev devlet bakanlıkları, Tarım Bakan Bakanlığı, Emniyet Genel Müd TBMM'nin bahçesinin bittiği yerd yordu. Buralar polis korumasınd taraflar emekçi kuşatmasında. Sa lay Meydanı değil, Sakarya, Dem hatpaşa, Karanfil, Yüksel, Kon caddesi de memurlarla doluydu.

Perşembe gününden oturma başlayan Kamu Çalışanları Send kanlarına destek ziyaretleri de ay ladı. 500 kişilik bir kamu çalışan her an başkanlarının yanında old Güvenpark'a giren bir grup genç luluğun donakalmasına, içlerind lah, bunlar da nereden çıktı" de açtı. Gençler bir arkadaşlarını el rinde havaya atarak "en büyük a asker" diye bağırıyorlardı. En fazl

nel greve!

...ri bakımından yeni bir dönem

bütün sendikaların şube başkanları açlık grevine oturacaktı.)

Hizmetten gelen güç

Memurlar parlamentoya tepkilerini iş bırakarak gösterdi. Salı günü bütün illerde oturma eylemleri başladı. İstanbul, Ankara İzmir, Bursa, Samsun, Kırklareli, Eskişehir, Zonguldak, Mersin, Adana ve birçok ilde iş bırakan kamu çalışanları, belli alanlarda toplanıp protestoya başladılar.

Kocaeli'nde müdürlerin, amirlerin yoğun baskılarına rağmen katılım engellenemedi. Kocaeli'nden Özcan Bayraktar'ın bildirdiğine göre, 21 Haziran çarşamba günü 5 bin dolayında memur, Cumhuriyet Parkı'nda toplandı. Bu arada SSK İzmit Hastanesi Başhekimi Dr. Kemal Cebeci, eyleme katılanları sorguya çekti. Sorgu metni de bu mitingte okundu. Cebeci eyleme katılanlara şu soruyu soruyordu;

- Saat 9'da işe neden gelmediniz?
- Bu eylem için idareden izin aldınız mı?
- Eyleme iştirak etmenizi kim söyledi?
- Özellikle hastanelerimizde bu eylemi kimler yaptırıyor?
- İş yavaşlatmanın suç olduğunu bilmiyor musunuz?

Kocaeli'nde Petrol-İş Yarımca Şubesi, DİSK Genel-İş ve Gıda-İş de eyleme katıldı. Bu toplantı bir "kayıp aranıyor" ilanı ile bitti.

Aranan her zamanki gibi "o sarışın kadın"dı.

İstanbul, Ankara'yı arattı

Kamu çalışanları çarşamba günü İstanbul'da ve diğer illerde de sokaklardaydı; "Hizmetten gelen gücün kullanılmasına devam."

Ne var ki İstanbul, memurların en yoğun olduğu şehirlerden biri olmasına karşın eylemin etkisi salı günü pek hissedilemedi. Sokağa çıkan kamu çalışanı sayısından anlaşıldığına göre, bu karara sendikaların tamamı uymamıştı. Çarşamba günü ise daha büyük katılım oldu. İstanbul'un iki yakasında, Sultanahmet ve Kadıköy'de gösteriler yapıldı.

Haber-Sen'liler sendikalarının kapatılmasına tepki olarak yüzde yüz oranında iş bıkakırken, diğer sendikaların katılımı yeterli olmadı. Salı ve çarşamba günü Haber–Sen'e diğer illerden telefonlar yağdı. Şubeler, "Biz ne yapalım" sorusu ile genel merkezi sıkıştırdı.

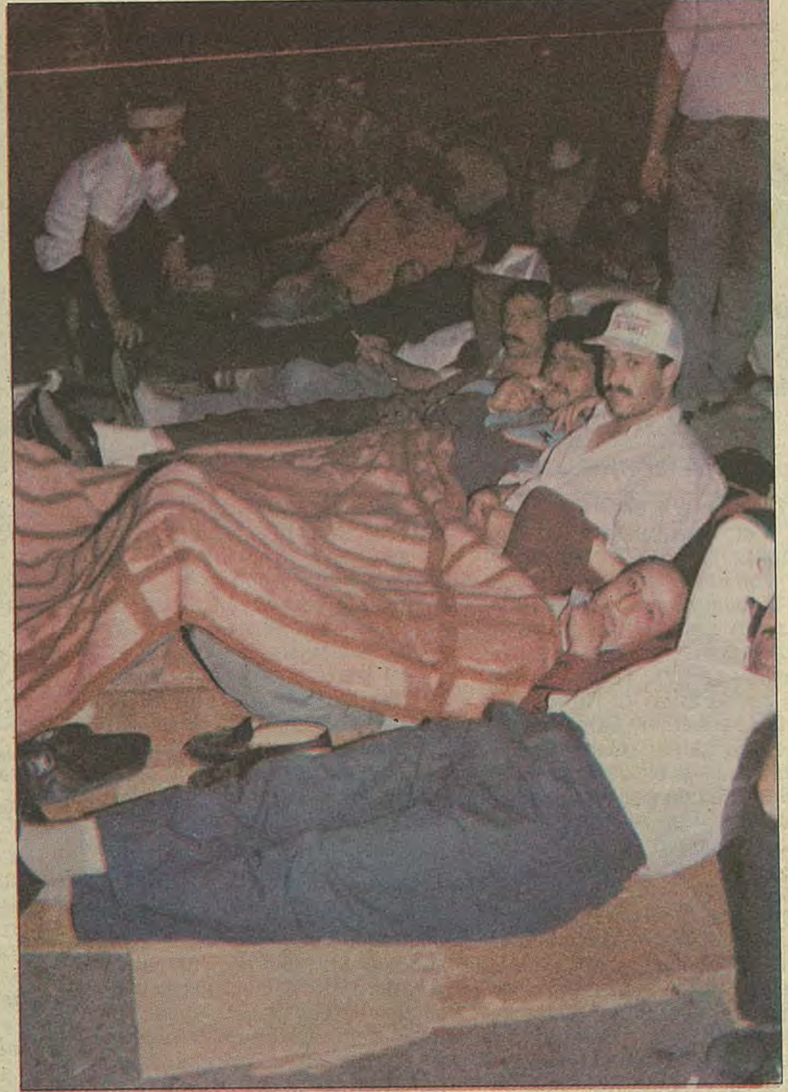
Çarşamba günü Gayrettepe Telefon Başmüdürlüğü önünde ve Sultanahmet'te çok sayıda kamu çalışanı toplandı. Gayrettepe'de yalnızca Haber-Sen'liler vardı. Sultanahmet'te ise, ulaşım, haberleşme, enerji, sağlık işkollarında, vergi dairelerinden iş bırakarak Sultanahmet'e gelen kamu çalışanları yalnız kalmadılar. Alanda Tümtis, Genel-İş sendikalarından işçiler de yanlarındaydı. İş bırakma eylemini İstanbul İşçi Sendikaları Şubeler Platformu da destekleme kararı almıştı. İşten atılan Eminönü Belediyesi işçileri de buradaydı.

Sultanahmet'te oluşturulan yürüyüş kolu Eminönü'ne doğru uzandı. Yaklaşık 4 bin insan hiçbir baskıyla karşılaşmadan iskeleye indi. Sosyalist partiler ve demotratik kitle örgütleri buradaydı. Sosyalist İktidar Partisi (SİP) pankartıyla geldi. Birleşik Sosyalist Parti (BSP)'liler ise yine her zamanki gibi pankartsızdı. Bu kez yakalarındaki rozetlerle eyleme katıldılar.

Kadıköy iskelesinde salı günü oturma eylemi başlatan memurların yanına gitme kararı verildi.

Vapurlardan biri yanaştı. İnsanlar turnikelerin altından eğilip geçerek girdi bekleme salonuna. Sloganlar durmadı. "Ankara Ankara duy sesimizi. Bu gelen memurun ayak sesleri." Açılan kapılardan içeri geçtiler. Vapur iskeleden uzaklaşırken, bir "eylem gemisi" görüntüsündeydi. Şimdilik vapurun güvertesine asılan bez pankartlar, iskeledeki yolcular tarafından şaşkınlıkla izleniyordu.

Perşembe günü ise, bütün DYP il binalarının önünde başlayan oturma eylemleri dergimiz baskıya girdiği sıralarda devam ediyordu. ➡

O şimdi eylemci

Mustafa ERDOĞAN

Bir eli cebinde, diğer elinde çantası, pantolonun ütüsü hafif kaçmış. Gömlek yakası gevşek, kravat azıcık sola yaslanmış. Beli bükülmüş dünyaya yorgun gözlerle bakan bir memur... Devletin memuru.. Dolmuş–otobüs durağında beklemekten, aybaşını beklemekten, maaşına zam beklemekten, bir şeylerin değişmesini beklemekten, ne zaman nereye sürüleceğini beklemekten, yani yaşamı boyunca beklemekten bıkmış. Hani şu TV'deki mizah programlarının, evine giderken kasaptan manavdan kaçırarak karikatürize ettikleri "komik" memur bu.. Hem komik, hem gariban adı üstünde memur, emir alan kişi yanı.. Daha doğrusu geçen haftaya kadar öyleydi. Ya da "merhumu" biz öyle bilirdik. Çünkü komik memur gitmiş, bir elinde pankartı diğer eliyle zafer işareti yapan direnişçi bir kamu çalışanı gelmiş.

150 bin kişiyle Kızılay meydanını bastıklarında, devlet geri çekilmek zorunda kaldı. 4 gün boyunca başkenti kuşatan kamu çalışanları Türkiye'de demokrasi mücadelesinin en dinamik kesimi olduklarını gösterdiler. Onbinler rengarenk pankartları, halayları, horonları, çifte tellileri, sendika amblemli şapkaları ve alanı dolduran onlarca "seyyar satıcı"larıyla Kızılay'ı bayram yerine çevirdiler. Bir gece, Anadolu'nun o eşsiz kültür mozayiğini de sergilediler.

Ankaralılar eylemcilere su taşıdılar, evlerinde pasta yapıp dağıttılar. "Tatlı pastaları Vanlılar'a, tuzluları Zonguldak'tan gelenlere dağıtın, ha Tokatlılar'ı da unutmayın" böyle diyordu yaşlı kadın kızına. Sonra teker teker dağıtılan pastalar. Bir de eş dost ziyaretine gelenler vardı, "Hocam, Sivas Eğitim–Sen grubundan Zafer Hoca var. Akrabam olur gördünüz mü?"

Her sendika oturduğu alanın çevresini afişlerin asılı olduğu iplerle çevirmiş, böylece alanda küçük sokaklar oluşmuştu. Yol tarifi de buna göre yapılıyordu, "Tüm Sosyal–Sen'in koridorundan geçip, Bank–Sen'in yanına gelince görürsün."

Halk ozanlı, türkülü ve bol halaylı bir gecenin ardından saat 03.30'a gelince herkes yavaş yavaş uyku hazırlıklarına başladı. Gün boyunca alanda bol bol satılan Yeni Politika, Evrensel gazeteleri ile Söz, Aydınlık dergileri yatak görevi görecekti. (Bu duruma hafif yollu bozulmakla birlikte, hoş görmek gerektiğini düşündük, ne de olsa eylem yapıyorlardı ve yorgundular). Aralarında battaniye ve kilim getiren tedbirliler de vardı, ancak büyük çoğunluk gazete, pankart ve mukavvaların üstünde uyudu. Bir kadın emekçi az ötede yatan şişmanca adamı dürterek, "arkadaşım çok gürültülü horluyorsunuzuz, yatış pozisyonunuzu değiştirseniz" şeklinde uyarırken, sabahın 4'ünde uyumakta olan insanların arasında gezinen ben, uyuyan bir kamu çalışanının ayağına basıyorum; ve hak ettiğim fırçayı yiyorum, "basın mensubu arkadaşlar bundan sonra aramızda daha dikkatli dolaşın". Ertesi gün erken saatlerde davul zurnalar çalmaya başladı.

Bir ara alana gelen Şırnak Milletvekili Mahmut Alınak kitleden büyük ilgi gördü, Diyarbakır, Urfa, Bitlis ve Vanlılar'ın oluşturduğu halaya katılan Alınak, daha sonra seçim kampanyalarında sık sık duyduğu sloganlarla uğurlandı. Sendika başkanlarının Hikmet Çetin ile görüşmeye gitmelerinin ardından başlayan bekleyiş uzadıkça kitlenin tedirginliği de artıyordu. KÇSKK dönem sözcüsü Yıldırım Kaya, Çetin'e saat 18'e kadar süre tanındığını ondan sonra bir karar vereceklerini duyurunca, bekleyiş devam etti. Bunun üzerine bazı emekçiler sendika başkanlarının kendilerini "satacaklarından" kaygılı olduklarını belirtirken, bazıları arkadaşlarını duygusal tepki vermemeye davet ediyordu. Bu arada kalabalıktan yükselen sloganlar "Cumartesi, pazar, pazartesi buradayız" şeklindeydi. Derken Yıldırım Kaya "devleti yönetemeyenlerle" yaptığı görüşmeden pasajlar sunarak, yaptığı son konuşmasında kitlenin dağılması gerektiğini zorlanarak da olsa söyledi. Eylem iş bırakma biçiminde sürdürülecekti. Kitlenin büyük bölümü tepki gösterdi buna. Ama sonuçta olaysız bir biçimde dağıldılar. Bir gün daha kalsalardı daha mı iyi olurdu? Yoksa eylem amacına ulaştı mı? Kamu çalışanları bu soruları daha uzun süre tartışacağa benziyorlar. Fakat eylemin bıraktığı iz ve kamu çalışanlarına verdiği özgüven Türkiye demokrasi mücadelesi tarihinde uzun süre unutulmayacak.

..., çünkü sıra onlara gelmişti

Hatice CAN

...evlet, aradaki ...anlığı, İçişleri ...üdürlüğü ve ...rde son bulu...ndaydı, öbür ... Sadece Kızı...emirtepe, Mit...nur ve İzmir ...

...ma eylemine ...ndikaları baş... aynı gün baş...anı topluluğu ...ldular. Arada ...nç bütün top...nden "hay al...demesine yol ... ellerinin üze...k asker bizim ...azla yarım dakika süren bu gerilim, başka bir genç grubunun ellerinde bir tabutu havaya atıp tutarak "en büyük asker bizim asker" diye bağırarak parka girmesiyle hüzünlü bir gülümseyişe dönüştü. Gelenler halkevlerinin gençleriydi, ülkemizde yürütülen savaşı değişik bir anlatımla hicvediyorlardı. Türkiye'nin içine sürüklendiği çıkmazlar, insanların yaratıcılıklarını zorluyor, yeni karşı çıkışlar, yeni eylem biçimlerinin dünya direniş tarihine kazandırılmasına yol açıyordu.

Cumartesi sabahı Hipodrom'dan yola çıkan yürüyüş kolu Kızılay Meydanı'na vardığında, diğer ucunun Türk Hava Yolları'nda olduğunu, burada bayılan bir kamu çalışanı için ambulans gelmesi istendiğinde anlıyorduk. Ellerinde pankartları ve sloganlarıyla geldiler.

Gece yaşamaya değerdi. Kocaeli'nden gelen Kandıra ekibi çalmaya başlayınca bütün meydan dalgalandı. Hep birlikte çiftetelli oynandı, halaylar çekildi. Bir de alışageldiğimizden farklı bir grup, Canşenliği Oyuncuları, gecenin loşluğunda ellerinde kızıl bayraklarla, başka türlü bir düşe sürüklediler bizi, yolu yine meydanlardan geçen. Gecenin bir yerinde ILO toplantısından yeni dönen sendika uzmanı Yıldırım Koç, "dünyanın bütün işçilerinin" dayanışma duygularını, selamını getiriyordu. Hükümetin 1996'da ILO'nun kara listesinde olduğunu açıklıyordu.

Birlikte oturduğumuz, Tüm Sağlık–Sen Antalya Şube Başkanı olduğunu konuştuktan sonra öğrendiğimiz Sadık Türk, "Bu eylemi 18 Mart'ta yapmalıydık. Eylemleri ertelemek yanlıştı. Eğer yapmış olsaydık ne Tüm Haber–Sen kapatılabilirdi, ne de hükümet bu cesareti buabilirdi," diyordu.

Ülkemizin bir bölük insanı, sendikal hak ve özgürlüklerini, demokratik bir anayasayı, düşünce suçunun kaldırılmasını, gözaltında kayıpların, ülkemizi kana bulayan savaşın sona erdirilmesini, Atilay Ayçin'in serbest bırakılmasını, iyi ne biliyorlarsa hepsini istediler. Bunun için iki gün asfaltın üzerinde oturdular ve gittiler...

Bu ülke bu iki günü inkar edemez.

İzlenim

'Hükümeti devirmeye gidiyoruz..'

Kamu çalışanlarının İstanbul Sultanahmet Meydanı'nda yaptığı eyleme, Eminönü Belediyesi işçileri destek verdi. Memurlarla işçilerin buluşmasındaki coşku büyüktü.

Ayla ÖNDER

17 Haziran Cumartesi. Saat 9.00. Yer; Ankara'da Hipodrom Meydanı... Türkiye'nin her yanından gelen kamu çalışanları dolduruyor bu alanı.

Karton şapkalarda sloganlar göze çarpıyor. "Biz toplusözleşmeye hazırız. Ya siz", "Tek yanlı belirlenen zamlara hayır." Rengarenk dövizler pankartlar, flamalar, büyük bez pankartlar.. Genel Sağlık-İş'in hazırladığı bir dövizde Çiller hemşire kılığında çizilmiş. Sus işareti yapıyor Çiller. Altında ise "Hayır susmayacağız"

Yürüyüş Hipodrom'dan başlayacak. Yapı Yol–Sen Afyon Şubesi'nden Nihat Selvi'nin gözleri gülüyor.. "Biz hükümeti devirmeye gidiyoruz."

Herkes yazlık ayakkabılar giymiş. Sıcağa karşı alınan önlemler bazen güldürüyor. Hipodromun çevresindeki ağaçlardan koparılan küçük dallar yerleştiriliyor şapkaların altına. Hipodrom'a gelenler duyuruluyor megafondan.

"Arkadaşlar Kastomonu şubemiz geliyor". Gelenin yeri ayrılmış. Sendikanın adına göre alfabetik sıra ile korteje giriyorlar. Hipodrom yavaş yavaş doluyor. Yerleşmek saatler alıyor.

Ve yürüyüş başlıyor. Sayılacak gibi değiller. Onbinlerce insan...

Hipodromu aşıp ana caddeye çıkanların keyfi daha da artıyor. Sloganlar.. marşlar.. Ankara. İstanbul, Samsun, Rize, İzmir, Sivas, Tunceli, Diyarbakır.. Her ilin kamu çalışanları kendi pankartının arkasında.

Kırklareli Tüm Bel-Sen'lilerin havası daha bir ayrı.. Davul-zurna ekibi önde. Kortejdekiler göbek ata ata yürüyor. "Yağmur yağdı kaaç kaç kaç.."

'Sokağa, eyleme, genel greve!'

Ana slogan "sokağa, eyleme, genel greve."

Hipodromdan Sıhhiye'ye varmak saatler alıyor.

Tüm Haber–Sen'lilerin safında tanıdık bir işçi görüyoruz. İstanbullu. "Hatırlıyor musunuz size Ankara'yı başlarına yıkacağız demiştim. İşte Ankara'yı başlarına yıkmaya geldik!"

Yollarda birikenlere soruyoruz. Bu insanlar niye yürüyor biliyor musunuz?

-Bilmez olur muyum, aç adamlar.

-Demokrasi istiyorlar. Her insanın ihtiyacı var ona. Su gibi. (Avustralya'da yaşayan bir Türk).

Megafondan bir görevli anons ederek onları hazırladığı yöne gönderiyor.

-Eğitim-Sen Samsun Şubesi biraz hızlanın.

-Karadeniz Ereğlisi acele edin. 1 Mayıs 1978'de alana girdiğimiz gibi. Koşar adım.." -Sırça köşkte oturan Coşkun Kırca'ya sesleniyorum. Kamu emekçilerinin sesini duymamaya devam edecek misiniz? Yoksa Ankara size dar gelecek. (Anayasa Komisyonu Başkanı Kırca 'Bizim toplumumuzda 657 sayılı yasa ile düzenlenmiş bir memur statüsü var. Bundan vazgeçilemez' sözleriyle sendika talebine karşı çıkmıştı.)

Ve Kızılay Meydanı'ndaki oturma eylemi.

İnsanlar battaniyelerini getirmişler. Hazırlıksız olanlar karton aramaya çıkıyor. Gazeteler seriliyor yere. Pankartlar yerleştiriliyor.

Medya kör

Hava yavaş yavaş kararıyor. Artık herkes yerleşmiş. Selamlaşmalar, kucaklaşmalar.

Bu arada çevredeki kahvelerde haberleri izleyenler belalar yağdırarak geri dönüyor... Medya da körleşmiş.. Gazetelerde iç sayfalardan verilmiş. "Arkadaşlar biz bu boyalı basına gerekli tepkileri göstereceğiz."

Ankara'nın yerel radyo kanalı Çağdaş Radyo ise saat başı eylemi veriyor.

Kızılay Ankara'nın can damarı. Ankara'nın bütün semtlerine giden otobüsler buradan geçiyor. Şimdiye kadar hiçbir miting için izin verilmemişti Kızılay'da. Bugün ise Ankara'nın göbeğinde onbinlerce insan "izinsiz" oturuyor. Toplutaşıma felç olmuş durumda.

Yardımlar, destekler anonsla bildiriliyor.

"Dikmen Halkevi'nin getirdiği kumanyalardan almak isteyenler ses aracının yanına.."

Tümtis Genel Sekreteri Yurdal Şenol'a rastlıyoruz. "Bizim üyelerimiz memurlara destek için cuma günü iki saat iş bıraktı. Haberiniz var mı" diye soruyor.

Yüzbin dolayında insanla konuşuyor görevli. Sesi zaman zaman kısılıyor. Gelişmeler anında haber veriliyor.

Saat 22.00'yi geçti. Hâlâ coşku bitmiyor. Bütün Türkiye kamu çalışanlarının katıldığı dev bir düğün sanki bu.

Geceyarısı ..

"Eğitim-Sen Gaziantep Şubesi'nden bir öğretmen sokağa sere serpe serilen ve uyuyan diğer insanlara bakıyor ve şöyle diyor:

"Hiçbirimiz kolay kolay yere yatmış insan değiliz. Ama bakın onbinlerce insan sokakta yatıyor. Buraya 79 vilayetten 100-150 bin kişiyi toplayabilmişsek ne mutlu bize.

Peki bu kadar insana Çiller gelse maaşlarınıza 10'ar milyon zam yaptık dese eylemi bırakır mısınız.

- Değil 10 milyon, 50 milyon bile çözüm değil.

- Niye

- Çünkü ben özgürlük istiyorum!

Sabaha çok az var. Gençler sabahı nasıl karşılayacağının formülünü arıyor. O saatte söylenen türkülerin çoğu devrim ve sosyalizm türküleri. Kalkıp yine dolaşıyoruz. Bu kez manzara değişmiş. Binlerce pankart yorgan vazifesini görüyor. Rengarenk bez pankartlar... Bu kadar insana pankart dayanmaz tabii. Çoğu da öylece uzanmış. Başının altında yastık olarak ağzı kapatılmış bir pet şişesi. Üzerine bir gazete.. Daha da umursamaz olanlar kaldırım kenarlarında süs olarak duran taştan mantarlara başını koymuş.

Gün ağarıyor

Takvim yaprakları değişiyor.18 Haziran Pazar...

Saat 7.00.

Sabahın o saatinde Samsunlu bir işçi geliyor. Oradan eyleme memur arkadaşlarına destek için gelmiş. Karayollarında çalışıyormuş. Adı Cafer Yıldız. "Afedersiniz" diye yaklaşıyor. "Bir şey danışacağım. Acaba Türk vatandaşlığından çıkmak için ne yapmak lazım?"

Bugün kritik bir gün. "Sırça köşktekiler" bu sesi hala duymamayı sürdürecek mi? Bu gece de kalınacak mı?

Ve öğleden sonra Hikmet Çetin devreye giriyor. 5 sendika yöneticisiyle saat 15.00'te görüşüyor. Talepler tekrarlanıyor. "sürgün ve cezaların geri çekilmesi, soruşturmaların durdurulması, grevsiz ve toplusözleşmesiz sendika hakkının verilmesine ilişkin anayasal değişikliğin geri alınması.."

Hoşgörü gösterileri!

20 Aralık 1994'te Türkiye çapında bir günlük iş bırakma eyleminin ardından hakkında soruşturma açılan ve ceza verilen kamu çalışanı sayısı 30 bini buluyor. Ve Hikmet Çetin buna da "bir şey yapamam, durdururum diyemem" yanıtını veriyor.

Başbakan Yardımcısı hiçbir şey için "söz" veremiyor. Çetin'e "Bu taleplerimizi Başbakan Çiller'e iletin, size saat 18.00'e kadar süre tanıyoruz" diyor Kaya.

Bu eylem akla karayı ortaya çıkarıyor. Devlet Bakanı Necmettin Cevheri "gerçeği" açıklıyor. "Hükümetin politikalarında grev konusu yer almıyor." İçişleri Bakanı Nahit Menteşe'ye göre bu eylemler tamamen yasadışı; "İzin vermedim ama tolerans gösterdim!"

Kulaklar hala sağır

Bu arada fısıltı gazetesi bazılarını harekete geçiriyor. Eylemin bitirilmesi söylentileri tansiyonu yükseltiyor.

"Gemileri yaktık, geri dönüş yok."

"Cumartesi-pazar. Pazartesi devam!"

Saat 18.15. Eğitim–Sen Genel Başkanı ve Kamu Çalışanları Sendikaları Dönem Sözcüsü Yıldırım Kaya ses aracına çıkıyor. Yanında diğer sendikaların genel başkanları.

"Buradaki oturma eylemimizi bitiriyoruz. Salı gününden itibaren üretimden gelen gücümüzü kullanacağız." Kitlede tansiyon yükseliyor. Ortalığı yuh sesleri kaplıyor.

"İşyerlerinde salı gününden itibaren siyasi iktidara bir yumruk daha indireceğiz. Bunu yapacağımız sürece sağırlar, körler bizi duyacaklar."

'Demokrasi istiyorum'

Yuhlar durmuyor. Büyük bir tepki var. Tepkiler şiddete dönüşüyor. Sopalar ve bozuk paralar yağıyor ses aracına.

Çevredeki çok katlı binaların teraslarına yerleşmiş özel timler silahlarını hazırlayıp kitleye doğrultuyorlar.

Bu arada daha önce piyasada olmayan kameralar bu kargaşayı çekmek için yarışıyor. Birden başlar yukarıya çevriliyor. Kızılay'da dev bir inşaatın demir konstrüksiyonuna çıkan bir memura çevriliyor gözler. Sopa va taş atmalar sona eriyor.

Mikrofondan seleniyorlar ona. "Murat in aşağı. Gel buraya konuş insanlara."

Kim bu Murat. intiharı düşünen bir memur. Murat'ı indiremiyor kimse. "Benim acelem var. Demokrasi istiyorum demokrasi!"

Murat Okumuş Tarım-Sen Zonguldak İl Temsilcisi. Kaya yine sesleniyor ona:

"Murat in aşağı, gel buraya!"

Bu sırada sloganlar başlıyor; "Katil başbakan."

Pazarlık sona eriyor ve Murat inmeyi kabul ediyor. Onu ses aracına çıkarıyorlar. Konuşmaya başlıyor.

"Ben geleceğimiz için oraya çıktım. Ben ölmeye geldim buraya. Benim tek istediğim şey demokrasi. Demokrasi istiyoruz. Onun için gökte de olacağız, yerde de. Ben sizin için çıktım yukarı."

Eylemin bir başka renkli siması da kırmızılar giymiş bir kadın. Bu kez o bağırmaya başlıyor:

"Başbakan da yok cumhurbaşkanı da yok. Biz varız."

Bu arada pankartlarının ardına geçen insanlar alanı terkediyor. En son kalanlar Sağlık-Sen, Bem-Sen, Devrimci Memurlar Birliği. Onlar açıklamanın ilk yapıldığı anda "Biz kesinlikle gitmeyeceğiz. Buradayız" diyorlardı. "Kahrolsun sendika ağaları" sloganlarını atıyorlar ama.. Bu arada da toparlanıyorlar gitmek üzere.

Kameramanlardan birinin telaşı göze çarpıyor. Bir kameraman elindeki kasedi yardımcısına fırlatıyor. "Çabuk bu kasedi yetiştir." "Ne var bunda?" "İntihar eden herif var. Çabuk yetişsin." İki gündür 5'er dakika verilen 100 bin kişilik kitlenin eyleminde hiç acele etmeyen TV çalışanlarının, intihar haberinin yetişmesi için telaşları görülmeye değer.

'Hani kalacaktınız?'

Kırmızı giysili kadın ayrılmaya hiç niyetli değil. "Ben burada kalacağım. Tansu'nun yerine geçinceye dek. Bunlar kim oluyor ki bizi yönetiyor?" Arkasındaki kalabalığa dönüyor, "Sizlerle birlikte ben de kalacağım." Hoşuna gitmeyen bir söz geliyor kulağına. "Ne o. O koltuğa sen mi geçeceksin?" Çok kızıyor bu söze, "Ben koltuk meraklısı değilim. Ama koltukta o kaldığı sürece sen de bir b.k yiyemezsin. Orada 450 tane p...k var. Ben 25 senelik öğretmenim. 9 milyon maaş alıyorum."

Kadın bulduğu bir sandalyeye çöküyor: "Kalacağız. Bu gece buradayız" diyenler nerede? Pankartlar kapatılıyor. Çevrede iki gündür bekleyen panzerler, polis otoları yaklaşıyorlar. Sinsi bir hücum var boşalan meydana. Bağrıyor gidenlerin ardından o kadın.

"Hani gitmiyordunuz. Hani bu gece de buradaydınız. Niye gidiyorsunuz ha?. Zavallılar, korkaklar!"

Alanda sadece foto muhabirleri, kameramanlar kalıyor. Kızılay meydanı adeta bir kağıt çöplüğü.. 150 bin insanın eylemi pek haber değeri taşımıyordu çünkü. Ama onların bıraktığı çöplerin görüntüsü oldukça değerli!

Uruguay'da da anayasa sokakta yapılmıştı

Uruguay'da ordu 1973 yılında yönetime el koydu. Darbenin geleceği sol partilerin birliği olan Geniş Cephe ve sendikalar tarafından daha önceden tespit edilmişti. Askeri darbeye karşı ilk günden başlanarak genel greve gidildi. Direniş yenildi, ama cunta da hiçbir zaman meşruiyet kazanamadı.

Askeri cunta belirlediği yeni rejimi kurumlaştırmak üzere 1980'de anayasa referandumuna gitti. 'Hayır' oyu için gösteri yapılmasının yasaklanmasına ve basına koyulan kısıtlamalara karşın, referandumda anayasa reddedildi. Anayasanın reddiyle askeri rejim tüm dayanaklarını kaybetti.

Cunta tarafından yasaklanmamış olan üç partinin 1982 yılında yapılan kongrelerini hep askeri yönetim karşıtları kazandı. 1984'te bu üç parti arasında yapılan seçimlerden sonra askerler etkilerini kaybetti. 1972 yılından beri hapiste yatan Tupamarolar da seçimlerin ardından serbest bırakıldılar.

Su kaç derecede kaynar?

Yüksel IŞIK

Önceki hafta, kamu çalışanlarının eylem haftasıydı. 15 Haziran gibi tarihsel anlamı ve önemi olan bir günde başlayan eylemler dizisi, 17-18 Haziran günleri, Kızılay'ın orta yerine oturarak, orijinal bir noktaya ulaştı. Tarihi bir niteliği olan Kızılay eylemi, işçi hareketi açısından da yeni bir sayfa açmış oldu.

17-18 Haziran eylemleri sırasında, yedi iklim dört köşeden gelmiş insanlar tarafından bir şenlik yerine dönüştürülen Kızılay alanı, şafağın sökmesiyle birlikte halaya durdu. Şarkı ve türkülerin arasında yürütülen hararetli tartışmalar, sendikal hareketin; özellikle kamu çalışanları sendikalarının bugünü ve geleceğini kapsıyordu.

Kamu çalışanlarının örgütlenme coşkularında bir duraksama olup olmadığından tutun da, işçilerle kamu çalışanları arasına sokulmuş olan kalın duvarların nasıl yıkılacağına kadar çok geniş yelpazede süren tartışma-sohbetler, çalışanlar şurasının ilk nüveleri gibiydi. Çalışan konseylerinin eylemlilik sürecini sekteye uğratacağını iddia edenler de farkettiler mi bilmiyorum; ama kendi geleceklerine ilişkin kararda kendilerinin söz sahibi olmasını isteyen kamu çalışanları, sendikalarında da aşağıdan yukarıya bir biçimde söz sahibi olmak istediklerini, söylemin ötesinde, eylemde de göstermişlerdi.

Önemli tarihsel hatalar

Kamu çalışanlarının eylemlilik sürecini bir kalp grafiğine benzetebiliriz. Zaman zaman yükselen eğri, kimi dönemlerde bir düşüş göstermiştir. Düşüş dönemlerinde, kamu çalışanlarının enerjilerinin boşa harcandığı iddiaları, bu tarz coşkulu dönemlerde dile getirilmemektedir. Bunu en çok kimi sol çevrelerin yorum ve değerlendirmelerinde görebiliriz. Kamu çalışanlarının eylemlilik süreci boyunca önemli tarihsel hatalar olduğu tartışma götürmez. Dahası, bunlardan bazıları, kamu çalışanlarının grevli, toplusözleşmeli sendika mücadelesine geçici zararlar vermiştir. Ancak, bilinmelidir ki, her toplumsal hareket kendi göbeğini kendi kesmelidir.

Bu haliyle kamu çalışanları sendikalarının eylem ve söylemlerinde bir koşutluk aramak gerekir. 15-18 Haziran tarihleri arasında Ankara'da gerçekleşen eylemlerde de görüldüğü gibi, üretimden gelen gücün kullanılmasından çok, desteğini kamu çalışanlarına sonuna kadar sunmuş olan kamuoyunun bir kez daha duyarlı hale getirilmesini içeren bir eylem gündeme gelmiştir.

Kamu çalışanlarının coşkusu, eylemin bu niteliğini görmeye engeldir. Bu nedenle 18 Haziran günü akşama doğru bitirilmeye çalışılan eylem sırasında, özellikle alanda bulunanlar arasında duygusal anlar yaşandı. Sendika yöneticilerinin kendilerini sattığından tutun da, bürokratlaşmasına kadar birçok iddiada bulunuldu. Tartışmanın bu yönünü başka bir yazıda değerlendirmek üzere, 17-18 Haziran eylemlerine ilişkin ilk izlenim şudur. Kamu çalışanları, bir bütün olarak üretimden gelen gücünü kullanacak derecede örgütlenebilmiş değillerdir.

Bu önemli bir iddiadır. Böyle bir iddiaya nasıl ulaştığıma gelince... Yaklaşık 150 bin kamu çalışanının katıldığı Kızılay eylemi, kamuoyunun ikna edilmesi noktasında son derece başarılı bir eylemdir. Zira Ankara'nın orta yeri olan Kızılay'ın eylem alanı oluşu öylesine kanıksanmıştı ki, Ankaralılar o günkü günlük yaşamlarını, bu gerçeği gözönüne alarak düzenlemişlerdi. "Memurlar sendika istiyor ve haklılar; hükümet beceriksiz, gerekeni yapması lazım" diyen esnaf, ikna olmasına ikna olmuştu; ama eylemci kamu çalışanlarının fiilen desteklenmesi konusunda bir küçük adım bile atmaktan yana değildi.

Kızılay eylemine yedi iklim, dört köşeden gelen kamu çalışanları katıldı. *(Fotoğraf: Ayla Önder)*

İşçilerden destek yok

İkna olup da fiili destek vermeyen yalnızca esnaflar değildi. İşçiler de, işçi sendikaları da, kamu çalışanlarını sendikalaşma haklarının verilmesinden yana olduklarını her fırsatta açıklamışlardı. Ancak, onlar da fiili destek sunmamışlardı.

Hemen burada bir noktaya daha değinmek gerekir. İşçi sendikalarının profesyonelleşmiş yöneticilerinin özel maharetleri sonucu sendikalarına yabancılaşan işçiler, en küçük bir destekte bulunmamışlardır ve çok sayıda sendikacı kamu çalışanlarının eyleminin yanına bile uğramamışlardır. Ancak, eylem yerine gelen sendikacılara karşı gösterilen tavrın da olumlu olmadığının düşünüyorum.

Bir küçük örnek bunu çok güzel açıklayabilir. Türk-İş Başkanı Bayram Meral alana girip, eylemi desteklediğini belirttiğinde, güneşin yakıcılığı ve yorgunluğun vermiş olduğu rehavetle alana oturmuş bulunan kimi sol çevreler ve kamu çalışanlarının bir bölümü yuhalayarak, "Kahrolsun sendika ağaları" şeklinde slogan attılar. Çok şükür ki sorumluluk sahibi kamu çalışanları çoğunluktaydı ve "işçi memur elele genel greve" sloganı galebe çaldı.

Sendika bürokrasisine karşı tavrım açıktır. Bunu çok sayıda yazı ve toplantıda ifade ettim. Ancak, soyut bir biçimde yürütülen bürokrasiye karşı mücadelenin yeri ve biçiminin böyle olamayacağına inanıyorum.

17-18 Haziran eylemlerinin ilgi çekici bir yanı daha var. Bilindiği gibi, dışarıdan Ankara'ya yürüyerek sesini ilgililere duyurma çabası, ne ilki ne de bu eylemle son bulacaktır. Ancak, ilk kez, Ankara dışına kurulan barikatlar, kamu çalışanlarının bu eylemiyle aşılmıştır. Bu haliyle yarım bırakılan Zonguldak eylemi tamamlanmıştır.

İşçi hareketi tarihine önemli deneyleri miras bırakan bu eylemin siyasal iktidarı yerinde sarsmasını beklemek hayaldir. Çünkü, bu görkemli eylemin lojistik desteği olmadığı, hem eylemler sırasında, hem de eylem sonrasında vaadedilen iş bırakma eylemleri sırasında açıkça görülmüştür. Yukarıda da değinildiği gibi, eylemleri haklı bulan, kamu çalışanları dışındaki toplumsal katmanlar, bu eylem sırasında fiili desteğini göstermemiştir. İkincisi ve en önemlisi, eyleme katılmayan kamu çalışanlarının, iş bırakma sürecine katılmaları konusunda bir eğilimi olmadığı gözlemlenmektedir.

Bir yanlış anlaşılmaya meydan vermemek için hemen belirtmem gerekiyor ki, kamu çalışanları bir bütün olarak grevli, toplusözleşmeli sendikal haktan yanalar. Ancak kabul edilmesi gereken bir başka gerçek var ki, kamu çalışanlarının iş bırakmaları için yeterince bir örgütlülük düzeyi sağlanabilmiş değildir. İş bırakmadan grevli, toplusözleşmeli sendikal hakkın elde edilmesi de olanaksız olduğuna göre, üstünden atlanmaması gereken yan burasıdır. Bana göre kamu çalışanları sendikalarının aşil topuğu burasıdır.

Medya ilgisiz

Medyayı ve kamuoyunu eksen alan eylemlilik, takibeden günlerde gerçekleşen lokal eylemler kadar bile medyaya konu olmamıştır. Çünkü, "insan köpeği ısırmamıştır.""Köpeği ısırabilmek için de insanın her açıdan ikna olması gerekir. Kamu çalışanları sendikalarının eksik bıraktıkları, üstesinden gelemedikleri nokta burasıdır. Kanımca iş bırakma eylemleri, uyarı eylemleri olmaktan çıkıp fiilen uygulanmaya başlayana dek, "insan köpeği ısırmamış olacak" ve kamu çalışanları kendilerini ilgilendiren sürece müdahale edebilme inisiyatifine sahip olamayacaklar.

Kamu çalışanları sendikaları bu inisiyatifi ele geçirebilecek konumdalar mı? Bugünkü tabiatlarıyla hayır! Sendika yöneticileri bana kızacaklar; ancak, eylem süresince birlikte olduğum kamu çalışanlarının bende bıraktıkları en önemli izlenim budur.

Sosyalistlerin bir bölümü, geçmişte "su kaç derecede kaynar?" tartışması yaparlardı. Eylem sırasında bu tartışmayı anımsadım. Eğer o tartışmanın argümanlarını dikkate alırsak, söyleyebilirim ki, kamu çalışanları, örgütlülük düzeyleri ve taleplerindeki ısrarlılık itibariyle henüz 100 dereceye ulaşmış değillerdir.

Kamu çalışanlarının kendilerinin hazır olmadıkları ve dolayısıyla uygulayamadıkarı iş bırakma eylemlerinin gerçekleşmemesinden dolayı sendika yöneticilerini suçlamak işin kolayıdır. Her kamu çalışanı ne kadar suçlu ve eksik davranıyorsa, sendika yöneticilerinin suçunu da bu kadar görmek gerekir. Hiç kuşkusuz, sendika yöneticilerinin, yönetmenin vermiş olduğu rahatlıkla davrandıkları doğrudur; ancak, bu rahatlığı da onlara grevli toplusözleşmeli sendika hakkı isteyen kamu çalışanlarının verdiği tartışma götürmez bir gerçekliktir.

Özcesi, kamu çalışanları çalışanların tarihinde ilk kez gerçekleştirdikleri kitlesel bir eylemle neler yapabileceklerini ve hangi potansiyele sahip olduklarını gösterdiler. Peki bu potansiyeli kinetiğe dönüştürebilecek güçteler mi? Bu soruya yanıtım şimdilik olumsuzdur.

Üç çarpı iki eşittir bir

Neşe YAŞIN

Kimlik, en basit yaklaşımla "ben kimim" sorusuna verilecek bir cevapla ilgilidir. Türkçedeki biçimi her ne keder Batı dillerindeki "identity" sözcüğündeki "özdeşlik" yönünü tam kavramasa da "ben kimim?" sorusunun yanıtlanması "ben nereye aitim?"i de içerecektir. Bireysel ve kolektif kimliklerden söz ederken bunları hep, belli bir aidiyeti içeren önceden kodlamış modeller içinde algılarız.

Birincil ve kaçınılmaz aidiyetimiz olan cinsel kimliklerin tanımlanmasında resmi, bürokratik formlar iki alternatif gösterirler. Doğum kaydıyla birlikte kayda geçen ve resmileşen ilk aidiyetlerimizden birisi budur. Günümüzde henüz anne rahmindeyken saptanan bu ilk kolektif kimliğimizin rastlantısal olduğunu söyleyebiliriz. Tıpkı daha sonraki yaşamımızda pek çok kolektif gruba dahil olmanın bireysel tercihimize bağlı olmayacağı gibi.

Biz ve öteki

Bütün kolektif kimlikler kendini "öteki"ne göre; öteki'nden farklılığına göre tanımlar. Ötekine benzemediği için dünyaya gelen bebek, kız ya da erkek olarak tanımlanır. Bu tanımlama o kolektif grubun sınırları içinde bir varoluş ve geleceği öngörür. Bütün kolektif kimlikler kendini "öteki"ne göre tanımlarken aynı zamanda "öteki"ne göre bir tutum alır. Bu ikilik ve karşıtlık içinde gelişirlerken "ötekilik" problemi doğar. Herkes "öteki"dir. "Biz" dediğimiz şey de aslında "öteki"nin ötekisidir. Bu tanımlar genellikle bizim iyi, doğru, güzel, normal, ahlaklı, haklı ve üstün olduğumuz öteki'nin ise kötü, yanlış, anormal, sapkın, batıl ve aşağı olduğu üzerine temellenir. Bu "biz"in içindeki genelin içinde bir sınıflandırmaya, çatışmaların öznesi ve nesnesi durumuna getirilirler. Biz ve onlar ilişkisi gerilim taşıyan ve çatışma potansiyeli barındıran bir ilişkidir. Ben'i bir biz'in üyesi haline getiren en önemli unsurların başında gelen dil, aynı zamanda farklı olanın yanlış, ayıp ve yasak olduğunu söylemenin aracıdır.

Dil, "biz"e ilişkin kutsallıkları yaratmamızın da bir aracıdır ve "kutsallıklar" çatışma kültürünün en önemli ögelerinden birisidir. Bütün çatışmaların ardında iktidar olma ve hükmetme kavgası yatar.

Etnik ve ulusal çatışma

Bir etnik grubu ortak geçmiş, ortak kültür, dil ve/veya din gibi değerleri olduğu farzedilen ve birlikte bir ortak gelecek projesi amaçlayan bir grup olarak tanımlayabiliriz.

Günümüzde en önemli çatışma alanı olan etnik ve ulusal çatışmalardaki aidiyet ilişkisini analiz edecek olursak "biz"in "öteki"ne, "öteki"nin "biz"e karşı toplumsal, politik projesinde iktidar olma ve hükmetme kavgası ile karşılaşırız.

Yukarda tanımlamaya çalıştığımız etnik grup kendini bir ulus ya da millet olarak tanımlayarak etnik bir proje ortaya koyabilir.

Bu etnik ve ulusal aidiyetler aslında varsayılmış, hayal edilmiş kavramlardır. Yüzünü hiç görmediğimiz, hiçbir ilişkimiz olmayan insanlarla kendimizi aynı grup içinde varsayarız. Benedict Anderson'a göre: "Ulus, hayal edilmiş bir siyasal topluluktur. Kendisine aynı zamanda hem egemenlik, hem de sınırlılık içkin olacak şekilde hayal edilmiş bir cemaattir.

Hayal edilmiştir, çünkü en küçük ulusun üyeleri bile diğer üyeleri tanımayacak, onlarla tanışmayacak, çoğu hakkında hiçbir şey işitmeyecektir, ama yine de herbirinin zihninde toplamlarının hayali yaşamaya devam eder." Anthony D. Smith'e göre de millet "hayali bir üst–aile"dir.

Kolektif bir gruba dahil olmanın bireysel ve özgür iradeyle olmadığını belirtmiştik. Siz, kendi seçiminiz olmadan bir kolektif gruba dahil edilirsiniz. Her toplum, kendi üyelerini tanımlamak onları birlik ve bütünlük içinde tutabilmek için öncelikle farklılığı ortaya koymak, kendisine dahil olmayanları bulmak; bulamazsa uydurmak zorundadır. "Düşman imajı" ulusal aidiyetin geliştirilip güçlendirilmesinde önemli bir unsurdur. Her ulus kendine bir "düşman" ve o düşmana karşı şanlı bir mücadele tarihi arar. "Kıbrıslı Türk" olmanın resmi tarihi ve analizine bakacak olursak bu aidiyet "Kıbrıslı Rumlar"da ifade bulan "düşman imajı" olmadan anlamsızdır. Bütün tarih, ulusal gurur ve varoluş kavramları Kıbrıslı Rumlar'la olan mücadele üzerine şekillenmiştir.

Kıbrıs'taki bu iki kolektif grubun herhangi birine dahil olup olmamak bireysel bir tercihle ilgili değildir. Hiç kimse doğduğu gün "ben Kıbrıslı Türk olmaya karar verdim, çünkü onlar iyiyi, güzeli ve doğruyu temsil ediyor ve onların şanlı bir tarihi var" dememektedir. Aynı şekilde bir Kıbrıslı Rum olmayı seçemediği gibi. Sonradan bu seçimi yapan örnekler olsa bile bunlar bulundukları toplumlarda kabul görmezler ve kökenleri ve farklılıkları sürekli olarak anımsatılır. Almanya'da pek çok Yahudi'nin Yahudi olduğunu toplama kampına götürüldüğü gün fark ettiği söylenir.

'Ben kimim?'i tanımlama

Kıbrıs'taki kimlik tanımlamaları bir belirsizlik ve kargaşayı içermektedir. Yukarda değindiğim "Kıbrıslı Türk" ve "Kıbrıslı Rum" tanımları paylaşılmış tanımlar değildir; yalnızca ayırdedici özelliklerinden dolayı kullanılmışlardır. Kıbrıs'ın iki tarafında yaşayan insanlar kendi aidiyetlerini üçer değişik biçimde tanımlamaktadırlar. Birisindeki çizgi, Türk–Kıbrıslı Türk, Kıbrıslı iken diğeri, Rum (Elen)–Kıbrıslı Rum– Kıbrıslı şeklindedir. Bu doğru üzerinde konum alışlar da çeşitlidir. Kıbrıslı Türk, Kıbrıslı arası ama Kıbrıslı'ya daha yakın ya da çizgi üzerinde yakınlık ve uzaklığa göre bir başka pozisyon. İnsanların ya da politik örgütlerin ve grupların hangi tanım ve bunun çağrıştırdığı politik projeye rağbet gösterdikleri ideolojik duruşla ilgilidir. Elen ve Türk'ten, Kıbrıslıya doğru giden doğrunun sağdan sola doğru yol aldığını söyleyebiliriz. Anthony D. Smith'in "milli kimlik"in temel özelliklerinden hareketle yaptığı listeden yola çıkarak çeşitli kimlik duruşları için "okumalar" yaptım. Doğru üzerinde çeşitli konumlanışlar olabileceği için yaptığım yorumlar daha çok ortalamalarla ilgili olabilir ve yanlışları içerebilir. Yine de belli oranda yol gösterici olacaklarına inanıyorum.(Bkz. TABLO)

Bütün bu kategoriler içinde benim nerede durduğumu soracak olursanız doğrusu bilmiyorum. İçimden "dışarda" demek geçiyor.

Önce de belirttiğim gibi ulusal kimlikler tıpkı cinsel kimlikler gibi doğuştan var olan, insanla birlikte doğan ve değiştirilemez kimlikler olarak algılanır. Bu böyledir ve bunlar "hayali"dir diye düşünerek kendinizi bir "ulusal kimlik" içinde tanımlamaktan vazgeçerseniz ne olur? Pek çok aydının tartışmakta olduğu "üst kimlik", herkesi birleştiren "öteki"ne düşmanlığı ve zıtlaşmayı kapamayan "insan kimliği" ya da özellikle 68'lerden beri daha da şiddetle öne çıkarılan "dünyalı" kimliği kuşkusuz ki "Barış Ütopyası"nın bir parçası durumunda ama bu tanımlara ve aidiyete ya da aidiyetsizliğe sığınmak da problemleri yok etmiyor. Ben ulusal bir aidiyeti takmıyorum deseniz bile dışardan başkaları sizi bu aidiyetin sınırları içinde tanımlayacak ve öyle davranacaktır. "Evvelemir" başınıza gelmiş ulusal ya da etnik aidiyetiniz sürekli karşınıza çıkacaktır. Bir Kıbrıslı Türk addedildiğiniz için Kıbrıslı Türkler'in uğradığı bütün ayrımcılıklara uğrayacak ve varsa avantajlardan yararlanacaksınız. Tıpkı bazı erkeklerin erkek–egemen kimliğinin avantajlarından yararlanmaya doğal olarak devam ediyor olmaları gibi.

1964'de yakınları "gavur" denilen Rumlar tarafından öldürülen kadın, ölülerin üzerinden örtüyü kaldırırken. Dram, ötekinin acısını ve tarihini unutmakta.

	TÜRK	KIBRISLI TÜRK	KIBRISLI	ELEN	KIBRISLI RUM	KIBRISLI
Tarihi Toprak /Ülke	Son Türk devleti olarak KKTC	İki toplumlu,iki kesimli federasyon	Total Kıbrıs	Magalo İdea, Bizans	Bütün Kıbrıs	Bütün Kıbrıs
Ortak mitler ve tarihi bellek	Türkler'in Orta Asya'dan başlayan tarihi ve efsaneleri, Osmanlı mirası	Osmanlı mirası, Rumlara karşı verilen mücadele, toplumlar arası çatışmalar, şehitler	Limnidi Ateşinden bugüne (Fikret Demirağ, şiir)	Elen mitoloji ve tarihi antik Yunan uygarlığının temsilcisi	Kıbrıslı unsurlara vurguyla Elen mitoloji ve tarihi	Türklerle yaşanan geçmiş, güzel günlere ilişkin bellek ve mitler
Ortak bir kitlesel kamu kültürü	Türkiye-Kıbrıs (entegre olmuş bir bütün), ordu-elçilik-saray	Federal Kıbrıs vizyonu	Barış kültürü (Resmi kültür dışı arayışlar)	Kıbrıs Cumhuriyeti, Enosis	Kıbrıs Cumhuriyeti, federasyon	Kıbrıslı Türklerin içerildiği model arayışları, çokkültürlülük
Ortak yasal hak ve görevler	TC egemenliğinde KKTC	KKTC yasaları (Özerklik arayışı) veya federasyon vizyonu	BM-İnsan hakları-Uluslararası yasalar-AB	Rum egemenliğinde Kıbrıs Cumhuriyeti Kıbrıs Türk unsurunun dışlanması veya domine edilmesi	1960 anayasası	Çoğulcu sistem arayışı
Ortak ekonomi	TC-KKTC (entegre ekonomi)	KKTC ekonomisi (Bağımsızlık arayışı) ve federasyon vizyonu	Bütün bir Kıbrıs projesi	Ekonomik kaynaklar üzerinde Türk işgali	Kıbrıslı Türklerin dahil edileceği formüller	Bütün bir Kıbrıs projesinde yeniden yapılanma

Denize dökülen şarkıların şiirleri

"Taş Plak Gazelleri, geçmişte ortak bir kültürü, ortak sevinç ve anıları, ortak bir coğrafyayı, ortak bir geleneği paylaştığımız Türkiyeli azınlıklar üzerine yazılan ilk şiir kitabı olma niteliğini taşıyor."

Ve devam ediyor, "Taş Plak Gazelleri"ni yazarken, neyi sorguladığımı biliyordum. Geleneğin içinde varolan, fakat resmi tarih ve kültürün yok saydığı bir anlayışı sorgulamak istiyordum."

Gelenek, resmi tarih ve kültür, azınlıklar ve şiir... Siyasal ve kültürel alanda resmi tarih dışında konumlanmak çok önemli. Siyasal zeminde azınlıklar, sanatsal zeminde rebetiko sözkonusu olduğunda, "İzmir'de denize dökülen" öteki'nin, yani ezelden ebede düşman olan "urum gavuru"nun şarkıları, fotoğrafları, anıları ve tarihi ile ilişkileniyorsunuz demektir. Tüm bunlar, neresinden bakarsanız bakın tarih–şiir, gelenek–şiir, tema–şiir, politika– şiir gibi değişik düzeylerin karşılıklı ilişkilerini işaret eden olgular. Bu nedenle, "Taş Plak Gazelleri"nde Ahmet Ada zoru deniyor.

Elinde çalgısı ve fotoğrafa düşülmüş notla rebetikocu Vassilis Tsitsanis.

marika'ya hüzün gazeli

Ayaçığı geceden ipek sesi hüzne çalar gelir
Kapmış udunu göç yollarından kanar gelir

Yıl 1934, Marika'nın yüzünde yüzlere keder
Sesine hayatı yüklemiş anıları sınar gelir

Bir toprağın bile yok bol olsun diyeceğim ama
Kuşlar Atina'dan Pire'den İzmir'e hâlâ döner gelir.

Fotoğraf okumaları

Kitap birçok bakımdan ilginç. Özel olarak Yunan ve Balkan müziği üzerine, daha özelde de Rebetiko üzerine uzmanlaşan Muammer Ketencoğlu, kitabın girişine bir ön açıklama yazmış. Kitabın kavranışı bakımından Ketencoğlu'nun, " 'Taş Plak Gazelleri' gazel sözcüğü çevresinde ilginç bir üçlü buluşmaya beşiklik ediyor. Türk müziğindeki gazel, (Rebetikolarda da "amane" olarak geçen makamsal doğaçlamalar diyebiliriz) birçoğu gazel de söyleyen rebetiko şarkıcı ve müzisyenleri, bir de eski şiir formu olarak gazel" şeklindeki önemli saptaması şiirleri ele almak için ipuçları veriyor. Ayrıca kitabın sonundaki "Okuma Kılavuzu"nda şiirlerde geçen adlar için açıklamalar var. Ada, bu riski şöyle açıklıyor: " 'Taş Plak Gazelleri'ni izleksel bir bütünlük içinde kurup yazarken, dergilerde yayımlanan tek tek şiirler için, daha doğrusu şiirlerde geçen özel adlar için açıklamalarda bulunmak gereğini duydum. Şiirleri açıklamak gibi bir kaygım yoktu. Yine de yok. Ancak, gazellerin izleksel omurgasını oluşturan Anadolu kökenli Rum müzisyenler, Rebetisler üzerinde kısaca durmanın yararı var sanırım."

"Taş Plak Gazelleri" fotoğraf okumalarından oluşan şiirler gibi... Şiirlerin riski de, başarısı da bu "rebetiko fotoğrafları okuma" serüveninde... Kendisinin de söylediği gibi azınlıklar üzerine, özel bir tema seçilerek ele alınmış özel çalışmayla karşı karşıyayız. Belki de bu nedenle şiirler, "Şarkılar çalınır hâlâ kırgın taş plaklarda" diye başlıyor. Bu kırgınlık, bizim dışımızda tarif edilmiş resmi "biz"le, tarihsel kötülükler anlamında yine resmiyetçe kavramlaştırılmış "öteki" arasındaki kırgınlığa taş plak üzerinden bir tarih düşüyor. Şiir adları da bu hüzzam tarih içinde rebetislere düşülen "şiir notlar" şeklinde: "vasilis'e ege gazeli", "manoli'ye bozgun gazeli", "horzanti'ye kostak gazeli", "sofi'ye sevda gazeli", "andonis'e gurbet gazeli", "marika'ya hüzün gazeli", "rita'ya sonbahar gazeli", "andonis'e umarsız gazel", "rita'ya izmir gazeli", "kostas'a düş gazeli", "semsis'e umutsuzluk gazeli", "artemis'e eskiyen gazel", "marika ninu'ya serbest gazel", "sotiria bellu'ya esenlik gazeli", "marko'ya nihavent gazel", "yannis'e kuşlar gazeli", "marika'ya bursa gazeli", "panayotis tundas için gazel", "mihalis'e gönül gazeli", "manos hacidakis'e gazel", "teodorakis ustaya gazel" vb...

Şiirin 'yolunu kesen' tarih ve fotoğraflar

Tarih, fotoğraf ve şiir üçgeninde bazen tarih, bazen de fotoğraf şiirin önüne geçiyor gibi. Bu Ada'nın gazellerinde bir tad eksikliği yaşatıyor okura. Çünkü okurun aklı zaman zaman fotoğraflarda kalıyor ve şiirden "uzaklaşıyor." İlginç bir şey daha, Ada, aslında fotoğraf okumalarından yola çıkarak, şiir yoluyla fotoğraf yazıyor gibi. Biçim olarak gazel, tema olarak rebetiko ve rebetisler seçildiği için, müzikal şiirler bunlar.

"Rita Abacı söylüyor taş
plakta esinde hüzün var
Atina, 1936, unutmadan
efendim mevsim sonbahar
(....)
Liman kahvesinden
çıkıyorum, 1936, sonbahar
Rita Abacı söylüyor taş
plakta sesinde kuşlar"

Şarkı tadında şiir bunlar. Şiir tadında şarkı... Zor'a soyunmuş şair Ada. Otuz iki kısım tekmili birden rebetiko okumaları bunlar... Müşkülgelsin...

'Edebiyat'ta Kıbrıslı Türk kimliği'

Sezai SARIOĞLU

Tarih 21 Haziran 1987... Yer Londra. "1. Genç Kıbrıslı Türk Aydınlar Paneli" yapılıyor. Panelistler; Niyazi Kızılyürek, Filiz Naldöven, Mehmet Yaşın, Neşe Yaşın, Hakkı Yücel... Kıbrıslı Türkler'in edebiyat tarihinde önemli bir toplantıdır bu. Tartışılan konu "kimlik" sorunudur. Şair Mehmet Yaşın, arkadaşları adına selamlayarak toplantının açılış konuşmasını yapar:

Konferansın adına "Kıbrıslı Türk Edebiyatçılarının kimlik bunalımı" deseydik, daha yerinde olurdu belki. Sorun asıl bizim içimizde. Bir halkın kimliğini ortadan kaldırmak öyle kolay değil. Tepeden inme kararlarla durduk yerde bir halka bambaşka bir kimlik de verilemez. Tanrı Janus'un öbür yüzüne bakınca, "eski kimliğimizi avunmak", "kimliğimizi yaratmak", "kimliğimizin yok edilmesine karşı sanat yapmak" filan derken, korkarım biz yazarlar kendi kimlik bunalımımızı dile getiriyoruz... (....) Kıbrıslı Türk sanatçıların çoğunlukla sorgusuzca kulladıkları kimlik kavramına ilişkin böylesi ifadeler, siyasal dille de çakışıyor. Sanatçı "kimliğimizi yabancılar yok ediyor" diyor. Ardındansa aynı yabancıları "kimlik kazanmamıza yardım edin" diyerek yardıma çağırıyor. Politikacının dediği malum: "Ülkemiz elimizden gidiyor" ve sonra "ülkemizin bağımsızlığını ancak siz sağlayabilirsiniz." İyi de kim kurtaracak bizi en son kurtarandan? Yanıtlar çeşitli..

Evet, can alıcı bir soru/sorundur bu: "İyi de kim kurtaracak bizi en son kurtarandan." Kıbrıs'a dair ol hikayeyi özetliyor bu sözcükler.

Mehmet Yaşın toplantıya sunduğu "Kıbrıslı Türk edebiyatında kimlik sorununun tarihsel–toplumsal nedenleri" başlıklı konuşmada ise şu saptamaları yapıyor:

"(Edebiyatımızda) Türkiye bir özlemdir, bir kurtarıcıdır. Anavatan–yavruvatan deyimleri, şiirde yavrunun anaya özlemine dönüşür. Türkiye sahip çıkmadığı sürece Kıbrıs öksüzdür. 'Kuzey rüzgarları', 'Toros dağlarının yakınlığı' ve 'Türkiye'ye köprü kurmak' çok kullanılan imgelerdir. Kendini kurtarılacak yavruvatan yerine koyan bir toplumun kimliği de, edebiyatı da, 'barbaduadan' henüz çıkamamış bir bebeği anımsatıyor."

Şu anda Güney Kıbrıs'ta yaşayan araştırmacı–yazar Niyazi Kızılyürek ise aynı panelde önemli bir saptama yapıyor:

"... Osmanlı yurttaşlığından, İngiliz yurttaşlığına, oradan da Kıbrıs Cumhuriyeti yurttaşlığına sürüklenen Kıbrıs Türkleri üçüncü kez bir 'kimlik kartına' sahip oldular, ancak bir kimlik sahibi olamadılar..."

1974'te Ada'nın işgali ve KKTC'nin kuruluşunu bu saptamalara ekleyip "dördüncü kez kimlik kartına sahip oldular ama kimliğe sahip olamadılar" diyebiliriz.

Kızılyürek konuşmasının sonlarında sorunu yabancılaşma bağlamında da irdeliyor:

"Kıbrıs Türk toplumunun bunalımı neredeyse tarihsiz olmasından kaynaklanıyor. Çünkü tarih genç Marx'ın deyişiyle, amaçlarına ulaşmak için insanların giriştiği etkinliklerden başka bir şey değildir. Tarih böyle anlaşılınca, Kıbrıs Türk toplumunun tarihsizliği kolaylıkla anlaşılabilir. 1950'li yıllarda "Taksim" gibi bir amaç bile kendine ait değildi. Kıbrıslılar, tarihlerinin kendilerine zorla kabul ettirilmesi ile bir tarihsel yabancılaşma içindedirler..."

Şair Filiz Naldöven ise panelde yaptığı "Kıbrıs Türk Edebiyatında Oyun Yazma Sanatı" başlıklı konuşmasında sorunu, "Anadan Doğma Sömürge Adası Kıbrıs" terminolojisi içinde inceliyor ve sonuçta şu saptamaları yapıyor:

"Bugüne dek, Kıbrıs Türk toplumunda hangi kimliğin edebiyatı hüküm sürmüştür açıkça belli! Kimliksizliğin, kendine sahip çıkmamanın edebiyatı hüküm sürmüştür. Yukarıda belirttiğim gibi Kıbrıslı olmak evrenselliği engellememeli, ama Kıbrıslılığı da engellememeli. Bizim Kıbrıs'ta doğup büyümüş, ömrünü Kıbrıs'ta geçiren ve kendi duyarlığına az–çok Kıbrıs duyarlığı sindirilmiş bazı şairlerimiz, Türkiye'deki antolojilerde 'Kıbrıs kökenli şair' olarak geçti. Yani kökü Kıbrıs'tan ama dalı, gövdesi, yaprağı Türkiye'den."

Şu anda İstanbul'da yaşayan Şair Hakkı Yücel de "Kıbrıslı Türk edebiyatında kimlik açısından roman ve öykü sanatı" başlıklı konuşmasında şu saptamaları yapıyor:

"... bu dönemlerde ada insanı üzerinde etkin olan dış dinamikleri şöyle sıralamak mümkün: –Önceleri Osmanlılar ve giderek Türkiye, –Kilise ve ulusal–dinsel ortak karakteriyle Yunanistan–İngiliz sömürgeciliğinin adayı egemenliği altına almasıyla gündeme gelen emperyalist siyaset ve kültür politikaları. Şüphesiz tarihi süreç içinde bu etkenlerin ve daha birtakım politik, ideolojik, ekonomik ve psikolojik faktörlerin birbirlerine görece üstünlükleri olmuş, ama her seferinde taşın altında kalan Kıbrıs insanının kendi yazgısı olmuştur... Kıbrıs'ın siyasi ve kültürel tarihi aynı zamanda bir geç kalmışlıklar tarihidir..."

Şair Neşe Yaşın ise, "Genç Kıbrıslı Türk Şiirin Kıbrıslı Barış Harekatı" başlıklı konuşmasında şunları söylüyor:

"Bugün Türk ordusu ve Türkiyeli göçmenlerle içiçe yaşamak durumunda kalan Kıbrıslı Türkler, Türk ulusundan farklı kültürel kimliklerinin ayrımına varmaktadırlar ve Kıbrıs'ta Türk ordusunun varlığından dolayı 'Anavatan Yunanistan'a daha bir yaklaşım gösteren Kıbrıs'lı Rumlar'dan daha fazla ve daha güçlü olarak 'Kıbrıslılığın' savunucusu durumuna gelmişlerdir. Bunun öncülüğünü ise büyük ölçüde edebiyat, özellikle de şiir üstlenmiştir... 1974 sonrasında gelişen genç şiirin anti–74 bir ruh taşıdığını söyleyebiliriz. Bu şiirin yaratıcısı olan gençler kimliklerini böylesi bir 'protest' ile oluştururlar. Böylelikle toplumsal geleneğe aykırı, isyancı ve yürekli bir tarza girerler ki, bu gerçek şairin ve şiirin doğuşunun müjdesidir... Şiir artık küçük azınlık toplumunun kalbini attıran 'ithal ulusallığın' bayraklaştığı alanlarda okunmak için yazılmamaktadır..."

1987... 1995... Bir zamanlar ve şimdi...

Anadolu'nun 150 yıllık göç tarihini anlatan 'Elveda Doğduğum Toprak adlı bir fotoğraf sergisi açan Tarih Vakfı, Türk ordusunun İzmir'e girişinden sonra Yunanistan'a kaçarak çadırlarda yaşamak zorunda kalan Rum göçmenlerin 1922 yılında çekilmiş fotoğraflarını *(solda)* sergilerken, Kuzey Irak'tan göçen Kürt mültecilerin *(sağda)* benzer fotoğraflarını sergilenmekten kaçındı.

Eksik fotoğraflı göç sergisi

Kültür Servisi- Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 4-20 Temmuz günleri arasında "Anadolu'nun 150 yıllık Göç Tarihi" konulu bir fotoğraf sergisi düzenliyor. 100'ün üzerinde fotoğraf ve belgeyi Atatürk Kültür Merkezi Büyük Sergi Salonu'nda izleyicilere sunacak olan Tarih Vakfı'nın, sergiye koyduğu isim ise "Elveda Doğduğum Toprak". Rockefeller Vakfı'nın maddi katkılarıyla gerçekleştirilen serginin, tematik olmakla birlikte kronolojik bir sıra izlediği ve resmi tarih eleştirisini de içeren bölümler taşıdığı ifade ediliyor.

Serginin duyurusunun yapıldığı basın bülteninde, Osmanlı'nın parçalanmasıyla, o topraklar üzerinde yaşayan Müslüman ahalinin Anadolu'ya sığınmak zorunda kaldığı, daha sonra ise, ulus devlet kurma aşamasına gelen Türkler'in türdeş bir ulus yaratma çabasıyla birlikte, Anadolu'daki Müslüman olmayan azınlıkların göçe zorlandığı vurgulanıyor.

Serginin konu aldığı göçler ise şu şekilde sıralanıyor: "Anadolu'ya gelen başlıca göçler Kafkaslar'dan, Balkanlar'dan, Bulgaristan, eski ve bugünkü Yugoslavya ile Yunanistan'dan oluşuyor. Bir de Polonya (Polonezköy), Macaristan, Rusya, Almanya (Yahudi bilimadamları) ve Afganistan'dan gelen küçük göçler sayılabilir. Anadolu'nun verdiği ana göçler ise Ermeni, Rum, Yahudi ve Süryani göçleridir."

Göçlerin tümünün siyasi ve zora dayalı olduğu belirtilen duyuruda, Anadolu'da kültür mozaiğinin renklerinin ters etkilere maruz kaldığı belirtiliyor ve "Gelen göçler, renkleri canlandırdıysa, giden göçler nihai bir solgunlaşmaya yol açmıştır" deniyor.

Kürt göçleri unutuldu mu?

"Herşeye rağmen yarını kurtarmak için bir şeyler yapılabilir mi" sorusunu sordurtmayı amaçladığı belirtilen sergide Kürt göçlerinin konu edilmemesi ise dikkat çekici. Bunun nedenini öğrenmek için Tarih Vakfı'ndan görüştüğümüz, serginin basınla ilişkiler sorumlusu Gül Dirican, "150 yıllık bir zaman dilimi içerisinde sınıriçinden, sınırdışına ya da tam tersi göçlerden bahsediyoruz. İçgöçlerden bahseden bir sergi olsaydı dediğinizde haklısınız." gerekçesini ileri sürüyor.

"Burada özel olarak 'aman böyle bir şey yapmayalım' gibi bir tavır olmadı. Konseptin içine girmediği için konu almadık. Sınıraşırı toplu ve büyük göçlerden bahsediliyor. Büyük Kafkas göçü, büyük Yunan göçü gibi. Sorunuzu gerektiren böyle bir göç yok" diyen Dirican'a, Türkiye'den kaçıp Kuzey Irak'a göçerek çeşitli mülteci kamplarında barınmaya çalışan Kürt göçmenleri, ayrıca Saddam Hüseyin'den kaçan Kürtler'in Türkiye'ye gelmesiyle oluşan sınıraşırı toplu göçleri hatırlattığımızda, "Serginin bir tarih süreci var. Türkiye'de göç diye bugünden bahseden bir sergi yapılıyor olsaydı, o zaman haklıydınız. Kürt sorunundan bahsetmeden yapılması mümkün değil" yanıtını alıyoruz. Ancak serginin kapsadığı zaman dilimi 1850'lerden başlıyor ve bugüne, 1990'lara kadar uzanıyor.

Dirican, son gerekçe olarak Kürt göçüyle, diğer göçler arasındaki şu farktan bahsediyor: "Bugün bu ülkede Kürt 19nüfusu var. Ama mesela Ermeni nüfusu yok, Yahudi nüfusu yok. Kürtler, bu ülkede tümüyle silinmiş insanlar değiller. Ermeniler için, Rumlar için bunları söyleyebilirsiniz, ama Kürtler için bu geçerli değil. Biz şöyle diyoruz, bunlar yoklar artık. Böyle bir konseptten hareket ettik."

'Öteki sergisi'nde atlanan öteki!

Şaşırtıcı ve sürprizlerle dolu bir toplumda yaşıyoruz. Bazen, gündelik yaşamda resmi tarih dışında gelişen olumluluklarla karşılaşıyorsunuz. Bir sevinç dalgası sarıyor içinizi. Keyifleniyorsunuz. Çünkü, "Taş taş üzerine bırakmadan" kendini kuran, şoven bir Türk Tarih Tezi karşısında her muhalif çabanın, sivil adımın, özel bir anlamı var. Resmi tarih karşısında "taş taş üzerine koymak", tarihin vicdanında yer almak demektir. Yaşadığımız "umutsuzluk" ve "tarihsel kötülükler" karşısında, "tarihsel iyiliklere" gereksinimimiz var. Zamanın ruhu nicedir aleyhimize işliyor. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'nın hazırlıklarını sürdürdüğü "Elveda Doğduğum Toprak, Fotoğraflarda Anadolu'nun 150 Yıllık Göç Tarihi" adlı fotoğraf sergisi dışarıdan içeriye, içeriden dışarıya göçlerle ilgili. Bu anlamda da olumlu, resmi tarih dışına çıkmış bir çaba gibi. Ancak serginin kendini gerekçelendirdiği mantık, "Kürtler'in iç ve/veya dış göçlerinin" atlanmasını açıklayamıyor. Böyle bir açıklama, yapılan eksikliğin teorize edilmesi anlamına gelir. Bu, "Kürt göçlerini" tasarlayarak atlama fiilidir ki, bireyi/kurumu tarih dışına düşürür.

Sorunun bir yönü, resmi tarihten ve onun kurumlarından kopmakla ilgilidir. Muhalifliğin başladığı noktadır bu. Alternatif bir tarih kurumu oluşturmak ise belki de daha ileri bir aşamadır. Yine sorun "öteki"ler içinde, şu ada en riskli olan "Kürt öteki'lerin" unutulması, onların acılarının ve tarihinin atlanması ile ilgilidir. Sözlü tanıklıklar, fotoğraflar "çifte standart"a izin vermez.

Sonuç olarak, bu sergideki fotoğraflar eksiktir. Süryani, Rum, Ermeni ve Yahudi ve Türk göçleriyle ilgili fotoğraflarının yanına Kürt göçlerine dair fotoğrafların da konulması gerekir... Biz koyuyoruz...

'Hükümetin vitrini olmayalım'

HABITAT konusundaki sessizliğini Söz'e yaptığı geniş açıklamayla bozan İHD, gelecek yıl İstanbul'da yapılması düşünülen zirveyi boykot etmeleri için sivil kuruluşlara çağrı çıkarıyor.

Ahmed BERTUĞ

HABITAT II (İnsan Yerleşimleri 2. Konferansı) konusundaki tavrı büyük önem taşıyan İnsan Hakları Derneği, uzun süren sessizliğini gazetemize yaptığı geniş açıklamayla bozdu. İstanbul Şubesi Çevre Komisyonu ile gerçekleştirdiğimiz görüşmede, İHD'nin uzun süredir HABITAT sürecini kendi bünyesinde tartıştığını söyleyen Fatma Kanar, son olarak Genel Yönetim Kurulu toplantısında tavırlarını netleştirdiklerini belirtti.

İlk olarak, HABITAT organizasyonuna sıcak baktıklarını söyleyen Kanar, ancak Türkiye'nin bu organizasyonu düzenlemeye hakkı olmadığını vurguluyor. Kanar, organizasyonun Türkiye'de yapılmaması taraftarı olduklarını ifade ederek şöyle diyor: "Türkiye HABITAT organizasyonunu altın bir fırsat, demokratikleşme sürecine çok önemli bir katkı olarak sunuyor. HABITAT II, biliyorsunuz, Rio zirvesinde alınan prensip kararları doğrultusunda sadece yerleşim, kentleşme sorunlarını tartışan bir organizasyon değil. Bunun yanında insani birtakım prensip kararları var Rio Zirvesi'nde alınan. Zorunlu göçün protesto edilmesi gibi. Türkiye'de, Kürt sorununda barış politikasını gündeme getirmekten korkan, sürekli savaş politikası uygulayan bir devletin, milyonlarca insanı zorunlu göçe zorlayan bir hükümetin HABITAT gibi bir organizasyona ev sahipliği yapmaya hakkı olmadığını düşünüyoruz. İstanbul'da kentleşme sorunlarını tartışmanın, savaş politikasına son verilmesiyle mümkün olduğunu düşünüyoruz."

'Geç kaldık'

HABITAT II'nin İstanbul'da yapılmasını, hükümetin dünya kamuoyunu aldatmada bir reklam aracı olarak kullanacağına dikkat çeken Kanar, HABITAT organizasyonuna katılmama kararı aldıklarını belirtiyor.

İHD Çevre Komisyonu üyeleri, HABITAT'ın İstanbul'da yapılmamasına yönelik çalışmalara girmekte geç kaldıklarını da ifade ediyorlar. Yurtdışındaki NGO'ların boykot yönündeki birtakım çağrılarına karşın, gündemin yoğunluğu nedeniyle etkinliğe geçemediklerini, bu nedenle HABITAT'ın Türkiye'de yapılmasının engellenmesini zor gördüklerini söylüyorlar. Ancak alternatif çalışmalarla ve HABITAT organizasyonuna katılan sivil kurumlarla sürdürdükleri diyalogla tartışmaları yoğunlaştırmayı hedefliyorlar. Ayrıca, İHD'nin görüşlerinin açıklanmasının ardından Türkiye'deki birçok sivil kuruluşla görüşme yaptıklarını ve bunların önemli bir kısmının İHD ile ortak tavır içerisine girme yönünde görüş belirttiklerini vurguluyorlar.

Kanar, Kent ve Demokrasi Platformu'nun "Türkiye'deki gelişmelerin insan haklarına duyarlı bir sürece kavuşturulması için HABITAT II'nin Türkiye'de yapılması" şeklinde özetlenebilecek görüşüne de karşı çıkıyor. HABITAT II'nin Türkiye'deki demokratikleşme çabalarına olumlu katkı sağlayacağı iddialarına yanıt olarak "Hepimiz çok iyi biliyoruz ki, Türkiye'de sivil kurumların örgütlenmesinin önünde çok büyük engeller var ve devlet bunların kaldırılması konusunda samimi değil" diyor.

Türkiye, İsrail'den demokratik mi?

Platform'daki sivil örgütlerin "Hükümetin politikalarını, dünya çapındaki böylesi bir toplantıda, yurtdışı NGO'larla birlikte, ama yerinde teşhir edelim" sözlerine yanıt olarak, "Tüm sivil örgütlerin biraraya gelerek, bu toplantıyı boykot etmesi mi daha etkili olur; yoksa, toplantılara katılıp teşhir etmeye çalışmak mı" sorusunu ortaya atıyor. Kanar, sözlerini şöyle sürdürüyor: "Ev sahipliği yapabilecek noktaya getirmek için Türk hükümetini zorlamak gerektiğini düşünüyoruz. Yerinde teşhir etmek konusunda ise, devlet bunu engellemek için sivil örgütlerden çok daha başarılı olacaktır. Sivil kurumları da vitrin olarak kullanmak, dünya kamuoyuna sivil kurumlara değer verdiğini, sivil kurumlarla birlikte davranabildiğini göstermek istiyor. Rio Zirvesi'nde alınan kararlardan sonra, örneğin İsrail bir zorunlu göç nedeniyle, Filistin nedeniyle protesto edildi, ev sahipliği hakkı alamadı. İsrail, HABITAT'a ev sahipliği yapamıyor. Peki Türkiye'nin ne farkı var?"

Komisyondan Kemal Ülgenci ise, sivil kuruluşların ulusal rapora sundukları metinlerinde muhalif öğeler bulamadıklarını ifade ediyor ve "Yerinde muhalefet yapmak istediklerini söyleyen bu kuruluşların rapor taslaklarını incelediğimizde çok fazla muhalif tavır görmüyoruz. Hükümetin getirdiği yönelime girmeye razı gibi görünüyorlar" diyor.

Fatma Kanar, sivil kuruluşlar arasındaki farklı yaklaşımların nedenlerinden birisini şu cümlelerle özetliyor: "Türkiye'de sivil kurumlara yönelik yoğun engellemeler, baskılar var. O nedenle sivil kurumlar, henüz olması gereken yapıda, kendine olan özgüvenini kazanamamış durumda. Kendi iradesiyle, kendi inisiyatifinde birtakım toplantılar organize edemediğinden ya da edemeyeceğini düşündüğünden devletlerin organizasyonuna eklemlenip kendi seslerini ifade edebilecekleri yanılsaması ortaya çıkabiliyor."

Sivillere rüşvet!

HABITAT II ile ilgili Türkiye'de yürütülen tartışmaların benzeri yurtdışındaki sivil kuruluşlar arasında da gerçekleşiyor. HABITAT'ın sivil ayağını düzenleyeceği öne sürülen HIC'te (HABITAT Uluslararası Koalisyonu), 'Türkiye'ye gidelim, gitmeyelim' tartışması hâlâ sonuçlanmadı.

HABITAT II koordinatörü olan ve hükümet kanadında yer alan Gürel Tüzün, HIC'teki ağırlıklı görüşün İstanbul'a gelmekten yana olduğunu ileri sürerken, İHD'den Fatma Kanar, Tüzün'ün söylediklerinin aksine "HIC'te şu an tartışma sürüyor ve Türkiye'nin bu toplantıyı yapmaya hakkı olmadığı yönünde ağırlıklı görüş var" diyor.

HIC'teki bir diğer tartışma konusu ise HABITAT zirvelerinin özüne ilişkin. Bu tartışmalarda, devletlerin kendi aralarında yaptıkları pazarlıkların zirvenin esasını oluşturması, zirvede bağlayıcı kararların alınmaması ve esas olarak sivil kuruluşların inisiyatiflerinin son derece sınırlı olması gibi yönler sorgulanıyor.

Hem Türkiye'deki, hem uluslararası düzeydeki bu tartışmalar sürerken geçen ayın başında Kenya'nın başkenti Nairobi'de düzenlenen HABITAT II öngörüşmelerinde, sivil kuruluşların lehine kimi yeniliklerin öngörülmesi dikkat çekti.

Bunlardan ilki, NGO'ların statüsüne ve katılım biçimine ilişkin. Bugüne kadar düzenlenen benzer zirvelerin resmi konferanslarında dikkate alınmayan, NGO forumlarında ortaya konulan görüşlerin, bu sefer, hükümetlerin yapacağı ana konferansa (genel kurul) yansıtılması düşünülüyor. NGO'ların, 1976'da yapılan ilk HABITAT zirvesinde etkin olamamalarının önemli bir sonucu olarak, 76'da alınan kararların yüzde 60'ının yanlış olduğu gerekçesiyle değiştirilmesinin, bu düzenlemeyi gerektirdiği öne sürülüyor. NGO'lar 'lehine' bu değişikliğin, hem Türkiye'deki, hem uluslararası düzeydeki NGO'ların boykot eğilimine girdiği bir zirve öncesinde gündeme getirilmesi dikkat çekici.

Ayrıca NGO'ların resmi genel kurulda, temsilci düzeyinde yer almaları ve 'kısa' konuşmalar yapabilmeleri yönünde de düzenlemeye gidileceği söyleniyor. Bir diğer değişiklik de, yerel yönetimlerin merkezi hükümetlerle eşit haklara sahip olarak genel kurula katılması yönünde.

METO' BİYOGRAFİ' LER

Met - Üst

İhtiyar balıkçı İHSAN YÜCE

oyuncu değil de, salt balıkçı olarak kalmış aklımızda.. kıstırılmış, fakir bir balıkçı.. daha çok da gecikmiş, düş'ü fazla zamanı az bir balıkçı.. üstelik bu fasit daire içindeki durumun dramından da haberdar olan derin ve derviş bir balıkçı.

bazı insanlar yüz yaşında bile ölseler, ölümleri erken bir ölüm gibi geliyor ilk duyunca.. yeşilçam'da böylesi erken ölümler öyle çok ki.. üff.. biraz daha yaşasalar, bir iki başyapıt vereceklermiş gibi.. sanki ve belki gibi..

erkan yücel, yavuzer çetinkaya, yaman okay, ihsan yüce, daha çok var.. yavuzer çetinkaya, misal "savaş ve doğum" isimli kitabındaki, "öncelikler bulamacı" adlı nefis öyküsündeki atmosferde bir film çekebilseydi keşke.. keşke ile ukde.. trabzonspor'un gürcü ikizleri arçil ile şota gibi.. hayatımızın dürzü ikizleri de bunlar.. keşke ile ukde.. hafta içinde yolda yürürken sevgili şairciim haydar ile ergülen'e rastladım da bu ile ile'li cümleler ondan oluyor galiba.. galiba ile biraz, yâni.. hatta sanki ile belki.. ve fakat ile bağlacı, reklamcılık söylemi yüzünden garip de bir yara aldı sanki.. misal bilmem ne ile farkedilebilirsiniz, gibi.. leyla ile mecnun edilebilirsiniz mi.. yine de ile bağlacı'nda bir kan bağı ile bir ruh hâli birlikteliği de var gibi.. gibi değil, kesinkes var.. neyse.. neyse ile konu bu değil.. hatta ile karamba karambita)

ölümünden çok sonra ihsan yüce'nin, psikoloji ve psikodrama üzerine görüşlerini kinema dergisi'nde okuyunca çarpıldık doğrusu.. teorisini iyi kurduğu bir alanda, bir filmlik bir zamanı daha olsaydı keşke.. yine keşke ile ukde.. yine o dürzüler..

gelgelelim ihsan yüce'nin ses'i de vardı.. bazen kara mizah sıkışmışlığında çıkan, sigara ile terbiyelenmiş belki rakı ile tomarlanmış hafif boğuk bir ses.. küfür salladığı zamanlar pek yakışan harbiden bir ses..

bir de ihsan yüce, güzel baba rolleri de oynadı.. çaresiz, kuşatılmış, mecbur, mağrur baba rolleri.. hüzünlü bir kabulleniş.. teslimiyetçi.. ama sınırlarını bildiğinden öyle.. içine de kapanık.. sevgisini pek göster-e-meyen.. hatta sevgi gösterilecek durumlardan kaçan, kaçınan bir baba.. daha çok "kız babası".. üzüntüsünü, kızı gittikten sonra başlatan bir baba.. fazla gevşek zamanları bulunmayan, varolanı da hay'dan gelip huy'a gitmiş bir baba.. ama daha çok, balıkçı ve ihtiyar bir baba.. üstelik otuzlu yaşlarında film çevirmeye başlamasına rağmen daha çok baba olarak belleklerde kalan bir baba.. garip bir sezgi: yılmaz güney, ihtiyarlayabilseydi, sanki biraz ihsan yüce gibi bir baba mı olurdu.. münir özkul'un babalığındaki laiklik ve hoşgörü anlayışı, ihsan yüce'nin babalığında boğucu bir hâle dönüşür.. ve fakat bu durum hayattaki kadar yalın ve öylesi bir durum'dur.. sahici ve samimi.. ihsan yüce, oğlan babası rollerini de kız babası gibi oynayan bir baba'dır.. ama gariptir kızlar'ın rağbet ettiği baba tipi daha çok münir özkul'unki gibi'dir.. çünkü münir özkul'a kızları gerektiğinde kızları sarılabilir ve birlikte ağlaşabilirler.. amma velakin cümbür cemaatin ihsan yüce'nin babalığında bu hâl "hoop, noluyoruz" bir hâldir.. hayatındaki keşke ile ukde'si bol zamanlar, oyunculuğunu da biçimlemiş gibi.. o nedenle sahici ve samimi ya.. korku, şüphe kâbus gibi psikolojik derinlikler, incelikler barındıran, ama sokaktaki hayata da gönderme yapan, endişeli bir oyunculuk.. ve balıkçı ne kadar yetenekli olursa olsun denizde balık yoksa işleri kesat değil midir.. bir fasit daire daha.. balıkçılık mesleğinin genel özellikleri onun film ömrünü de çengelli iğenelemiş gibi.. hangi meslekte birini oynarsa oynasın, mesela madenci'yken bile balıkçı sanki.. hep balıkçı..

yönetmen olmuş, senaryocu olmuş, oyunculuk yapmış, derya gülü'nde oynadığı karısından yaşlı koca rolü.. çiçek abbas'da oynadığı, pembe mutlu'nun babası rolü.. tamam, buldum.. ihsan yüce, daha çok, pembe mutlu'nun oynadığı abla, kız rollerinin babası rollerinde gezinmiş.. ayşen gruda'nın oynadığı abla, kız'lı roller, ihsan yüce'nin babalık rollerine abes kaçar gibi.. ayşen gruda'nın kız'lı abla'lık rolleri en çok, münir özkul'un baba rollerinde olduğu filmlerde şavkıyor.. gelgelelim, pembe mutlu'nun oynadığı abla, kız rolleri'nin en sahici ve en samimi babası da muhakkak ihsan yüce olmalıymış gibi..

sinema krize girdi.. balıkçı ise çoktan denize açıldı bile.. deniz ise pet şişe, çöp püsür, lağım suyu ve bir sürü keşke ve ukde'yle dolu.. yine de balıkçılara ne denirse işte hay bin dokuz yüz doksan dokuz kunduz kadar ondan diyelim ihtiyar balıkçı ihsan amca'ya.. rastgele.. rastgele ihsan amca..

'MİT'olojinin kısa tarihçesi

Suat PARLAR

▼ "Enternasyonal Faşizmin" devlet yapıları soğuk savaş basitleştirmelerinin dışında ele alınmalıdır. İstihbarat faaliyetleri oldukça akışkan bir zeminde, tekelci sermayenin komploya dayalı "otoriter hızı"nı temsil etmektedir. Militarist olanı temsil eden güçler "haki" renkli "cephe" dışında daha komplike, güçlü ve merkezi bir yapıya bürünmüştür. Sivil toplum ile onun devleti ise "enternasyonal faşizmin" "Düşük Yoğunluklu Savaş" cumhuriyetlerinde incir yaprağından farksızdır.

Ercan AKYOL'un 28 Kasım-5 Aralık 93 tarihli EP dergisinde yayımlanan karikatürü

Soğuk savaş, "sessiz şebeke", Gladyatörler, Mavroyani Paşa'nın hafiye örgütü, Teşkilat-ı Mahsusa, MAH, MİT, JİTEM, Özel Harp Dairesi... Karışık bir denklemin hep X'i çağrıştıran semboller toplamı. Komplo teorilerinin biçimsel anlatımının soğuk yüzü. Egemen sınıfların acımasız komplosundan süzülenler.. Tanımları çoğaltmak mümkün. Ancak temel gerçek hep aynı. Sınıfsal hegemonyasını bir dünya sistemi olarak kurmak zorunda olan her egemen sınıf, müthiş bir çoğunluk karşısında hep azınlıktır. Tarihsel haksızlığı, birbirinin yerine esnek bir uyumlulukla geçiren zor ve ideoloji temelinde meşrulaştıran egemen sınıfların en iyi silahıdır: Komplo. Bu silahın ustaca kullanıldığı bir siyasi coğrafyada yaşıyoruz.

"Enternasyonal kapitalizmin" feodal gericilik destekli istibdadını temsil eden Abdülhamit II. bilinen ilk "istihbarat" örgütünü kurdu. Bir geleneğin başlatıcısı olarak işin başına Mavroyani adında Frankofil tutumlu bir enternasyonal sermaye adamını getirdi. Gelenek, Cumhuriyet döneminde de bozulmadı. İttihat ve Terakki'nin öncü kadrosu ile emir-komuta ilişkisi içinde bulunan Alman emperyalizminin Prusyalı generalleri Cumhuriyet'le birlikte eski itibarlarına kavuştular. 1912-1919 arası Alman Genelkurmayı'nın askeri istihbarat bölümünün başkanlığını yapan General Oberst Walter Nikolai, Mareşal Fevzi Çakmak tarafından 1926'da Türkiye Cumhuriyeti'nin istihbarat örgütünü eğitmekle "görevlendirildi". 6 Ocak 1927 tarihinde MAH; Milli Amale (ülkü) Hizmet örgütü kuruldu. Bu gizli örgütün hiçbir yasal dayanağı olmadığı biliniyordu. Yasadışı ve gizli

MAH 1955 yılından itibaren Amerikan eğitimine ve sistemine göre yeniden organize edildi. Soğuk savaş yıllarında kurmay yarbay rütbesinde 6 kişilik bir grup ABD'ye eğitime gönderildi. Bu grup MAH'ı 1965 yılında kuruluş kanununda olan "legal" bir kurum haline getirerek "gizli örgüt" statüsünden MİT'e taşıdı. 70'lerde Arnavutköy'de Ulaş Bardakçı'nın katledilmesi, Fındıkzade baskını ve Kızıldere katliamında MİT timleri ön plana çıktı. Öte yandan, Ziverbey komplosunu yönlendirmenin prestiji ile 1972 Ekim'inde 30 imzalı bir MİT muhtırası devletin üst düzey kurumlarına verildi. "Servis, Türkiye politikasını etkileyen ve hatta politikaya yön veren bir müessese haline gelmelidir" talebini içeren bu muhtıra, Hiram Abas yönetimindeki İstanbul grubu tarafından imzalanmıştı. MİT yasasında personel ile ilgili görev tanımında "baskınlara" dair bir hüküm bulunmamasına rağmen, örgüt gücünü "kirli harekatlardan" alıyordu. Yalnızca Hiram Abas'ın 150 civarında "kirli harekat" yönetmiş olması enternasyonal faşizmin "yazısız hukukunun" işlerliği sonucudur. "Komünizmle mücadele" amacına yönelik "MİT operasyonları" devletin "sivil" kanadı tarafından da desteklenmiş, sonuçta "MİT"çiler devlet içindeki dengelere, "muhtıra" verecek ölçüde ağırlıklarını koymuşlar, "çelik çekirdekte" yerlerini almışlardır.

Bu tarihsel akış içinde en önemli kilometre taşı devlet içindeki istihbarat birimlerinin 1 Kasım 1993 tarih 2937 sayılı yasa ile getirilen düzenleme neticesinde koordine edilmesidir. Adı geçen düzenlemeden sonra MİT artık Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu içindeki konumu ile algılanmalıdır. Devlet içinde yaşanan tasfiye süreçleri "sibernetik" bir örgütlenme anlayışı ve ağı yaratmış, soğuk savaş "istihbarat"çılığı yerini Yeni Dünya Düzeni'nin "soğuk barış" temelinde gelişen "düşük yoğunluklu" çatışma "sibernetik"ine bırakmıştır.

MİKK böyle bir geçiş döneminin organizasyonudur. Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu "MİT müsteşarının başkanlığında emniyet hizmetleri başkanı ve istihbarat başkanları, genelkurmay istihbarat başkanı veya yardımcısı, bakanlıkların istihbarat hizmetleri ile görevlendirilmiş daire ve benzeri kurumlar başkanlarıyla, MİT müsteşarının çağıracağı kimselerden teşekkül eder". Bu ölçüde büyük bir güçle donanmış ve merkezileştirilmiş bir aygıtın Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'ne bağlılığı da düşünülürse MİKK'nun bilgi=güç=aktif operasyon mantığı içinde ve "otoriter" uygulama hızıyla iktidar süreçlerindeki yeri anlaşılır.

Bu temelde,12 Eylül sonrası yapılan düzenlemelerle "sivil" bürokrasinin "doktrine" edilmesiyle gündeme alınarak Milli Güvenlik Akademisi kurulmuştur. Bu kurumda vali, kaymakam, genel müdür, müsteşar, büyükelçi ve KİT yöneticileri gibi üst düzey bürokratlar eğitim görmektedirler. Devlet idaresinin militarizasyonu anlamında önemli bir işlevi olan bu akademi, devlet hiyerarşisi içinde yükselmeyi belirleyen ordu benzeri bir "rütbe merdiveni" oluşmuştur.

İşte devletin "çelik çekirdek" yapısının "sibernetik" destekli "enternasyonal faşizm" temelinde ahtapot kollarını geliştirmesine sivil bürokrasiden bir örnek; TÜRKSAT Program Direktörü İlhami Aygün bakın neler söylüyor:

"TÜRKSAT düşünülürken Sovyet Rusya vardı. Ve biz Orta Asya'yı gizli olarak kapsadık. Yani uyduya bu kanallar konuldu, ama uluslararası hiçbir alanda deklare edilmedi" (PTT Dergisi, sayı 147, sh. 6)

"Enternasyonal Faşizmin" devlet yapıları soğuk savaş basitleştirmelerinin dışında ele alınmalıdır. İstihbarat faaliyetleri oldukça akışkan bir zeminde, tekelci sermayenin komploya dayalı "otoriter hızı"nı temsil etmektedir. Militarist olanı temsil eden güçler "haki" renkli "cephe" dışında daha komplike, güçlü ve merkezi bir yapıya bürünmüştür. Sivil toplum ile onun devleti ise "enternasyonal faşizmin" "Düşük Yoğunluklu Savaş" cumhuriyetlerinde incir yaprağından farksızdır.

"Demokrasimizin" ilham kaynağı "medya" teknolojisinin zirvesi TÜRKSAT'ın anti-komünist soğuk savaştan "devrim bekçisi" düşük yoğunluklu demokrasiye doğru çağ atlaması da bunun göstergesi olsa gerek. Bu uydu, Orta Asya'da "uydular" arayan "uydu" Türkiye'nin ulaştığı "enternasyonal" aşamanın uğursuz bir belirtisi değil midir?

Gözbağlarınızı açın!

Özcan SAPAN

Savaşın en acı görüntüleri oturma odalarımıza, günlük gazetelerin baş sayfalarına, konuşma dilimize kadar yansımış bulunmaktadır. İnsanlığın düşmanı, yüzyılın tedavisi mümkün olmayan hastalığı ve her geçen gün çoğalarak yayılan, dünyada tarihsel bir salgın oluşturan bu mikrop, şimdi de bir başka mikroba karşı dövüşmeye hazırlanıyor. "Çevre kirliliğine karşı SAVAŞ BAŞLIYOR" ismiyle son günlerde İstanbul sokaklarını süsleyen çirkin afiş bizleri canevimizden vurdu.

Afiş, estetik kaygılar gözönüne alınırsa yapılan diğer afişlere kıyasla İstanbul sokaklarını ve toplu taşıma araçlarını süslediği söylenebilir. Ancak "çirkin"lik fiziki, görsel bir çirkinlik değil, içsel daha doğrusu mesaj çirkinliğidir. Afişe dikkatle bakıldığında, hem savaş kışkırtıcılığı, hem de ihbarcılık mesajı taşıdığı (içerdiği) görülecektir. Oysa bu savaşlar çoktan başlamıştır Recep Bey! Olayın sonuna yetişen filmlerdeki polisler gibi olmakla beraber harman tavında dövülür misali halkı savaş ve ihbarcılığa sevkedecek kadar da acımasız ve cesursunuz! Savaş ve ihbarcılık; her iki olgu da insanlık tarihi kadar eski ve dehşet vericidir. Mükafat ihbarcılığın sonucu olarak dilimize yerleşmiştir. İlk resmi kayıtlarda adı 055'ti, şimdiyse 155. Başımızda bir 153 eksikti, o da tamam oldu. Çevreci huzur ve güvenlik için 153 karşınızda!..

Hava kirliliğine karşı SAVAŞ! Kötü kömür kullananları "ihbar" ettiler ve bilgiler geldi diyelim. Sorun çözülecek mi? Havayı sadece kötü kömür satanlar–kullananlar mı kirletiyor? Hem sisteme karşı hem sistem yanlısı. Yani devlete karşı ama devletçi Recep Bey! Bu afiş, bu slogan ve alt yazılar 70 yıllık tarihin, uygulamaların çökmekte olan ailenin bakış açısı değil midir? Düzen içi geçici iyileştirmeler öteden beri yapılagelen uygulamalardır. Avrupa Topluluğu'na girebilmek için binlerce insana ehliyet dağıtılmadı mı? Ehliyet dağıtanlar zenginleşirken, dağıtma emrini veren devlet uygar ülke olma imajını satın almayı umuyor. Ve bu arada olan acemi sürücüye oluyor. En ufak bir hatasında onu bekleyen tanımlama, tuhaf bir görüntü eşliğinde afişlere yansımaya hazırdır artık; trafik canavarı! Ne yaman çelişki tanrım! Devlet destekli özel kurslar aracılığıyla 5-7 milyona ehliyet dağıtıp ülkeyi bir ağ gibi örme projesi olan demiryollarından vazgeçeceksin. 1950'lerden sonra otomobil sektörünü geliştirmek adına Koç'un kasasına bu proje ile milyarları aktaracaksın ve bu arada 3. köprüyü tartışırken tüp geçidi tartışma konusu bile etmeyeceksin, çıkıp ondan sora da "Trafik Canavarı Olmayın" diye afiş yapacaksın.

Geçici iyileştirmeler daima geçici söylemler üretir. Şimdi bu bağlamda geçici iyileştirmeyi en kötü slogan ve altyazıyla savunan Erdoğan, hava kirliliğine karşı doğalgazı savunması gerekirken kötü kömürü lanetleyerek "iyi kömür" alın demek istiyor. İyi kömürün nerede ve nasıl satıldığının adresi unutulmuş! Bu işi devlet yapıyor Recep Bey! Yoksa bu da yeni bir Ali Cengiz oyunu mu? Açık olsun! Aslında mesele açık. İyi ya da kötü kömür, 3. köprü ya da tüp geçit meselesi değil bu.

Nihayetinde şu veya bu seçenek sistemin daha iyi nasıl ıslah edilip kabul edilebilir sınırlara çekilmesiyle ilgilidir. Yüzelli yıl önceki tartışma; özel mülkiyeti kışkırtarak sahiplenme ideolojisini başkalarının zararına yaygınlaştıran kapitalist işleyişin mi, yoksa en basit gereksinimden, en karmaşığına uzanan bir yol açarak sosyal ilişkileri eşitlemiş bir biçimde düzenleyen toplumsalcılık mı?

Öncelikle doğalgazı (kalıcı çözüm) veya ucuz ve kaliteli kömürü (geçici çözüm) sağlamadan kötü kömür kullananları-satanları ihbar etmeye halkı çağırmak, ihbarcılığı yaygınlaştırmaktan başka hiçbir işlev görmeyecektir. "Kötü kömür"ün adının yarın "anarşist", "komünist", "terörist", "İslamcı", "şeriatçı" olmayacağının garantisi yoktur.

Belediye, bir sivil toplum örgütüdür. Adı üzerinde sivil. Etkinliği yerine getirirken kullanmış olduğu kavramlar da etkinliğin sosyal muhtevasına uygun bir içerikte ve militarizmden uzak olmalıdır.

Hava kirliliği! Kötü kömür! Savaş! İhbar!..

Bunlar sistemin kavram ve anlayışlarıdır. Uygulamanın kendisinin de kısmi "iyileştirme"nin ötesine geçmediği bir noktada alternatif olmaktan söz etmek... İşte bu illüzyondur. İki yüzlülüktür!...

Başka ne denebilir ki; Gözbağlarınızı açın!..

Belediye, bir sivil toplum örgütüdür. Adı üzerinde sivil. Etkinliği yerine getirirken kullanmış olduğu kavramlar da etkinliğin sosyal muhtevasına uygun bir içerikte ve militarizmden uzak olmalıdır. Hava kirliliği! Kötü kömür! Savaş! İhbar!..

Uluslararası sendikal harekette önemli tartışma

Aziz ÇELİK

Uluslararası sendikal hareketin 100 yıllık örgütlerinden CGT (Fransa Genel Emek Konfederasyonu) Dünya Sendikalar Federasyonu (DSF) üyeliğinden ayrılmaya karar verdi. Nisan ayı başında CGT Ulusal Konfederal Komitesi 15 çekimser oy ve 105 kabul oyuyla DSF üyeliğine son vermeyi kararlaştırdı. Karar Aralık 1995'te toplanacak CGT kongresinde tüzük değişikliği haline getirilecek.

CGT'nin DSF üyeliğinden ayrılması sıradan bir gelişme değil; arka planında soğuk savaş sonrasında uluslararası sendikal hareketin izleyeceği yol tartışmaları var..

CGT ve DSF Türkiye'de sosyalist kamuoyunun ve sendikal çevrelerin aşina oldukları örgütler. 1995'te 100. kuruluş yıldönümünü kutlayacak olan CGT Fransa'nın en köklü sendikal örgütü, CGT aynı zamanda DSF'nin tek kayda değer Batılı üyesiydi.

DSF ikinci savaşın ardından 1945'te çeşitli kollara ayrılmış uluslararası sendikal hareketin tek merkezi olarak ortaya çıktı. Ancak Marshall planı konusundaki tutum, soğuk savaş ve Amerikan sendikacılığının çabalarıyla DSF bölündü ve 1949 yılında ICFTU (Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu) kuruldu. Bütün bir soğuk savaş döneminde uluslararası sendikal hareket büyük bir rekabet yaşadı. Bu rekabet birçok ulusal sendikal merkeze de yansıdı. DSF esas olarak sosyalist ülkelerde devlet sendikalarının örgütü olurken, ICFTU'ya Batı Avrupa sendikaları egemen oldu. Bunun en önemli istisnası CGT oldu. Bu süreçte CGT, DSF'nin resmi çizgisine zaman zaman eleştirel tutum aldı.

CGT, Türkiye'de özellikle DİSK çevresi için önemli bir dikkat merkezi oldu. DİSK'in 1975 sonrası kullanmaya başladığı "sınıf ve kitle sendikacılığı" kavramının CGT metinlerinden uyarlandığı belirtilmektedir. CGT'nin FKP'ye yakınlığı ise CGT'ye ayrı bir dikkat atfedilmesine yol açıyordu. Gerçi "sınıf ve kitle sendikacılığı" hemen ülkemize uyarlanmıştı, ama CGT Genel Sekreteri ve FKP MK üyesi Krasucki'nin ortaya attığı "çağdaş sendikacılık" kavramı görmezden gelindi, daha sonra ise "küfür" olarak kullanılır oldu.

DSF sosyalist ülkelerdeki çöküşün ardından büyük bir sarsıntı yaşadı, üye kaybına uğradı; eski sosyalist ülkelerde yeni kurulan sendikalar DSF'yi tercih etmedi. DSF'nin Aralık 1994'te Şam'da (!) topladığı 13. kongresinde CGT yönetimde yer almayı reddetti ve DSF üyeliğinden ayrılma tartışmalarını başlattı.

CGT'nin ayrılma gerekçeleri şu başlıklar altında toplanmaktadır:

• DSF'nin yapısı, anlayışı ve metodları günümüzde sendikal hareketin ihtiyacı olan köklü yenilenmeyi yapmaktan acizdir. 13. kongre de bütün uyarılarımıza rağmen bu konuda hiçbir köklü adım atmamıştır.

• DSF'de merkeziyetçi ve liderci yönetim anlayışı hakimdir.

• DSF ideolojik olarak sınıfçı sendikacılık referansını sürdürmektedir. Oysa günümüzde hiç kimseyi ayırdetmeyen açık bir diyalog esastır.

• DSF'de demokrasi kağıt üstündedir. Müdahaleci bir yönetim anlayışı hakimdir.

• CGT, şeffaf ve dinamik bir sendikacılık için mücadele edeceğini vurgulamakta ve gerçekten demokratik ve devletlerin ideolojik politik ve dini yaklaşımlarından bağımsız bir sendikacılığı savunduğunu belirtmektedir.

•CGT ayrılma kararının gerekçesinde mevcut durumun tamamen farklı şeyler talep ettiğini belirtiyor. Ve uluslararası sendikal hareketin yeniden tanımlanmasının herkesin başarması gereken bir görev olduğunu belirtiyor.

Soğuk savaşın ardından uluslararası sendikal hareket tartışıyor. 50 yıllık değerlendirmeler/üyelikler gözden geçiriliyor. Bakalım ülkemizde serinkanlı, uluslararası gelişmeleri değerlendiren, dünya bilgileriyle donanmış bir tartışma ne zaman yapılacak?

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım RUHİ

ŞERİATIN KESTİĞİ TIRNAK ACIMAZ

"Mallar memlekete girip çıkıyor, ama hastaneler girip çıkmıyor."
Sadun AREN

Aygaz kamyonu bütün zımbırtısıyla sokağa girdiğinde bir gürültüdür koptu. Hemen fırladım balkona. Mahallenin gençleri "Aygaaaz! Nay nay nom!" müziği eşliğinde dansediyorlardı. Salağın biri de kamyon şoförüne selpak mendiline yazdığı bir istek parçasını iletmeye çalışıyordu. Ne vahim durumdayız! Memleket elden gidiyor! Kayahan, Tarkan, Mirkelam derken, geldiğimiz duruma bak! Kapı gıcırdasa müzik oluyor artık. Timur Selçuk bodrum katlarında kirada yaşarken, Ruhi Su çoktaan elini ayağını çekmişken bu yaşamdan, Tanju Okan hastayken, Alpay emekliye ayrılmışken, Sezen Aksu yavaş yavaş öğretmenliğe soyunurken, başka bir şey bekleyemezdim elbette! "Kıl oldum abi, misafir ol gel bana, Kol böreği açayım sana, gelip geçme kapımızın önünden, ben Balıkesir Barosu'na sevdalıyım" ve daha bir sürü zırva! Neyse asabımı bozmayayım sabah sabah!..

Balkondan bir U dönüşü yapıp mutfağa doğru ilerledim. Başladım çıt çıt ayak tırnaklarımı kesmeye. O sırada kapı garç diye açıldı ve babam bir kaplan gibi kükredi:

— Haazıım! Manyak mısın ulan sen! Mutfakta da tırnak kesilir mi ulan!

Ben de ona kükredim:
— Eee, n'olmuş yani! Nasıl olsa kirada değil miyiz! Nasıl olsa bu evden taşınmayacak mıyız!

Cevabım pek tatminkâr değildi galiba. Çünkü babam ağzından köpükler aka aka kalorifer peteklerini ısırmaya başlamıştı. Gürültüye annem geldi:

— Ne oluyor ayol, diye bağırdı. Darbe mi oldu, Alparslan Türkeş radyodan konuşma mı yapıyor, Necdet Menzir basın açıklaması mı yapıyor, bu ne gürültü, bu ne hiddet, bu ne celal! Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar, sizin iman dolu göğsünüz gibi serhaddiniz mi var?

Babam bir eli göğsünde –büyük ihtimalle kalp krizi geçiriyordu- kekeleyerek benim tırnak kesme olayımı anlattı anneme. Annem birden yedi başlı ejderha kesilip bir gazeteden kuponla aldığımız teflon tavayla vurmaya başladı kafama. Bir taraftan da hiddetle söyleniyordu:

— Ne oyunda, ne oynaştasın. Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın ulan dürzü!

Altında kalır mıyım, bir taraftan paşa paşa dayak yerken, bir taraftan da laf yetiştiriyordum anneme:

— Yaşı ne karıştırıyorsun be! Ona kalsa Aziz Nesin ilk kitabını 40 yaşında yazmış. Demirel 70 yaşında Cumhurbaşkanı oldu. Marx ve Engels Komünist Manifesto'yu yazdıklarında otuz yaşlarındaydılar.

Bütün bağrış çağrışlarım boşa gitti. Annem bu kez taksitle aldığı yemek takımının tabaklarını fırlatmaya başladı. Babam da boş durmuyordu bu arada. Bir yandan kalp spazmı geçirirken, bir yandan da oturduğu yerden bana tekme atmaya çalışıyordu. Bir çeşit MC hükümeti kurmuşlardı o anda. Kutsal İttifak!

"Yeter, yeter!" diye bağırarak kaçtım evden. Etrafı seyrede seyrede gidiyorum. Halkımın biraz morali bozuk gibi geldi bana. Yirmi beş yaşlarında, kumral, kot pantolonlu bir kız yüzüme dik dik bakarak, "Tren mi geçiyor, ne diye bakıyorsun ulan öküz!.." diye hakaret etti. Ben de ona, "lütfen hamfendi! Güzel olduğunuz için baktım. Kötü bir niyetim yok! Niçin bana Ayvaz Gökdemir muamelesi çekiyorsunuz! Siz Avrupalı mısınız, parlamenter misiniz!" diye cevap verdim. Kadının yüzü kızardı. "Seni Birleşmiş Milletler'e şikayet edeceğim" diyerek hızla uzaklaşıp gitti yanımdan.

Özgürlük ve maceranın tadını çıkara çıkara dolaşıyordum ki, zınk diye Müslüm Gürses'le burun buruna geldik. Onu biraz bezgin gördüm.

— Hayrola Müslüm abi, ne iş, diye sordum.

— Sorma Hazım, dedi. İçimde yılların yorgunluğu var ve Haydar Haydar!

— Boşver abi! Neler yapıyorsun onu söyle!

— Hiç! Bildiğin şeyler. Bir jilet fabrikasına ortak oldum geçenlerde. Biliyorsun bizim konserlerde ekmek peynir gibi işler jilet!.. Yeni bir işkolu!.. İbo gibi vatandaşa istihdam yaratıyorum.

— Hayırlı olsun abi! Seni severim bilirsin.

— Arar bulur musun beni beni, simsiyah duman olsaydım olsaydım!

— Tabii bulurum abi! Hadi kal sağlıcakla!

Müslüm abi muhabbetini geride bırakarak yola devam ettim. Konunun geri kalan kısmını "Haydar Ergülen ile Express"e bıraktım. Onlar Müslüm'ü çok tatlı işliyorlar çünkü!

ödeşiriz).

Aylak aylak dolaşmamı Taksim meydanında sonlandırmayı düşünüyordum ki, birden bir ses duydum:

— Vurun ulan vurun! Onlar kolay ölmez!

Aman Tanrım! O da ne! Yüzelliye yakın polis motosikletleri, son derece şık elbiseleri, zırhlı araçları, köpekleri ve beyaz eldivenleriyle Allah yarattı demeden habire copluyorlar birilerini. Üstündeki önlüklerinden grev yapmakta olan belediye işçileri olduğu anlaşılan bir grup insan ise birbirine kenetlenmiş öylece duruyordu orta yerde.

çınlattı ortalığı:

— Alem buysa kral benim. Alem buysa kral benim.

Polisler müzik eşliğinde çalışmanın getirdiği şevkle daha estetik bir şekilde coplamaya başladılar. Az önce Ahmed Arif'in şiirini deforme eden davudi sesli başkomiser, bu kez –Alpaslan Türkeş'in etkisiyle olsa gerek– Nazım'dan bir şiir patlatıyordu.

— Ben dövmesem, sen dövmesen, biz dövmesek, nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa.

Bu sahnelerden etkilenmedim diyemem doğrusu. Bravo! Polis imajını çok

Birden aklıma Afrikalı çocuklar geldi. Açlıktan kırılan insanlar çocuk yapmak için gücü nereden buluyorlar yahu diye düşünmeye başladım. Karnını doyuran hemen yatağa mı geçiyor? Niye küçücük bebeklerden bir sürü var ortalıkta? Dürtüler niye bazan ideolojilerin bile önüne geçebiliyor? (Akıllı okuyucu "ne ideolojisi, nereden çıktı şimdi bu" gibi soruları arka arkaya sıralayıp kabarmış mikrofaşist ruhuma küfür etme hazırlığına girişebilir. Atış serbest! Ben de gider onları Hürriyet'in sarı üstüne beyaz puantiyeli Türk'ü Serdar Turgut ağabeyime şikayet ederim,

Polislerimiz çağın modası olan imaj'a çok özen göstermişlerdi doğrusu. Birkaç komiser havai fişek gösterileri yaparken, sekiz-on tanesi Rıfat Özbek kreasyonu olan yeni elbiselerini halka tanıtmak için dövülen işçilerin hemen yanıbaşındaki kaldırımı podyuma çevirmişler defile düzenlemişlerdi. Bazı polislerin de Mirkelam gibi favori bıraktıkları dikkatimi çekti. Coplanan işçiler kendilerini korumak için birbirlerine daha çok sarılırken polisin biri de dükkanlardan birinin altına yerleştirdiği müzik setine kaset koymaya çalışıyordu. Birazdan arabesk bir parça

düzeltmiş. Kendilerini canı gönülden destekliyorum.

Biraz daha dolaştım sokaklarda. Gece 12'de eve geldim. Babam uyumamış beni bekliyordu. Şefkatle boynuma sarıldı.

— Hazım, dedi. Beni affet! Eskiden iyi bir çocuktun. Sokaklara çıktıktan sonra bu hale geldin, seni anlıyorum.

Ben de onu kucakladım ve kulağına hafifçe fısıldadım:

— Boşver baba. Şeriatın kestiği tırnak acımaz.

SÖZ SENDE

Milli Eğitim'in hal-i pür melali

Gazetenin arka sayfasının sağ alt köşesine sıkışmış 'Eğitime askeri disiplin' başlıklı bir haber... Aslında manşetlik olması gereken, kanıksama yüzünden üzerinde durulmayan, pek de sorgulanmayan bir konuyla ilgili.

Milli Eğitim Bakanlığı müsteşarlık emriyle eğitimci ve bürokratların kılık ve kıyafetlerine dair kuralları yayınlamış. Kurallar tek tip eğitimci yaratma düşüncesinin bir ürünü. Tamamen yasakçı ve negatif bir üslupla kaleme alınmış ve emirle yayınlanmış.

Emre göre; kadın/erkek eğitimci ve bürokratların uyması gereken kurallar şöyle sıralanıyor: Kadınların elbiseleri temiz, düzgün, ütülü sade; ayakkabıları normal topuklu, boyalı; baş açık, saçlar düzgün, taranmış; tırnaklar normal kesilmiş olacak. Görev yerlerinde istek üzerine çorapsız ve kısa kollu giysiler ile bulunulabilecek, ancak pantolon, terlik çok açık yakalı bluz giyilemeyecek, aşırı makyaj yapılamayacak. Erkeklerin giysileri temiz, düzgün, ütülü ve sade; ayakkabıları boyalı olacak; hergün traş olunacak, baş açık, favori boyu kulak ortasını geçmeyecek ve saçlar kulak ortasını kapatmayacak şekilde temiz ve bakımlı olacak. Görev yerinde istek üzerine ceketsiz ve kravatsız bulunulabilecek, ancak gömlek dışında fanila, T-Shirt giyilemeyecek. Ceketsiz ve kravatsız çalışmalarda gömleğin yalnız en üst düğmesi açılabilecek, üst makamlara ceketsiz ve kravatsız çıkılamayacak.

Bakanlığın emrini bu kadar uzun vermekten meramım, görmeyenlerin/duymayanların görmesi, duyması ve koca bir kurumun hangi işlerle uğraştığının açığa çıkması. Belki Türkiye'deki bu tür anlamsız uğraşlar -ki birçok kurumun asli uğraşıdır- birçoklarınca biliniyor. Ancak öylesine kanıksanmıştır ki, üzerinde durmaya bile gerek duyulmuyor.

Milli Eğitim Bakanlığı yılda iki kez bu tür icraatlarda bulunuyor. Dönemin başında kışlık kılık ve kıyafetlerle; öğrenim döneminin sonlarına doğru yazlık kılık ve kıyafetlerle ilgili emirle, talimatnameler, genelgeler yayınlanıyor. Rutin olarak işleyen bu süreç, yıllardır sanki Milli Eğitim'in asli işleviymişcesine sorgulanmadan sürüyor. Ne yazık ki, eğitim emekçileri de bariz bir kişilik haklarına saldırı anlamına gelen bu anlamsız icraatlara karşı seslerini çıkarmıyor/çıkaramıyor. Zira ortada 'korkunç' denebilecek bir kanıksama ve önemsememe hali var. Örgütlü eğitim sendikaları da bu konuda genel ruh haline uygun davranıyor ve tepki örgütlemeye çalışmıyor. Tepkiyi gerçekten örgütlemek, deyim yerindeyse, yaratmak gerekiyor.

Eğitim hizmetlerini sunmak, düzenlemek ve koordine etmek üzere kurulmuş bakanlığın niçin böyle işlerle uğraştığının bilimsel açıklamasını yapmak güç olsa gerek. Tutarlı bir açıklamanın ancak bu kurumun ve benzer diğer kurumların yapısını tanımak ve incelemekle mümkün olabileceği açık. Bir hizmet kurumunun askeri tarzda hareket eden bir kuruma benzemesinin nedenlerinin kesinlikle açığa çıkarılması gerekiyor.

(...)

Yazı amacım Milli Eğitim'in bir uygulamasının eleştirisi belki ama Milli Eğitim'e de haksızlık etmemek gerekiyor. Çünkü bu uygulamalar devlete egemen olan bir zihniyetin ürünü ve bütün devlet kurumları bu zihniyetin pençesinde... Ülkede bütün devlet denilen gücü oluşturan kurumlar -hatta devletin yasa ve uygulamalarla denetlediği kurumlar- bu zihniyetin etkisi ve maddi gücü etkisinde. Bütün kurumlar militarist bir tarzda örgütlenmiş, doğal olarak faaliyetleri de örgütlenmelerine uygun olarak militer bir biçimde düzenleniyor.

Kurumlara içsel olan askeri zihniyet, hiyerarşi, disiplin, otoriterizm bir çok kurumun asli faaliyet alanından uzaklaşmasına ve yaşamın dışına düşmesine yol açıyor. Son yıllarda ülkede hüküm süren ve açığa çıkan çürümüşlüğün önemli nedenlerinden birisi olarak, kurumların iç dinamiklerini öldüren bu zihniyet ve uygulamalarını -ki bütün toplumsal kurumları belirlemektedir- saymak gereklidir.

Türkiye'de yaşamın her alanı militaristtir. Militarizm sadece kurumların iç işleyiş, yapı ve faaliyetlerine egemen değildir; kavramlar da militarize edilmiştir. Günlük konuşma dilinde kullanılan kavramlarda içkin bir militarist söylem sözkonusudur. Totaliterizm sevgi sözcüklerine, günlük hayatın bütün güzelliklerine gizli ve açık bir biçimde sirayet etmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı'na ilişkin değerlendirmeye devam edelim. Bakanlığın kendi iç örgütlenmesi, tüm ülkeye yayılan müdürlükleri ve okul ağıyla kurduğu ilişki tamamen yukarıdan aşağıya ve otoriter bir ilişkidir. Okul yönetimleri atamayla oluşturulmaktadır. Ne idari ne de mali açıdan herhangi bir özerklikleri yoktur. Bütün faaliyetleri, ders kitapları merkezden belirlenmektedir.

Bireylerin ve iç kurumların dinamikleri engellenmekte ve uysal birer bağlı organ olmaya zorlanmaktadır. Bu konuda zaten fazla bir şey yapmaya gerek yoktur, yasalar ve tüzükler gerekli zemini sağlamaktadır. Eğitime bakış ve uygulama askeri bir kavram olan "Talim ve Terbiye" çerçevesindedir. Bakanlıkta bu ismi taşıyan bir kurul mevcuttur.

(...)

Sivil toplum kuruluşları olarak bilinen sendikalar, kitle örgütleri, meslek odaları ve dernekler de militarist bir örgütlenmeye sahiptir. Bu tür kurumların kuruluşlarının dayandığı yasalar militarist bir içeriktedir. Kurumların kendisi de bu zihniyeti/yapıyı ortadan kaldıracak dinamizmi sergileyememektedir.

Bu cendere kırılmalıdır. Her türlü inisiyatifi boğan, düşünceyi yasak sayan, genel olarak toplumun gericileşmesine neden olan devlet yapısı/örgütlenme tarzı mutlaka aşılmalıdır.

Son dönemlerde bu yapının aşılması için burjuva cenahtan da sesler yükselmekte, sesler örgütlü bir hale getirilmeye çalışılmaktadır. Ancak asli gücün, bu yapının zorunu, acısını benliğinde yıllardır hisseden geniş kitlelerin örgütlü mücadelesi olduğu açıktır.

Devletin bütün kurumlarına hakim olan zihniyet, ancak karşı ve demokratik bir gücün etkisiyle kırılabilecektir. Bu gücün temsil ettiği yeni zihniyetin ve toplum projesinin ortaya çıkmasının gecikmesi, ülkeyi eşiğine geldiği bir felakete doğru sürüklemektedir.

Nafiz OFLAZ

Marcos, Che'den sonra önemli bir figür. Bir böcekle kurmaca diyalogu Kafkaesk bir öykü/deneme gibi.

Herşey iyi olacak

Bugün onuncu gün, baskı biraz azaldı. Planlarımı yapmak ve çevremi düzenlemek için biraz uzaklaştım. Küçük bir tümseğin üzerine çıkarak, dalları sağlam olan iki ağaç aramaya koyuldum. Birden ayaklarımın dibinden duyduğum ses beni şaşırttı:

"Hey, dikkat et!"

Önce hiçbir şey göremedim ve durdum. Bu esnada küçük bir yaprak kımıldadı. Yaprağın altından çıkan böcek şikayetçi bir sesle:

"Çizmelerinizle bastığınız yere neden dikkat etmiyorsunuz? Az daha beni ezecektiniz", diye bağırdı.

Bu şikayet bana tanıdık geliyordu... Çekinerek: "Durito?" diye seslendim.

"Lütfen bana Nebukadnezar (1) diye hitap edin, laubalilikten hoşlanmam" diye söylendi küçük böcek.

Artık hiçbir tereddütüm kalmamıştı.

"Durito! Beni hatırlamıyor musun? Durito! Şey... Nebukadnezar demek istiyorum..." derken, o kanatlarının altından piposunu çıkardı, içine tütün doldurmaya başladı. Yaktıktan sonra derin bir nefes çekti ve öksürüklerin ardından:

"Hımm..., hımm..."

"Hımm..., hımm..." dedi.

Bunun bir süre devam edeceğini farkederek oturdum. Birkaç kez daha "hımm..., hımm..." dedikten sonra:

"Yüzbaşı?"

"Ta kendisi!" dedim, beni tanımasından duyduğum sevinçle. Durito, (beni tanıdığına göre sanırım böyle hitap edebilirim) tepinmeye, kanatlarını çırpmaya başladı. Her ne kadar bana sara nöbeti gibi gelse de bu hareketlerin, böceklerin mutluluk dansı olduğunu biliyordum.

"Yüzbaşı..., yüzbaşı..." diye defalarca tekrarladıktan sonra, nihayet durgunlaştı. Ardından da korktuğum başıma geldi:

"Tütünün var mı?"

Yedeğimi korumak kaygısı ile:

"E..., ben..., şey..." diye geveleken, Camilo geldi ve:

"Beni mi çağırdın Sup?" (2) diye sordu. Sinirli bir tonla:

"Hayır çağırmadım. Şarkı söylüyordum, gidebilirsin" dedim. Camilo:

"Eh, iyi o zaman" diye söylenerek gitti.

Durito şaşkınlıkla: "Sup mu? diye sordu.

"Evet" diye cevapladım. "Ben artık Subkumandanım." (3)

"Peki, bu yüzbaşı olmaktan daha mı iyi, daha mı kötü?"

"Daha kötü" diyerek hem ona, hem kendime cevap verdim. Konuyu değiştirmek için tütün kesemi çıkartıp uzattım. Biraz aldıktan sonra neşe içinde defalarca teşekkür etti. Teşekkür faslından sonra pipo içme seremonimiz başladı. Sırt çantama yaslanıp, Durito'ya dönerek:

"Her zamanki gibi iyi görünüyorsun" dedim.

"Ama buna karşılık sen canın burnundan gelmiş gibisin" diye karşılık verdi.

"Eee, hayat böyle!" diye ölçülü bir açıklama yapmaya çalıştım.

Durito:

"Hımm..., hımm..." dedikten sonra sordu:

"Bunca yıldan sonra seni hangi rüzgar attı buralara?"

"Aslında bilmiyorum. Uzun zamandır aklımdaydı zaten. Hazır bu sıralar işlerim de yokken, ne diye biraz gezip eski dostlarımı ziyaret etmiyorum diye düşündüm."

Durito hiddetle, "hımm..., hımm..." diye sesler çıkararak beni üzerken buna daha fazla dayanamayıp:

"Asıl neden, hükümet bize karşı bir saldırı başlattığı için geriye çekiliyoruz" dedim.

"Kaçtın yani!"

Stratejik bir çekilmenin, taktik bir ricat olduğu, gibi o anda aklıma gelen herşeyi anlatmayı denedim.

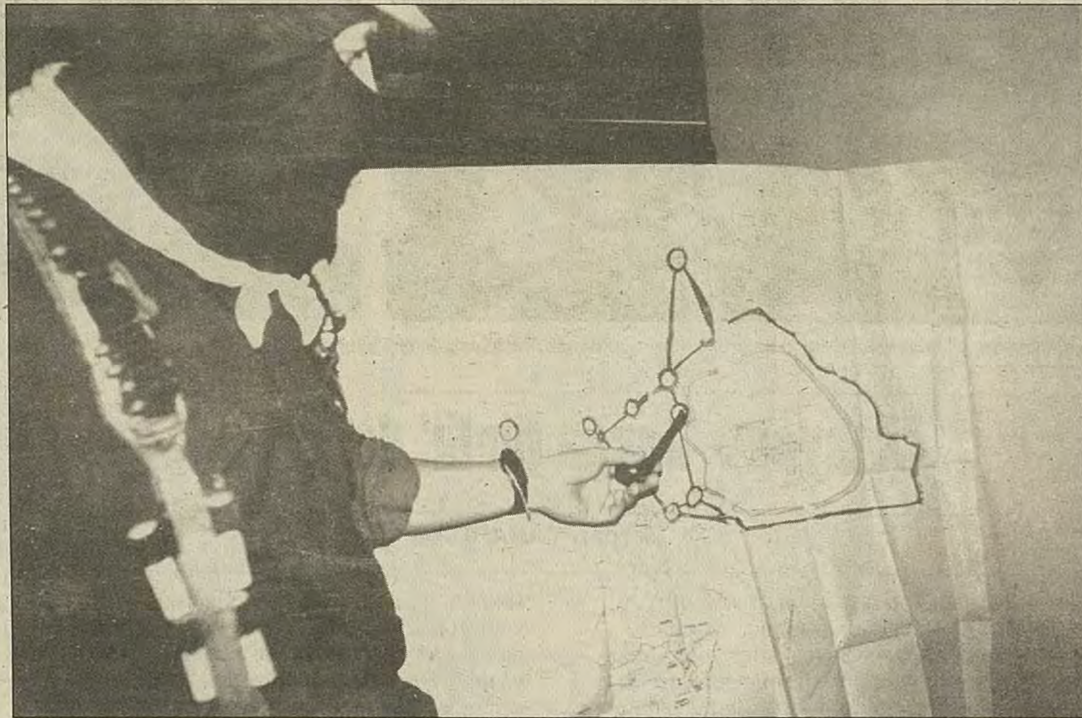
Durito oflanarak "Kaçtın!" diye tekrarladı.

"Pekala kaçtım. Ne olmuş yani?" diye sorarken, aslında O'ndan çok kendime kızıyordum.

Durito daha fazla ısrar etmedi, derin bir suskunluğa gömüldü. Sadece pipolarımızın dumanları birbirine karıştı.

Bir süre sonra:

"Belli ki seni rahatsız eden başka şeyler de var. Sadece bu stratejik ricat değil."

İki üç daha fazla Marcos- Zapatistlerin önderi Marcos yeni bir devrimci figür. Bu özgün tipoloji sadece Marcos'un kişisel özellikleriyle açıklanamaz. Zapatist hareketin bizatihi kendisi, kabilelerle ilişkilerden kazanılan ilginç ve zengin gelenekleri de içeriyor. Efsanevi bir figür olaran Marcos, gündelik politikayı ele alış biçimindeki şaşırtıcı ama işlevsel esprilerle amaç ve araç ilişkisine de yeni boyutlar getiriyor. Öteyandan Marcos, "yerli böcek" Durito ile yaptığı kurmaca diyalogda, tarihsel eylem ile politika arasındaki ilişkilere sanatsal bir tad/boyut getiriyor...

"Çekilme, stratejik çekilme!" diye düzelttim.

Durito devam etmemi bekledi.

"Asıl olarak buna hazırlıklı olmamamız beni kızdırıyor. Hazırlıklı olmamamızın suçlusu da benim. Hükümetin gerçekten diyalog istediğine inandım ve delegelere sorulması için emir verdim. Bize saldırdıkları zaman diyaloğun koşullarını tartışıyorduk. Saldırıları bize sürpriz oldu. Bana sürpriz oldu" diye acılı bir kızgınlıkla anlattım.

Durito piposundan bir nefes çekti ve son on günün olaylarını anlatmam bittikten sonra:

"Bekle beni" diyerek bir yaprağın altına süzüldü.

Kısa bir süre sonra, küçük daktilosu ile döndü. Sandalyesine oturup eline birtakım kağıtları alıp, kaygılı bir ifade ile tuşlara vurmaya başladı. Her vuruşta çıkardığı "hımm..., hımm..." seslerinden sonra:

"İşte burada!" dedi.

"Ne orada?" diye merakla sordum.

"Sözümü kesme!" diyerek ciddi bir ifade ile anlatmaya başladı:

"Dikkatle dinle, senin sorunun da pek çoklarının sorunundan farksız. Sorununuz 'Yeni Liberalizm' diye tanımlanan ekonomi ve toplum doktrini.

Bir bu eksikti, ekonomi-politik konferansı, diye düşündüm. Durito düşüncelerimi okumuş gibi eleştirerek:

"Bu bilinen bir konferans değil, birinci sınıf bir bilgilendirmedir."

Birinci sınıf bilgilendirme tanımlaması bana biraz abartılı gelmesine rağmen dinlemeye koyuldum.

"Bu meta-teorik bir problem! Sizler, Yeni-Liberalizm'in bir öğreti olduğundan yola çıkıyorsunuz. 'Sizler'le, bir şemaya sıkıca sarılan, kafaları da sarıldıkları şema gibi köşeli ve sabit olanları kastediyorum. Yeni-Liberalizmin popülistleri sorumlusu olarak gördüğü iktisadi krizi atlatmak için kapitalizmin bir doktrini olduğunu zannediyorsunuz doğru mu?"

Durito cevaplamama fırsat bırakmadan,

"Evet doğru! Yeni–Liberalizm, krizi atlatmanın ya da açıklamanın teorisi değildir. O, iktisadi öğreti haline gelen krizin teorisidir. Bunun anlamı ise Yeni-Liberalizmin ne geleceğe ilişkin planları, ne de tarihi perspektiflerinin olmayışıdır. Kısacası teorik bir bokluk!"

"Komik..! Böyle bir tanımlamayı şimdiye dek ne okudum, ne de duydum" dedim şaşkınlıkla.

"Pek tabii! Bu şu anda aklıma geldi" diye böbürlendi Durito.

Yeni teorisine duyduğum kuşku ile:

"Peki kaçışımızın..., afedersin, bizim çekilmemizin bununla ilişkisi ne?" diye sordum.

"Ah..., ah!.. Çok ilişkisi var, saygıdeğer Watson Sup (4) Ne plan, ne de perspektif var, sadece doğaçlama. Hükümet(ler) istikrar tanımaz; bugün zengin olabiliriz, yarın fakir. Bugün barış isterler, yarın savaş. Bir gün oruç tutulmasını, başka bir gün kabız olunmasını.

"Kısacası... Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

Başımı kaşırken "Hemen hemen" diye kekeledim. Durito konuşmasını kestiği için "Peki sonrası?" diye sordum.

"Herşey parçalanacak. Bumm! Çok şişirilmiş bir balon gibi. Böyle bir şeyin geleceği olmaz. Biz kazanacağız!"

"Biz mi?"

"Tabii biz! Görüyorum ki yardımım olmadan aşama kaydedemeyeceksiniz. Sizin bir danışmana ihtiyacınız var. Zaten sürekliliğimi sağlayabilmek için Fransızca da öğreniyorum.

Sustum. Vahim olanın ne olduğunu kestiremiyordum. Vahim olan bizi doğaçlamanın yönetmesi mi, yoksa Durito'nun -zayıf bir ihtimal olan-başdanışman olacağı geçiş dönemi hükümetini tasarlamam mı?

Durito yanıma oturarak, "Seni şaşırttım değil mi? Tasalanma artık, çizmelerinizle beni çiğnemediğiniz sürece, bu ülkenin tarihini yazmak için çıktığınız yolun etaplarına ilişkin sizleri aydınlatabilirim. Tüm çalkantılarına rağmen mücadele çizginiz... Hay allah birden karıma uzun süredir yazmadığım aklıma geldi" diyerek kahkahalara boğuldu.

Durito'nun muzip haline bakıp:

"Ciddi konuştuğunu zannediyordum" diyerek yerden aldığım bir yaprağı ona doğru fırlattım. Durito bir süre sonra sakinleşince:

"Yeni–Liberalizmin iktisadi öğreti haline gelen kriz olduğu sonucuna nereden varıyorsun" diye sordum.

"Elimde tuttuğum Carlos Salinas de Gortari'nin (5) 1988-1994. İktisadi Projeleri kitabından"

"Ama gidişata bakılırsa Salinas artık başkan kalamayacak diye itiraz ettim.

"Biliyorum ama, bak planları kim yapmış!" diyerek kitabı uzattı.

Ernesto Zedillo Ponce de Leon (6) ismini hayretle okudum. "Demek ki hiç kopukluk olmamış?"

"Evet, soyguncular çetesi!" dedi hiddetle.

"Aslında Meksika'nın politik sistemi şu kafanın üzerinde sallanan kırık dal gibi."

Başımı yukarıya doğru kaldırınca şaşkınlıkla başımın üzerinde sarkan kırık dalı gördüm ve üstüme düşmemesi için yerimi değiştirdim. Durito ise konuşmasını sürdürüyordu.

"Politik sistem her an kırılabilecek bir avuç dala bağlı. Bir rüzgar kırılmasına yetebilir. Tabii bir dal düşerken diğerlerini de kırar. Tabii gölgesinde duranın da yıkılırken dikkatli olması gerekiyor."

"Peki rüzgar esmezse" diye sordum, hamağımı gerdiğim dalları kontrol ederken.

"Esecek... esecek" diyerek, sanki geleceğe bakıyormuş gibi durgunlaştı Durito.

İkimiz de düşüncelere dalmıştık. Pipolarımızı yaktık. Günbatımına bakarken Durito'nun gözleri çizmelerime ilişti ve korkuyla sordu:

"Seninle kaç kişi geldi?"

Korkusunu yenmesi için gülümseyerek:

"Korkma, ezilmezsin. Sadece iki kişi daha" dedim.

"Hımm..., hımm..." seslerinden sonra:

"Peki, seni takip edenler, onlar kaç kişi?"

"Onlar mı? Aşağı-yukarı 60..."

Durito hışımla:

"60! 60 çift çizme ha! 120 çizme, benim pestilimi çıkaracak 120 çizme!" diyerek histerik çığlıklar atmaya başladı.

"Dur, lütfen, sözümü kestin, tamamlayamadım, 60 değil!"

"Oh! Biliyordum. İnsan bir kerede bu kadar çok talihsiz olamaz... Ne kadar?"

"Altmış bin".

Genzine kaçan piposunun dumanı gözlerinden yaşlar boşaltmıştı. "60 bin, 60 bin" diyerek ellerini, ayaklarını gizlemeye çabalıyordu.

Onu teselli etmek için, hepsinin bir anda hep beraber gelmeyeceklerini, bunun kademeli bir saldırı olduğunu, değişik yönlerden saldırdıklarını, ama izimizi kaybedeceklerini, burayı bulamayacaklarını, kısacası aklıma gelen herşeyi anlattım.

Biraz durgunlaşan Durito, "Hımm..., hımm" sesleri arasında birtakım kağıtların arasından bir harita çekip çıkardı. Ve bana düşman kuvvetlerinin yerlerini sormaya başladı. Sorularını bildiğim kadarı ile yanıtlamaya çalıştım. Her yanıtımda küçük haritasına bir şeyler çizip, işaretler koyuyordu. Konuşmam bitince bir yandan parmakları ile hesap yaparken, "Unutma: Örs ve çekiç, kement, tavşan kapanı ve dikey manevralar, tüm bu kuramlar, 'Amerikan Okulu'nun askeri el kitabından. Ama bu durumdan sıyrılmak için bir olanağımız var."

"Öğle mi? Nasıl?" diye şüpheyle sordum.

"Bir mucizeyle!" diyerek kağıtlarını topladı ve arkaya doğru yaslandı.

Ağaçların arasından süzülen ışığı izlerken ikimiz de susuyorduk. Akşam karanlığı çöktüğünde Durito:

"Yüzbaşı..., yüzbaşı..., pışşt, uyuyor musun?"

"Hayır. Ne oldu?" dedim.

Beni yaralamaktan korkarcasına:

"Ne yapmayı düşünüyorsun?"

Pipomdan bir nefes çekip, dallarda asılı kalan ay ışığına bakarken Durito'ya dönüp: "KAZANMAK".

Not: Radyo'da çalan bir Blues'da sanki hasretlerin sesi geliyor, "All it's gonna right with a little help of my friends..."

(Arkadaşlarımın biraz yardımı ile herşey iyi olacak)

DİPNOTLAR:

1- Nebukadnezar, (SÖ 562-605) Babil kralı

2- Sup-As

3- Sup kumandan- Askumandan

4- Watson- Sherlock Holmes'in yardımcısı Dr. Watson

5- Carlos Salinas de Gardari- Devlet Başkanı

6- Ernesto Zedillo Ponce de Leon- İktidardaki PRJ partisinin başkanı

*Land ond Freiheit (Toprak ve Özgürlük) isimli "Dayanışma" bülteninin Nisan ayı sayısından **İlknur Güç** tarafından çevrilmiştir.

Anayasa tartışmalarına sokaktan katılan kamu çalışanları, o kadar kalabalıktı ki onların yalnız olduğu pek anlaşılamadı. İşçi sınıfı, sembolik birkaç girişim dışında bu eyleme kayıtsız kaldı.

Anayasa 'başka türlü' de yapılır!

Merdan YANARDAĞ

Yukarıda, Meclis'te, siyasal ve toplumsal sosyetede kıran kırana bir Anayasa tartışması yürüyor. Hayatları hakkında karar verilen kitlelerin büyük kesimi ve özgürlükçü güçler ise yürüyüp giden bu tartışmayı uzaktan izliyor. Müdahil olamıyor.

Sokaktaki insan büyülenmiş gibi televizyon ekranlarına bakıyor. Onlara hergün, neyi beğeneceklerini, kimi yüceltceklerini, hangi şarkıyı dinleyeceklerini, hangi isimleri mahkum edeceklerini ve kendileri için nasıl bir anayasanın hayırlı olacağını söylüyorlar. Ve onlar sadece dinliyor..

Bugün mevcut 'siyaset sınıfı' tükenmiş durumda. Toplumun temel hiçbir sorununu çözecek gücü yok. Tıkanan sistem çok yönlü çözülmeyi önleyecek halde değil. Ama yine de inisiyatif onlarda. Güçlü görünüyorlar. Anayasa'da yapılacak değişiklikleri onlar tartışıyor ve hayatlarımız hakkında onlar karar veriyorlar. Oysa onların gücü, muhaliflerinin güçsüzlüklerinden/örgütsüzlüklerinden kaynaklanıyor.

Bu durumu saptayan liberaller sistemin temeline dokunmayan bir yeniden yapılanma projesiyle toplumun karşısına çıkıyorlar. Radikal bir dil kullanıyorlar. Sert bir muhalefet söylemi toplumda karşılık buluyor. Şeriatçılar yine köktenci bir gelecek porejesiyle siyasetin merkezini ve toplumu kuşatmaya çalışıyorlar. Faşistler, yükselen milliyetçi dalganın önüne geçerek, kendi modellerini topluma dayatıyorlar. Sistemi korumaya çalışan oligarşik çete siyasi mücadeleyi son derece sert araçlarla yürütüyor. Uyguladığı şiddetin dozunu her geçen gün artırıyor. Necdet Menzir, bir "kamu çalışanı" olarak toplumu ve bütün özgürlükçü güçleri tehdit ediyor. Bu tabloda sadece sosyalistler yok! Onlar kendi toplum projeleri ve gelecek tasarımları ile toplumun önüne hala çıkamadılar. Siyasete, topluma ve onun gündemine müdahale edecek güçten yoksunlar.

Oysa hayat sokakta belirleniyor. Tıkanan siyasetin önü sadece yukarıdan değil aşağıdan da açılıyor. Anayasa ve yasalar gerçekte sokakta yapılıyor. Sokaklara 'egemen' olanlar hayatın akışına da yön veriyorlar.

15-16 Haziran 1970 Türkiye'sinde işçiler yasaları sokakta yaptılar. Meclis'te ellerinden alınmaya çalışılan örgütlenme hakkını, yeniden kazandılar. İş Yasası'nın 274 ve 275 sayılı maddelerinin değiştirilmek istenmesinin aslında DİSK'i kapatmak anlamına geldiğini gördüler ve siyasetin yasaları neyi gerektiriyorsa onu yaptılar.

Türkiye'de işçiler1976'da sosyalistlerin çağrısına uyarak ilk kez ekonomik/sendikal talepler dışında bir nedenle sokağa çıktılar. Siyasal taleplerle hayatı durdurdular.12 Mart kalıntısı bir kurum olan Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin kaldırılması için toplumun bütün özgürlükçü güçleriyle buluştular ve sonucu tayin ettiler.

Uruguay'da çalışanlar 1973 darbesini genel grevle karşıladılar. Cuntayla hep sokakta hesaplaştılar. Sonuçta askerlerin yaptığı anayasa halk oylamasında bütün baskılara karşın reddedildi. Diktatörlük çözüldü. Fransız gençliği 80'li yılların sonunda eğitimin paralı hale getirilmesi girişimlerine, bütün yollar tıkanınca, sokakta karşılık verdi. Paris yıllar sonra yeniden 68'i yaşadı. Sonunda yasa tasarısı geri alındı ve eğitim bakanı istifa etti.

Güney Kore öğrenci gençliğinin mücadele pratiği ise henüz çok taze.

Mücadelenin dili

Bugün Türkiye'de sürdürülen anayasa tartışmalarına sokaktan müdahale eden bir güç var; kamu çalışanları. Anayasa tartışmalarına sokaktan katılan tek güç onlar. Anayasa değiştirilirken memurlara grevsiz ve toplusözleşmesiz bir sendikal düzen kurulmaya çalışıldığını gördüler ve gereğini yaptılar. Onlar Meclis'teki kayıkçı dövüşüne, siyasetin merkezine, yani Ankara'ya, 150 bin kişiyi yığarak müdahale ettiler.

Şimdilik yanlarında ne işçiler var, ne de gençlik! Bunun nedenleri uzunca düşünülmeli ve üzerinde tartışılmalıdır. Ve kimsenin eleştirinin üzerinde olmadığı unutulmamalıdır.

Bugünün Türkiye'sinde gericileşmenin önünde barikat oluşturmak, demokratik bir anayasa yapmak, devlet ve toplum yaşamında özgürlükçü bir düzenlemeyi gerçekleştirmek isteyen bütün güçlerin yapacakları tek iş, kamu çalışanlarının geliştirdiği mücadele dilini benimsemektir. Kamu çalışanlarının kendi somut talepleri için başlattıkları müçadeleyi sıçratmak, onu daha ileriye taşımak ve bütünsel bir bakışı bu mücadeleye egemen kılmak başka türlü mümkün değildir. Sosyalistler, sokağı bir fetiş haline getirmeden, sokağı hedefleyen bir politik mücadele hattını zaman geçirmeksizin oluşturmalıdır.

Çok uzak olmayan bir gelecekte, Türkiye'de büyük bir altüst oluşun yaşanması kaçınılmaz görülüyor. Kaçınılmaz görülüyor çünkü, mevcut hukuksal ve siyasal sistematik artık toplumu taşıyamıyor. Türkiye bir çözülme süreci yaşıyor. Ülke ve toplum adeta bıçak sırtında bir yolculuğa çıkmış durumda. Hangi tarafa düşeceği ise meçhul.

Kimin ya da kimlerin bu çözülme ve altüst oluşun içinden kurucu bir güç olarak çıkacağı ise bugün için belirsiz. Statükocu güçlerin duruma hakim olması da mümkün. Türkiye'nin geleceğinde bir rol oynamaya çalışan bütün güçler kendi modelleri, projeleri ve tasarımlarıyla sahnedeler. Ancak sahne ve kaba çizgileriyle senaryonun çerçevesi aynı. Oysa bugün senaryoyu değiştirmek gerekiyor. Bunun için de senaryoyu değiştirecek güçlerin sahneye çıkması gerekiyor.

Kamu çalışanları, anayasa ve yasaların yapılmasına 'sokaktan' da katılabileceğimizi bize anımsattılar. Diğer mücadele ve tartışma biçimlerinin yanısıra sonucu etkilemenin başka yollarının da bulunduğunu gösterdiler. Özgürlükçü güçler bunu değerlendirmeli ve gereğini yapmalıdır.

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Sahibi : Olgu Ltd.Şti. Genel Koordinatör : Seyfi ÖNGİDER

Yayın Yönetmeni: Merdan YANARDAĞ

Yazı İşleri
Dış Haberler: Osman KÖKER — Ekonomi: Sermet ÖZDOĞAN
Kültür Sanat: Sezai SARIOĞLU — Makaleler: Veysi SARISÖZEN

Teknik Koordinatör: Hakkı ZEL

Haber Merkezi: Ahmed BERTUĞ, Ayla ÖNDER, Ali IŞINGÖR

İşletme Müdürü: Ali KÜÇÜK
Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK
Reklam Müdürü: Emine SAPMAZ

Yayın Kurulu: Seyfi Öngider, Sezai Sarıoğlu, Veysi Sarısözen, Merdan Yanardağ

Ankara Büro — Temsilci: Mustafa ERDOĞAN; Aylan UNCU, Hatice Can KÜRTÜNCÜ

Ankara Tel:(0312) 418 41 98 Fax:(0312) 418 22 63

İzmir Tel: (0232) 464 21 30

Avrupa Temsilciliği: Engin ERKİNER, Kasseler Str. 1a, 60486 Frankfurt, Tel: 49.69.7075714, Fax: 49.69.625645

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 244 30 67 - 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: